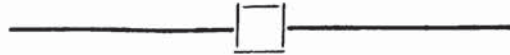

« ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ »

Έρευνα - Στοχασμός - Τέχνη - Κριτική

Ίδρυτής, Διευθυντής : Λάμπρος Μάλαμας

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΕΥΧΟΣ 16ο
ΧΡΟΝΟΣ Δ' ΑΠΡΙΛΗΣ — ΜΑΗΣ — ΙΟΥΝΗΣ 1975

*«Όσα σημειώνω τὰ σημειώνω
γιατί δέν ὑποφέρνω νά βλέπω
τό ἄδικον νά πνίγει τό δίκαιον»*

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

Ἑλλάδα καί ἐκπατρισμένοι

Ὁ Ἕλληνας δέν ζεῖ χωρίς πατρίδα. Ὅπως τὸ ψάρι δέν ζεῖ χωρίς νερό· καί τὸ λουλούδι δίχως ἥλιο καί δροσιά. Ὅπου σταθεῖ κι' ὅπου γυρίσει ὁ Ἕλληνας, ζεῖ μὲ τὸ χτυποκάρδι τὸν ἔρωτα γιὰ τὴν Ἑλλάδα· καί ἡ νοσταλγία του γίνεται ἀβάσταχτη. Τὴν ἀγαπημένη τούτη χώρα τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ καί τοῦ καθάριου ἡλίου· τὴ χώρα τῶν μύθων, τῶν ἡρώων καί μαρτύρων, τὴ χώρα ποῦ ἀνάδειξε τὸ πνεῦμα καί τοὺς σοφοὺς οικοδόμους τοῦ πανανθρώπινου πολιτισμοῦ. Τοῦτο τὸ χῶμα τῆς πικρῆς ἐλιᾶς καί τοῦ ξανθοῦ σταριοῦ τοῦ Δροσίνη, τὰ νταντελωτά καί γαλαζόμορφα ἀκρογιάλια ποῦ τραγούδησε ὁ Οὐάιλντ καί τόσοι ἄλλοι ξένοι καί ντόπιοι ποιητές. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ὅλο φῶς. Καί ὁ Ἕλληνας γεμάτος φῶς. «Στὴ φαντασία του δὲ νύχτωσε ποτέ» εἶπε κάποτε ὁ Γάλλος Κρουαζιέ. Κάθε ἐκπατρισμένος Ἕλληνας, γίνεται κι' ἓνας νέος Ὀδυσσεύς ὅπου τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του, βιγλίζουν κλαίοντας, κι' ἀναζητοῦν στοὺς ἀχανεῖς ὀρίζοντες μιὰ καπνισμένη Ἰθάκη. Γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἀντιστοιχοῦνε μόνο οἱ ὀμηρικὲς διαπιστώσεις τοῦ «οὐδὲν γλύκιον πατρίδος» καί τοῦ «οὐδὲν τιμιότερον καί ἀγιότερον ἀπὸ τὸ ἀγαπᾶτε καί ἀμύνεσθε περὶ Πάτρις».

Συγκριτικὰ γιὰ τοὺς γεννημένους καί ἀναθρεμμένους στὴν Ἑλλάδα, δέν ἔχει πέραση στοὺς περισσότερους ἢ ἀριστοφάνεια ρῆση ὅτι : «Πατρίδα τ' ἀνθρώπου εἶναι ὅπου ζεῖ καλύτερα». Ὁ Ἕλληνας μπορεῖ νά γίνεται λιοντάρι στὴν πάλη καί ἄφθαστος στὴ δημιουργικὴ προκοπὴ του. Ἀλλὰ στὴν ξενητιά, στέκει καί μαραμένο καί κλαμένο πουλιὸ στὸ κλουβὶ τῆς πατριδολατρίας του. «Ἡ ξενητιά εἶναι πικρὴ κι' ἔχει πολλὰ φαρμάκια!...». Οἱ σκορπισμένοι στὰ πέρατα τοῦ κόσμου Ἕλληνες, γίνονται πατριδονοσταλγοὶ ἀμίμητοι. Αὐτὴ ἡ ἀρετὴ τους, συνθέτει καί τὸ παλιὸ καί τὸ σύγχρονο δράμα ποῦ ὑποθάλλει τὴ φυλετικὴ διασπορά καί διάβρωση, ἀποδιαρθρώνει ἀπὸ τὸν τόπο μας πολλὰ δυναμογόνα κύτταρα τοῦ λαοῦ μας καί προκαλεῖ μιὰ ἐθνικὴ αἱμοραγία. Στὸν καιρὸ μας, αὐτὰ τὰ δράματα τοῦ ἐκπατρισμοῦ

πού έχουν γίνει από αναγκαστικές αποδημίες, από ιστορικοπολιτικούς και οικονομικούς λόγους, πήρανε διαστάσεις σε ιδιάζουσες και ιδιόμορφες τραγωδίες. Άλλά, ως τότε εμείς οι Έλληνες θα ανεχόμαστε πάνω μας και μέσα μας, αυτή την ύλη που έξυφαινει τραγωδίες: Ός τότε θα μός οδηγεί ή μοίρα του άγωνα για την πραγματική λευτεριά, για μία ισότιμη ήθικοκοινωνική μας άπολύτρωση; Διαμορφωνόμαστε λαός συναισθηματικός από διάφορα βιολογικά στοιχεία. Και δέν είναι τός μεσογειακό μας κλίμα ή πρώτη αίτια. Βασικό μας αίτιο είναι τά θάσανα και οι στερήσεις, οι άγωνες για την πρόοδο, όλα τά πονεμένα μας βιώματα. Έτοι γινόμαστε μέ τά δίκια μας έλληνολάτρες και υπερασπιστές αυτού του — σαν κόρη όφθαλμού και σα μήλο έριδας — για τούς τρανούς γυπαιούς και πειρατές — γεωπολιτικού μας χώρου. Αυτό άποδειχτηκε από τός 480 π.Χ. ως τίς μέρες μας. Από τόν μαραθώνειο Άθηναίο, ως τόν θερμοπύλειο Σπαρτιάτη κι από τόν Σουλιώτη του 1780, τόν Μανιάτη του 1821 ως τόν Μακεδόνα του 1905 κι από τόν Ήπειρώτη του 1940 ίσαμε τόν πανθαύμαστο άντιστασιακό Άντάρτη. Σήμερα λοιπόν, οι έκπατρισμένοι μας άδελφοί όπου κι άν βρίσκονται, είναι κοινωνική και ιστορική άνάγκη, νά γυρίσουν στη μητέρα Ελλάδα. Ός τότε θα δημιουργούμε τίς ξένες πατρίδες, και ή δική μας θα μένει σε καθυστέρηση και πιασρόμηση; Υπάρχουν σε όλες τίς βαλκανικές και εύρωπαϊκές χώρες χιλιάδες άδέρφια μας, νέοι διακεκριμένοι έπιστήμονες, πού δέ ζητούν παρά νά γυρίσουν στη μητέρα Ελλάδα, νά δουλέψουν έδω, για μία καινούργια πατρίδα υποδειγματική κι εύτυχισμένη. Δέ μπορούμε ν' ανταποκριθούμε, ν' αντιπαραταχθούμε μ' άλλες χώρες, νά παροβληθούμε σ' ένα σύγχρονο παρόν, νά δραματισθούμε ένα καλύτερο αύριο, μέ νόμους παλιούς, άναχρονιστικούς και μισαλόδοξους, μέ νόμους άντεθνικούς και διασπαστικούς του «διαίρει και βασιλευε» για τά συμφέροντα τών ξένων και ντόπιων μεγιστάνων, μέ φραγμούς και παγίδες πού στήνουν ακόμα άνθελληνικές και σκοτεινές δυνάμεις. Ό λαός μας πού κράτησε αιώνες μαρτυρικά τή σημαία τής ανθρωπιάς και τής άξιοπρέπειας ψηλά, σήμερα, όσο ποτέ, ζητάει τήν έθνική ένότητα τών Έλλήνων και τή συσπείρωση τών δυνάμεων του έκπατρισμένου έλληνισμού, τόν έντιμο έπανασπαιρισμό και τών προσφύγων και τών μεταναστών μας. Οι ιθύνοντες όφείλουν νά συνέλθουν και νά προσαρμοστούν μέ τή σύγχρονη πραγματικότητα, νά ταυτιστούν μέ τά αίτήματα τών καιρών, μέ τά αισθήματα και τά προβλήματα του λαού μας. Άς άκούσουν τίς φωνές τών τιμιων άγωνιστών, τών έκατοντάδων χιλιάδων ήρωικών μας νεκρών, τίς κραυγές τών φωτεινών δασκάλων τών αιώνων, σαν του Άπ. Παύλου : «Και άπεκδυσάμενοι τόν παλιόν άνθρωπον σνν ταίς πράξεσιν αυτού, και ένδυσάμενοι τόν νέον τόν ανακαινούμενον εις επίγνωσιν κατ' εικόνα του κτίσαντος αυτόν, όπου ούκ ένι Έλλην και Ίουδαίος...» (Έπ. προς Κολ. Κεφ. Γ'). Και άλλου προς Έφεσίους (Κεφ. δ' — ε) «Λαλείτε αλήθειαν έκαστος μετά του πλησιον αυτού, διότι ειμεθα μέλη άλλήλων». Άλλά, άς άκούσουν και τή φωνή πολλών νεώτερων πατέρων του γένους μας. Π.χ. ό Γέρος του Μωριά κράζει από τόν τάφο του : «νά ένωθούμεν όλοι και νά πάρωμεν μέτρα όλοι συμφώνως...» Και ό Μακρυγιάννης : «Τούτην τήν Πατρίδα τήν έχομεν όλοι μαζί, και σοφοί και άμαθείς, και πλούσιοι και φτωχοί, και πολιτικοί και στρατιωτικοί, και οι πλέον μικρότεροι άνθρωποι, όσοι άγωνιστήκαμεν, αναλόγως ό καθείς, έχομεν νά ζήσωμεν έδω... άν θέλωμεν νά φκιάσωμεν χωριόν, νά ζήσωμεν όλοι μαζί...» Άλλ' άς μή λησμονούμε και τός δίστιχο του μεγάλου μας Σολωμού : «Πάντα ή νίκη άν ένωθειτε πάντα έσας θ' ακολουθεί». Νά γυρίσουν λοιπόν τός ταχύτερο όλα τ' άδέρφια μας πού έπιθυμούν νά εργαστούν για τήν πρόοδο του λαού μας, για μία νέα πατρίδα, σύγχρονη, υποδειγματική και πολιτισμένη.

Λάμπρος Μάλαμας

ΠΟΙΗΣΗ

Βαλκανική 'Ανθολογία

Μετάφραση : Ρίτας Μπούμη - Παπᾶ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο τεύχος)

Ρ Ο Υ Μ Α Ν Ι Α

ΖΑΧΑΡΙΑ ΣΤΑΝΚΟΥ

(1901 – 1974)

Τραγούδι

Πουλάρια χρεμετίζουνε μές στὰ ποιήματά μου
κυλᾶνε θύελλες, θροντοῦνε κεραυνοί.
Βοσκᾶν σὲ κάμπους οἱ πράοι πρόγονοί μου
μὲ τὶς φοράδες τους, τὰ πρόβατα μαζί.

Δέντρα λαμποκοποῦν μές στὰ ποιήματά μου
μὲ γύπες γιὰ στεφάνι στὰ ψηλὰ κλαδιά.
Γιὰ δίκιο οἱ πρόγονοί μου σὰν διψοῦσαν
βοήθεια θρῖσκαν μές στὰ δάση τὰ βαθιά.

Τρέμει ἡ γῆ μές στὰ ποιήματά μου
καὶ τ' ἄροτρα εἶναι γεμάτα ἀπὸ φωτιές.
Κάτω ἀπὸ τῶν πρόγονων τὸ κάρρο
τρίζανε λόφοι, στέπες, λαγκαδιές.

Τὰ γυναικεῖα μαλλιά μές στὰ ποιήματά μου
εἶν' ἄχνες καὶ κλωστὲς μετὰξωτές.
Οἱ πρόγονοί μου ἀσύνειδα ἀγαπήσαν
πετρόστηθες γυναῖκες λυγερές.

Οἱ ἄνθρωποι μές στὰ ποιήματά μου
πουκάμισο φοροῦνε ἀπὸ ἰδρώτα.
Φαντὸ λινάρι γιὰ τὸ κάμα οἱ πρόγονοί μου
τραγόμελλη στὶς παγωνιὲς καπότα.

Καρπούς τινάζω μές στὰ ποιήματά μου
ταύρους σὲ κάμπους ζεύω καὶ λιθάδια.
Γιὰ τὸ ζυγὸ οἱ πρόγονοί μου τρέφαν
μόνο γιὰ τὸ ζυγὸ φόβους κοπάδια.
Τῆ ζωὴ κλείνω μές στὰ ποιήματά μου
μὲ φλόγες ἀπ' τὸ λόγο μου τὰ γράφω.
Καὶ μὲ τὶς ἴδιες λέξεις πού μ' ἀφίσαν
κεῖνοι πού θρῖσκονται στὸν τάφο.

ὦ, νὰ μποροῦσα μὲς στὰ ποιήματά μου
νὰ σμίξω τὴ στρόγγυλη ὄψη σου μαζί
μὲ κείνη τῶν ξωμάχων μου προγόνων
πού μὲ τραβοῦν ἀπ' τὰ σφυρά μέσα στὴ γῆ...

Ἡ μηλιά τοῦ δρόμου

ΜΙΧΑΪ· ΜΠΕΝΙΟΥΚ

(1906 —)

Μηλιά εἶμαι δίχως φράχτη στὴν ἄκρια τοῦ δρόμου
Λάμπουν οἱ κόκκινοι καρποὶ στὴ νύχτα τῶν κλαδιῶν μου.
Διαβάτη, ἔλα καὶ κόψε χωρὶς φόβο νὰ νιώσεις
Δὲν ἔχεις πουθενὰ λογαριασμό νὰ δώσεις.
Κι ἂν θές νὰ πεῖς εὐχαριστῶ καλὰ καὶ σώνει
ὦ, εὐχαρίστησε τὴ γῆ πού μὲ σηκώνει.
Αὐτὴ 'ναι πού στοὶ στῆθος μου τὸ μητρικὸ
Μᾶς τρέφει, μᾶς λικνίζει, διαβάτη καὶ τοὺς δυό.

Τὴν ἀνοιξη πού ἀπ' τὸν ἡλιο ἡ γῆ ζεστοκοπιέται
Νιωθῶ ἀπὸ μένα πλῆθος λουλούδια νὰ γεννιέται.
Τὸ καλοκαίρι πάλι πού εἶμαι εὐτυχισμένη,
Μέχρι τὸ χῶμα ἀπλώνω τὰ λυγερά κλαδιά
Γιὰ νὰ χαιρετήσω μὲ σεβασμὸ βαθιὰ
Κι ἀκόμα νὰ τῆς πῶ σκυφτὴ καταλεπτῶς
Ὅλα ὅσα θὰ ἤθελα καὶ δὲ γνωρίζω πῶς.

Σὰν ἀπ' τὸ θάρος τῶν καρπῶν, φθινόπωρο, λυγίζω
Τὰ μῆλα μου ὄλα ὄλα στὸν κόσμον τα δωρίζω.
Καὶ ὅταν νὰ μαδᾶ ἀρχίζει ἡ φορεσιά μου
Καὶ βαρειὰ γούνα χιόνι σκεπάσει τὰ κλαδιά μου,
Χῶνω βαθιὰ ὅσο μπορῶ τὶς ρίζες μου στὴ γῆ
Κι ὁ μανιασμένος ἀνεμος δὲ μὲ μετακινεῖ!
Καὶ κάθε χρόνο πιότερους σηκώνω ἐγὼ καρπούς
Καὶ κάθε χρόνο λαχταρῶ νὰ δώσω πιό πολλούς.

Πόσο ἀγαπάω τὰ παιδιὰ πού στὰ κλαδιά μου ἐδῶ
Κουνιοῦνται μὲ τὰ κόκκινα μαντήλια στοὶ λαιμοὶ
(Ἅγιας Σημαίας ἔμβλημα), μὰ καὶ τὶς κορασιές
Ποῦ τ' ἄσπρα γυμνά πόδια τους χώνουν στὶς φυλλωσιές,
Καὶ μ' ἀγκαλιές καὶ μὲ ποδιές μῆλα ξεχειλισμένες
Φωνάζουν μ' ἀναμένα μάγουλα εὐτυχισμένες.
Τότε λησμονῶ κάπως ὄσους πετροβολοῦσαν
Τὰ πράσινα πυκνὰ μαλλιά μου καὶ γελοῦσαν.
Θυμᾶμαι ἀκόμα πῶς τὸν περασμένο Μάη
Δυὸ νέους πού φιλήθηκαν δῶ στὸν κορμὸ μου πλάι,

Κι ὡς ἔφευγε πασίχαρο τ' ἀγόρι, χέρι ἀπλώνει
Καὶ στὸ καπέλο του ἕνα ἀπ' τ' ἄνθη μου καρφώνει.

Μηλιά εἶμαι δίχως φράχτη στὴν ἄκρια τοῦ δρόμου
Λάμπουν οἱ κόκκινοι καρποὶ στὴ νύχτα τῶν κλαδιῶν μου.
Διαβάτη, ἔλα καὶ κόψε χωρὶς φόβο νὰ νιώσεις
Δὲν ἔχεις πουθενὰ λογαριασμὸ νὰ δώσεις.
Κι ἂν θές νὰ πεῖς εὐχαριστῶ καλὰ καὶ σώνει
"ὦ, εὐχαρίστησε τὴ γῆ πού μὲ σηκώνει.
Αὐτὴ 'ναι πού στὸ στήθος της τὸ μητρικὸ
Μᾶς τρέφει, μᾶς λικνίζει, διαβάτη καὶ τοὺς δυό.

Ρωσικὴ ποίηση

Ρ. Ροζντεστβένσκη

*Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ «Ρ Ε Κ Β Ι Ε Μ» φόρος τιμῆς κι εὐγνωμόσουνης (γιὰ τοὺς νεκροὺς τῶν λαῶν τῆς Ε.Σ.Σ.Δ στὸ Β' Παγκόσμιο Πόλεμο).

Μεταφρ. Μίλιας Ροζιῖδη

Μαύρη πέτρα, τί σιωπᾶς ὦ μαύρη πέτρα;
Μήπως ὄνειρό σου ἦταν νὰ γενεῖς τοῦ τάφου πέτρα;
Μιὰ ταφόπετρα νὰ γίνεις στὸ μνήμα τ' ἀνώνυμου στρατιώτη;

.....

"Ὁχι δὲ θὰ μπορέσω. "Ὁχι δὲ θὰ πεθάνω...

Κι' ἂν πάλι πεθάνω θὰ γίνω χορτάρι,

θὰ γίνω στὰ δέντρα πυκνὴ φυλλωσιά, καπνὸς καὶ φωτιά.

Θὰ γίνω τῆς ἀνοιξῆς γῆ κι' ἕνα ἀστέρι.

Κύμα κι' ἀφρὸς καὶ δροσιά. Μπόρα θὰ γίνω

καὶ γέλιο παιδιῶν. Καὶ μὲς στὰ δάση ἠχώ...

Στὶς στέπες πάλι θὰ γέρνουν τὰ χόρτα.

Τὸ κύμα πάλι θὰ σκάει στὸ γιαλό. Μὰ νὰ προφτάσω

μόνο νὰ φτάσω καὶ τὸ τραγούδι μου ὄλο νὰ πῶ.

Καὶ τὸ κροντήρι ὡς τὸν πάτο νὰ πιῶ.

Μόνο τὶς νύχτες νὰ καίει ἡ φωτιά.

Μόνο στοὺς κάμπους νὰ σπέρν' ἡ ἀγροτιά,

καὶ νὰ ψηλώνουν τὰ στάχυα ξανά...

"ὦ, μοίρα δὸς μου ζωὴ καθαρὴ.

Καὶ μιὰ περήφανη δὸς μου θανή.

Θυμηθεῖτε. Μετὰ ἀπὸ αἰῶνες καὶ χρόνια

θυμηθεῖτε, αὐτοὺς, πού δὲ θάρθουν ποτε.

Θυμηθεῖτε. Μὴν' κλαῖτε. Τὸ λυγμὸ στὸ λαιμὸ συγκρατεῖστε.

"Ἄς εἶστε ἄξιοι τῆς μνήμης ἐκείνων πού πέσαν.

"Ἄξιοι αἰώνια. Μὲ τὸ ψωμί, τὸ τραγούδι, τὴ σκέψη, τὸ στίχο,

μέ τὴν πλατιά σας ζωὴ τὴν κάθε στιγμή, τὴν κάθε ἀνάσα.
 Ἄξιοι νὰ ὄστε. Ἄνθρωποι οὖτοι κι' ἂν εἴστε.
 Θυμηθεῖτε. Πόσο ἀκριβὰ ξαγοράστηκε τοῦτ' ἡ εὐτυχία.
 Σᾶς ἐξορκίζω θυμηθεῖτε. Τὰ τραγούδια σας, τραγουδώντας
 θυμηθεῖτε ἐκείνους πού ποτέ πιά ποτέ δέ θά ξανά τραγουδήσουν.
 Στὰ παιδιά σας ἱστορεῖστε γι' αὐτούς, νὰ τοὺς θυμούνται.
 Σ' ὄλα τὰ χρόνια τῆς ἀθάνατης γῆς νὰ τοὺς θυμούνται.
 Ὅδηγώντας σι' ἀστέρια τὰ οὐράνια σας πλοῖα
 νὰ τοὺς θυμᾶστε. Τὴν ὁμορφὴ ἀνοιξή, ὑποδεχθεῖτε
 ἄνθρωποι ο' ὄλη τῇ γῇ. Ἐνὸν φέρτε πέρα ἀπ' τὰ χρόνια
 καὶ μέ ζωὴ πλημμυρεῖστε. Ὅμως αὐτούς πού δέ θάρθουν
 ποτέ — σᾶς ἐξορκίζω — ποτέ μὴ λησμονεῖστε.

Ἱταλικὴ ποίηση

Τὸ ναρκωτικὸ τῆς Ἑλένης

ΤΟΥ ΡΑΟΛΟ ΡΥΦΙΛΛΙ

Μεταφρ. Φαίβου Δέλω

Ἐπερχόμενη ἀξαφνα
 στείρωση τῆς Ἑλένης
 ὕστερ' ἀπὸ τρικυμισμένες
 σκληρὲς
 περιπέτειες:
 μέσ' στοὺς θιασμένους ρόλους
 ἀποκαθιστάμενη
 μέ βασιλικὴ ἀξιοπρέπεια,
 σ' εἰκόνα
 τῆς καμένης γυναίκας

ἀπ' τὸ παιγνίδι τῶν θεῶν.
 Πιὸ μεγάλα σύνορα
 ἀπὸ ἐνδιχφέροντα
 περιβλήθηκε
 τῇ φονικῇ σύγκρουση,
 ἐξαπατημένη
 ἀπὸ τίς θωπιεῖες τοῦ ἠθοποιοῦ.
 Μέσ' ἀπὸ ὑπαινκτικὰ σύμβολα
 ἀντήχει
 ὁ μπρούντζος τῆς ψυχῆς,
 τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου
 ἀποσυνθέτει,
 διαλύει μέσ' στή λήθη
 τ' ἄνθος τοῦ ναρκωτικοῦ.

Νεοελληνικὴ ποίηση

25252525252525252525252525

Ἄναγκαιότητα κι ἐλευθερία

ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Σκλάβο, εἶπε, ὁ δοῦλος τὸν ἐλεύθερο
 κι ἐκεῖνος χαμόγέλασε
 κοιτώντας τὰ δεσμά του.

* Ο Ραοίλο Ρυφίλλι ἔγραψε ἓνα βιβλίο ἀφιερωμένο στὴν Ἑλλάδα μέ τὸν τίτλο:
 «Ἡ δρῦς μέ τίς κάργες» ὑπαινισσόμενος τὴν χουντικὴ τυραννία*

Αὐτοὺς ποὺ δὲν λυγίζουνε, ποὺ δὲν ὑποχωροῦν,
 γιατί πολὺ ἀγάπησαν τὸν ἥλιο —
 τοὺς κινηγοῦν, τοὺς φυλακίζουνε,
 τοὺς στέλνουν σ' ἔρημα νησιὰ
 τοὺς λησμονοῦν σὲ ξένο χῶμα...

Κάποτε, κάποιοι μᾶς χαμογελοῦν — ωραῖα
 ποὺ πεθαίνουνε, μ' ἓνα γαρύφαλο στὸ στόμα.
 Τοὺς βασανίζουνε, τοὺς δένουν μ' ἀλυσίδες,
 σ' ὄλες τὶς πατρίδες.
 Γιατί πολὺ ἀγάπησαν τὸν ἥλιο.

Ὁ γέρο - Φώτης ὁ λυράρης

ΤΟΥ Θ. Κ. ΤΡΟΥΠΗ

Τοῦ Γερο - Φώτη τοῦ λυράρη
 ὁ Κλέανθος, τὸ παλικάρι
 τὸ πρῶτο τοῦ χωριοῦ, σκοτώθηκε στὸ Γράμμο.
 Καὶ ἀπὸ τότε ὁ γέρος σὲ χαρά, σὲ γάμο
 σὲ πανηγύρι, δὲν πατᾶ· δὲν τραγουδᾷ σὰν πρῶτα.
 Τὸν κεμετζέ του κρέμασε ψηλά·
 γι αὐτὸν κανεὶς πιά τώρα δὲ μιλά.
 Βουβὸς θρηνεῖ ντυμένος στὶς ἀράχνες δίχως τέλια.
 Μονάχα ποὺ τὸν νοσταλγοῦν γέροι καὶ παιδαρέλια,
 σὰν ἔρχονται γιορτῶν χαρές: Λαμπρὴ Χριστοῦ καὶ Φῶτα.
 Καὶ θέλει, λέει, στερνὴ του χάρη
 ὁ Γερο - Φώτης γιὰ νὰ πάρει
 στὸν τάφο του· τὸν κουρδισμένο κεμετζέ,
 ἓνα ρακόπο καὶ δυὸ τρία στύπα γιὰ μεζέ
 κατὰ πῶς οἱ Λαζοὶ σὲ τοῦτον κόσμον συνηθίζουν.
 — ...ἔτσι κι ἐκεῖ· σὰν ἀνταμῶσω
 μὲ τὸ παιδί· νὰ τὸ φτερώσω
 μὲ τὸνα τέλι. Ν' ἀγλαΐσουν ἀνοιχτοὶ οἱ οὐρανοί.
 Νὰ ἴδουν ν' ἀκούσουνε οἱ Θεοί, οἱ σατανάδες· καὶ οἱ τρανοὶ
 — ποὺ ἔτσι ὀρίζουν —
 τὰ βόλια στοὺς πολέμους τί θερίζουν.

Θούριο

ΤΗΣ ΔΩΡΑΣ ΜΟΑΤΣΟΥ — ΒΑΡΝΑΛΗ

Κανόνια, πολυβόλα
 θανάσιμος χορός!
 Μὰ ἐμεῖς τὰ παληκάρια
 τραβᾶμε πάντα μπρός!

Νά σαρώσουμε τυράννους
καί προδότες τοῦ λαοῦ
ἀπὸ ράχες καὶ λαγκάδια
ροβολᾶμε ἀπὸ παντοῦ.

Γιὰ νὰ λάμπει πάλι ὁ ἥλιος
Δίκιο, Ἀλήθεια, Λευτεριά.
Δίχως ξένο ἀφέντη, δίχως
ντόπιο τύρανο ξανά.

Ἡλιοτρόπιο

ΤΟΥ ΕΡΜΟΥ ΑΡΓΑΙΟΥ

Πιονιέρισσα Ραχήλ Βασιλειάδου
σπόμε ἑλλαδικέ ἀπ' τὰ Πορδία,
σὲ εἶδα καὶ σὲ θαύμισα στή Βί-
τουσσα

τὴ λιπαρὴ γῆ τοῦ Βορᾶ
οἱ ροδῶνες τὸ αἷμα στήν καρδιά
σου.

Σέ εἶδα στήν παρέλαση Ραχήλ
ἡ πλάκα τοῦ μετώπου σου
ἦσαν περήφανο θουνό
ὅμως ἡ σκέψη σου πλανιότανε ἀλλοῦ
Φαντάζεσαι ἡλιοτρόπιο τὸν ἥλιο ἀ-
τενίζεις

κάθε πρωί, τὸ Νότο,
δένεις φιόγκο τὸ κόκκινο μαντήλι
σου

καὶ στέλνεις φιλιὰ, στόν παπποῦ,
καὶ στή γιαγιά,
πού ἀπλώνουν τὰ χέρια τους
τὴν κόμη σου ν' ἀγγίξουν

Πολυτεχνεῖο

ΤΟΥ Κ. ΚΟΚΟΡΟΒΙΤΣ

Λίγα
τετραγωνικά μέτρα ἐδάφους
γενῆκαν σύμβολο οἰκουμενικό.
Χρέος κι' εὐθύνη
καὶ ἀγωνιστικὴ παγκοσμιότητα.
Βυθιστηκαν καὶ ἀπλώσαν ρίζες,
σὲ κάθε γεωγραφικὸ
πλάτος καὶ μῆκος.
Εἶναι τὰ σίδερα πού ἀνθίσανε.
Εἶναι τὰ κιγκλιδώματα,
σὰ δέντρα πού ἐπρασίνισαν
Ἀνθίζουν καὶ τὰ σίδερα;
Ναί, ἀνθίζουν,
σὴν ἀχνα τοῦ αἵματος
τῆς Νιότης.
Φωνές
πού διαπεράσατε τὰ σύνορα.
Ἦχώ ἐπιναλαμβανόμενη.
Φῶς καὶ Φωτιά,
Ἐπιτάφιος καὶ Ἀνάσταση!
ν' ἀφουκραστοῦν τὸ χτύπο τῆς καρ-
διάς σου.
Τὰ παιδικὰ σου ὄνειρα Ραχήλ
ταξιδεύουν στήν Ἑλλάδα,
ζωγραφίζεις παραθάκια, καὶ δελ-
φίνα
καὶ τὸν παπποῦ μέ τις μουστάκες
πού νοτίζονται ἀπ' τὸ δάκρυ
καθὼς σὲ λαχταρᾶ ἡ ψυχὴ του καὶ
σὲ καρτερεῖ!...

Μνήμη

Τὸ ἥρωον εἶναι μνήμη
γιὰ κείνους πού σκοτώθηκαν σὲ μάχες.
Τὸ γράμμα εἶναι μνήμη
ὅταν ἐκεῖνοι πού τὸ διαβάζουν
θλέπουν τὰ πρόσωπα ἐκείνων πού τὸ γράψαν.
ἀκοῦν τὴ φωνὴ τους.

ΒΑΓΓΕΛΗ ΣΟΥΛΤΑΝΗ

Τὸ γράμμα εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς γλώσσας
 σῶμα τῆς ἄφωνης φωνῆς.
 Ὁ ζωγραφικὸς πίνακας εἶναι μνήμη
 ἀπὸ γνωστὸ τοπίο ἢ πρόσωπο
 νοερά περπατᾷς στὸ τοπίο
 νοερά συνομιλεῖς μὲ τὸ πρόσωπο.
 Τὸ τραγούδι εἶναι μνήμη
 ὅσοι τ' ἀκούσαν ἔχουν συντροφιά τῆ μελωδία του.
 Ἡ Ἱστορία εἶναι μνήμη
 μ' αὐτὴν θυμούμαστε τοὺς ἥρωες.
 Κρίκος ἡ μνήμη
 μὲ ὅ,τι ἀκούσαμε μὲ ὅ,τι εἶδαμε
 μὲ ὅ,τι ζήσαμε.

Καρτεσιανὴ φιλοσοφία

Στροφή

“Ὅταν ἐγὼ ὑπάρχω ὑπάρχουν ὅλα
 “Ὅταν σκέφτομαι θὰ πῆ πὼς ὑπάρχω
 Κι' ὅταν ὑπάρχω τίποτε δὲν εἶναι ψέμμα
 Ἡ ζωὴ λοιπὸν εἶναι ἀλήθεια.

Σκοπιὰ

ΜΑΡΙΑΣ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

Κι ἂν λένε τὸ Θεό σου Ἄλλὰχ
 Χριστὸ κι ἂν λένε τὸ δικό μου
 οἱ μανάδες μας πικρὸ τοῦ πόνου
 ὁμοια βαθὺ τὸ θγάζουν τὸ ἄχ.

Τί ἔχουμε ἐμεῖς νὰ μοιραστοῦμε
 παιδιὰ φτωχὰ τῆς μάνας γῆς
 ἐσὺ στὸ Ἄρτζικτάν ἐργάτης
 κι ἐγὼ στὴν Πάτρα ταξιτζῆς.

Ἄπὸ μιὰ κόκκινη καρδιά
 σέ δυὸ κοτσίδες κρεμασμένη
 Ἡ Γιασμίν σου θὰ σέ περιμένει
 κι ἐμένανε ἡ ξανθὴ Ροδιά.

Τί ἔχουμε γιὰ νὰ μισηθοῦμε
 μεγάλη καὶ μᾶς παίρνει ἡ γῆ
 ἐσένα στὸ Ἄρτζικτάν ἐργάτη
 στὴν Πάτρα ἐμένα ταξιτζῆ.

Ἡ νύχτα ὑγρὴ καὶ σκοτεινὴ
 ἀπὸ τὸ κρύο θὰ πιαστοῦμε...

Ἐλα νά τήν καταραστοῦμε
ἀντάμα ἐτούτη τή στιγμή.

Τί μοῦφταιξες νά σέ σκοτώσω;
Θέλω νά ζῶ, κι ἐσύ νά ζεῖς.
Ἐργάτης στό Ἄρτζικτάν νά εἶσαι
κι ἐγώ στήν Πάτρα ταξιτζῆς.

Ἡ Νέμεση καί ὁ καιρός τοῦ θερισμοῦ

ΤΟΥ ΤΙΝΟΥ ΑΛΛΣΑΚΗ

Οὐαί ὑμῖν, οἱ διώκοντες τήν Ἄνοιξη
οὐαί ὑμῖν, οἱ φονεύοντες τά περιστέρια
οὐαί ὑμῖν, οἱ μολύνοντες τόν Ἐρωτα μέ τις ἀνομίες σας
οὐαί ὑμῖν, οἱ ὀργίζοντες τή γῆ μέ τήν παρουσία σας
οὐαί ὑμῖν, οἱ τινάσσοντες τόν ὕπνο τῶν παιδιῶν
οὐαί ὑμῖν, οἱ ἐμπορευόμενοι τόν θάνατο
οὐαί ὑμῖν, οἱ δολοφόνοι τοῦ γέλιου μας.

∴ ∴ ∴

Οὐαί ὑμῖν, οἱ ὀκνηροί· καί οἱ ἄρπαγες
οὐαί ὑμῖν, οἱ ἀσυνεῖδητοι καί οἱ καιροσκόποι.
οὐαί ὑμῶν, οἱ θολεμένοι καί ἐφησυχάζοντες
οὐαί ὑμῖν, οἱ «ἀνεύθυνοι» καί «ἀνυχρόδιοι»
οὐαί ὑμῖν, οἱ ἐθνοκάπηλοι καί δημαγωγοί
οὐαί ὑμῖν, οἱ προδίδοντες τόν μόχθο μας
οὐαί ὑμῖν, οἱ δίδοντες τά ἅγια τοῖς κυσί.

∴ ∴ ∴

Οὐαί, οὐαί, ὅτι ἡ ΝΕΜΕΣΙΣ ἔρχεται γοργά.

∴ ∴ ∴

Μακάριοι οἱ δημιουργοί καί οἱ ἀνήσυχτοι
μακάριοι οἱ ταΐζοντες τά περιστέρια
μακάριοι οἱ ποτίζοντες τά σπαρτά μέ τὸ αἷμα τους
μακάριοι οἱ ἐπιμελεῖς καί οἱ ἀγνοῖ
μακάριοι οἱ ὀλιγαρκεῖς καί ἐργατικοί
μακάριοι οἱ διώκοντες τόν κάπρο τῆς ἀδικίας
μακάριοι οἱ φονεύοντες τόν ὄφιν τῆς πονηρίας
μακάριοι οἱ νικήσαντες τοῦ «ἐγώ» τόν μινώταυρο
μακάριοι οἱ χορτάσαντες τή γαλήνη τῆς χίμαιρας.
μακάριοι οἱ ἀγαπῶντες τά παιδιά καί τά ἔλατα
μακάριοι οἱ μισοῦντες τή φωτιά καί τή μάχαιρα.

∴ ∴ ∴

Χαίρετε οὖν καί εὐφράνθητε,
ὅτι ὁ καιρός τοῦ θερισμοῦ ἔρχεται ταχύς.

Ἀνοιξιάτικος περίπατος

ΤΟΥ Λ. ΜΑΛΑΜΑ

Μαθιά ζουμπούλια στους άγρους σ' όμόζυγο μπόι φίλιο,
καί ζευγαρώνει ό έρωτας χαμογελά στον ήλιο,
γλυκά τραγούδια και χαρές, άγάπης μαρτυρίες,
ζεσταίνει όλοϋθε ή άνοιξη φτωχές καρδοϋλες κρύες.

Πετοϋν πουλιά, άνθοπέταλα κάθε κλωνι τινάζει,
καί μπουμπουκιάζουν οί καρποί στη μάνα γή π' αλλάζει
τό ντύμα της, τό αίμα της, κάθε μορφή, τὰ χιόνια
λυώνουν άπάνω σε κορφές νεροκυλοϋν αιώνια.

Πράσινοι λουλουδόπλουμοι οί όμορφοί μας τόποι
καί δύστυχοι και άπληστοι οί πονηροί άνθρῶποι
χτυπιοϋνται μέσα στ' άδικα θολέματα τῶν κλήρων...
καί δέν πασκαλοχαίρονται τις ροδαυγές τῶν μύρων!

Μά ό Σπύρος και ό Φίλιππας, ή Λόλα κ' ή Σοφία
του κόσμου όλ' οί θησαυροί στη φυσική μαγεία
κ' οί πονεμένες οί ψυχές σε ξέγνια κι ευωχία
λεύτερα μες στην άνοιξη, είν' όλα ευτυχία.

Κουράγιο άδερφοί

ΤΗΣ ΑΛ. ΠΑΡΑΦΕΝΤΙΔΟΥ

Ἀτέλειωτες οί μέρες της όδύνης
στη μακρόσυρτη τή σήραγγα
πού όδεϋουμε.

Ἡ έννοια του χρόνου δύσκολο να
μετρηθει

μέσα στο σκοτάδι.
κι ή έξοδος της να θρεθει.
Τό λάλημα του κόκκορα,
άλαργινός άπόηχος, άγγίζει, δέν
άγγίζει

της ψυχής τὰ τύμπανα.

...“Όμως, κουράγιο άδερφοί,
συνοδοιπόροι στο σκοτάδι,
δέν ύπάρχει σήραγγα τυφλή!
σαν άπομένει άγρυπνη ή λαχτάρα
κι ή πίστη φωσφορίζει

αϋτή να πού μετρά
κι άνάβει πυροφάνια
στο μαϋρο τίποτε της νύχτας
πού μας ζώνει.

Οί σημαίες του Νοέμβρη

ΤΟΥ Γ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀπόψε στοϋ χρόνου τό άλώνι
πάλεψαν τό σίδηρο και ή καρδιά...
Πάλεψαν ώρες πολλές, πολλές!..
Κι' έφτασε ή νύχτα κόκκινη
και κόκκινη ή αυγή!..
Κ' ήρθε ή άλλη μέρα
κι' εκεί κοντά στ' άπόγεμα,
έγινε κάτι σπάνιο...
Χίλιες καρδιές πετάξανε...
άπάνω από τη πόλη,
σαν τὰ πουλιά και κάθησαν
σημαίες στα μπαλκόνια...

★ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ἡ λεπτή θέση τοῦ Σωτήρη Χρυσόμαλλου

ΖΗΣΗ ΣΚΑΡΟΥ

Τὸ βιοποριστικὸ πρόβλημα τῶν ξένων τόπος εἶναι φοβερό! Καί γίνεται πῶς φοβερό ἀκόμα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀπομόνωση, σ' εἶνα περιβάλλο με ἄγνωστους ἀνθρώπους, ξένες συνθήκες, ἄλλη γλώσσα. Μία ἀπρόσμενη συνάντησι παλιῶν φίλων σ' εἶνα τέτιο τόπος, πλῆμμυρίζει τίς μαρμαίνες καρδιές με χιμῶς εὐφορίας. ζωντανεύει μία ἐλόκληρη, ἱστορία ζωῆς — πικρῆς ἢ χαρούμενης ἕμως πάντα ἀγαπητῆς — καὶ καμιά φορὰ θερμαίνει τίς μικρὲς ἐκείνες προσδοκίαι, πού συνδέουν δυὸ συντρόφους με τὰ πῶς εὐγενικὰ αἰσθήματα σὶν ἴδιο δρόμο.

— Ξέρεις, Σωτήρη; Ὁ Σωτήρης εἶναι ἔξω.

— Ποιὸς Σωτήρης;

— Ὁ Χρυσόμαλλος.

— Σώπα!

— Ναι, εἶχα γράμμα. Τώρα ἔμαθε, γράφει, πού βρίσκειται καὶ σκέφτεται νὰ ἔρθει: ἔδω μήπως ερεῖ καμιά δουλειά, γιατί ἐκεῖ πού μένει δὲν μπορεί νὰ δικαιολογήσει: περισσότερο τὴν παραμονή του.

— Με τὸ Σωτήρη, εἶχαμε βραπετέψει μαζί ἀπ' τὴ φυλακή, σπουδαῖο παιδί! Γράψε του πῶς εἶμαι καὶ γῶ ἔδω κι ἂν ἔρθει, φρόντισε νὰ συναντηθοῦμε ὅπωςδῆποτε.

Τοὺς ἔλεγαν καὶ τοὺς δυὸ Σωτήρηδες. Ὁ πρῶτος θὰ ἦσαν πεντέξη χρόνια μεγαλύτερος ἀπὸ τὸ δεύτερο, τὸ Χρυσόμαλλο. Καὶ οἱ δυὸ εἶχαν τὸν ἴδιο χαρακτήρα, μιλούσαν ἀργά, τοὺς ἄρεσε νὰ λένε παλιὲς ἱστορίες καὶ τὴν κουβέντα τους τὴν μόρφα: ναν πάντοτε με κάποιον χιούμορ γεμάτο σημασία, πού θύμιζε χιουριάτικη θυμοσοφία.

Κάποια μέρα, λοιπόν, ὁ δεύτερος Σωτήρης ἀποφάσισε νὰ κάνει τὸ ταξίδι: του κι ὁ κοινὸς φίλος, σύμφωνα με τὴν ὑποχρέωση πού εἶχε ἀναλάβει, εἰδοποιήσε τὸν πρῶτο, γιὰ νὰ εἴρουν ραντεβού νὰ τὰ ποῦν.

Οἱ δυὸ φίλοι συναντήθηκαν σ' εἶναν ἀπόμερο δρόμο, ἀγκαλιάστηκαν, σιωπηλοὶ καὶ φιλήθηκαν, χωρὶς ἰδιαίτερες ἐκδηλώσεις. Ἐπκ, πού θὰ ἔλεγε κανένας, δι: μέσα τους εἶχε στερέψει κάθε πηγὴ εὐαισθησίας. Ὅμως γιὰ κείνον πού τοὺς γνώριζε καλά, οἱ εαθιὲς γκριμάτσες πού χάλασαν τὰ γαλήνια πρόσωπά τους τὴ στιγμή πού ἔνοχησαν τὰ χέρια ν' ἀγκαλιάσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, μαρτυροῦσαν τέτια συγκίνηση, πού καμιά γλώσσα δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὴν ἐκφράσει.

— Θυμῶσαι; Ἄ τὰ πόδια σου πιανόμουν σὶν τὸνελ...

— Ἄν μὰς ἔδλεπαν, ὅπως εἶμασταν ὄλο χῶματα, δταν θγαίναμε, μπορεί καὶ νὰ μὴ ζούσαμε σήμερα...

— Τί κάνεις, πῶς σοῦ φαίνεται ἔδω σὶν ξένα;

— Σὰν ξεριζωμένο δέντρο. Μπορεῖ εὐχολα σὲ τέτια ἤλικία νὰ μεταρτυσει!

Περπατοῦσαν ἀργὰ ἱστορώντας παρασημνα ἐπεισόδια ἀπ' τὴ ζωὴ τους, ὅποτε ἄξαφνα, ἀλλὰ με τὴν ἠρεμία πού τὸν χαραχτήριζε πάντα, ὁ πρῶτος Σωτήρης ἀλλάξε κουβέντα.

— Δὲν ἀμφιβάλλω γιὰ τὴν τοποθέτησή σου, λέει, μὰ θὰ ἴθελα ν' ἀκούσω καὶ τὴ γνώμη σου, γιὰ νὰ δοῦμε τί θὰ κάνεις.

— Τί τοποθέτηση; Ἄ, γιὰ τοποθέτηση, μιλάς, κάτι μού λέει: αὐτό... ἀπάντησε τὸ

ἴδιο ἔρεμα ὁ Χρυσόμαλλος, σὰ νὰ ζητοῦσε νὰ βρεῖ τὴ συνέχεια κάποιας ἀφήγησής.

— Βέβαια, μὲ τὸ κόμμα εἶται, τὸ ξέρω, καλύτερα εἶναι ὁμως νὰ τὰ ξεδιαλύνουμε αὐτά...

— Ποιὸ κόμμα;

— Ἔνα εἶναι τὸ κόμμα, ποιὸ κόμμα!..., ἀποκρίθηκε μ' ἓνα τόνο ἀπορίας πού ἐσήμαινε μεγαλύτερη σιγουριά ὁ πρῶτος Σωτήρης.

— Οὐ, ἔκανε σὰ νὰ βόγγησε ὁ δεύτερος Σωτήρης. Νὰ σοῦ πῶ, δὲν τὸ σκέφτηκα ἀκόμα.

Σώπασαν. Περπάτησαν λίγο βουβοὶ κι ὁ πρῶτος Σωτήρης ρώτησε πάλι μὲ τρόπο, πού ἐσήμαινε ὅτι δὲν εἶχε καμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὴν ἀπάντησι.

— Στὴ συγκέντρωσι, βέβαια, θὰ ἔρθεις.

— Ποιὰ συγκέντρωσι;

— Στὴ συγκέντρωσι γιὰ τὴ δημοκρατία, γιὰ τὴ λευτεριά, Σωτήρη, σὲ ποιὰ συγκέντρωσι...

— Ἔ, ἀσφαλῶς θὰ ἔρθω.

Συμφώνησαν νὰ τὰ ποῦν μιὰ ἄλλη φορά καλύτερα καὶ χώρισαν.

Μιὰ στυφή γεύση ἄφισε ἡ συνάντησι αὐτὴ στὸ Σωτήρη Χρυσόμαλλο. Ἔμεινε μὲ τὴν ἐντύπωσι ὅτι ὁ ἄλλος Σωτήρης ἔφυγε μὲ τὰ μοῦτρα κάπως ξινισμένα. Ὡστόσο, ἀναλογίστηκε τὴ μοναξιά του, ἄγνωστος ἀνάμεσα σ' ἄγνωστους ἀνθρώπους, ἐκεῖ ὅπου εἶταν πρὶν, ξαναθυμήθηκε τὶς δύσκολες μέρες πού πέρασε μαζὶ μὲ τὸ σύντροφό του, ὅταν ἔγλειψαν ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου τὶς πληγές στὸ ἴδιο κρατητήριο, κι ὅπως καὶ νὰ ἴναι, σκέφτηκε, ὅσο ἀξίζει μιὰ φιλικὴ καλημέρα δὲν ἀξίζει ὅλος ὁ κόσμος. Ἔδωξε ἀπ' τὸ μυαλό του κάθε παράκαιρη σκέψι καὶ κράτησε τὴ χαρὰ πού τοῦ ἔφερνε ἡ ἰδέα, ὅτι ξανατάμιωνε μὲ φίλους παλιούς. Στὴ συγκέντρωσι μάλιστα γνώρισε πατριώτες, πού δὲν τοὺς ἔξερε ὡς τότε, πῆρε καινούργια θάρρη καὶ σιγά - σιγά ἄρχισε νὰ νιώθει στὸ γνῶριμο περιβάλλον,

σὰ νὰ βρισκόταν σὲ μιὰ ἀπόμακρη γωνιά τῆς πατρίδας. Ταχτοποίησε τὰ χαρτιά τῆς παραμονῆς του κι ἔψαχνε νὰ βρεῖ δουλειά, γιὰ νὰ βγάξει τὰ ἐξοδά του.

Ἔνα βράδι ἀργά, καθὼς γύριζε στὸ διωμάτιο τοῦ φίλου πού τὸν φιλοξενοῦσε, εἶδε δυὸ τοιχοκολλητὲς νὰ κολλᾶνε σὲ μιὰ μάντρα ἀφίσε. Διάβασε: «Γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς δικτατορίας, γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς δημοκρατίας». Στάθηκε καὶ καμάρωσε. «Μπράβο, τὸ ἀνυπόταχτο πνεῦμα τοῦ λαοῦ μας ἔχει φτάσει ὡς τὴν τελευταία ἄκρη τῆς γῆς...»

Οἱ δυὸ τοιχοκολλητὲς δὲν εἶχαν, φαίνεται, ἄδεια καὶ μόλις ἀντελήφτηκαν ἓναν ἄνθρωπο νὰ τοὺς παρακολουθεῖ, βιάστηκαν νὰ φύγουν.

— Πατριωτάκια εἶστε; τοὺς ρώτησε χαμογελώντας ὁ Σωτήρης.

Στράφηκαν καὶ τὸν κοίταξαν.

— Σωτήρη; Βρὲ Σωτήρη, ἐσὺ ὁ Χρυσόμαλλος; Πετάχτηκε ὁ ἓνας, ὁ πιδὸ μεγάλος, ἐκεῖνος πού κρατοῦσε τὸ κουβαδάκι ἀπ' τὴν ταραχὴ του τοῦ πέφτει ἀπ' τὰ χέρια — κι ἀρχίζει νὰ τὸν φιλάει μὲ μανία στὸ πρόσωπο.

Ὁ Σωτήρης, ἀργοκίνητος ὅπως πάντα, προσπαθοῦσε νὰ βγάλει ἀπὸ πάνω του τὶς κόλλες, μὰ γρήγορα παράτησε αὐτὴ τὴν προσπάθειά, γιατί κατάλαβε, ὅτι πασαλειφόταν περισσότερο.

— Ποιὸς τὸ ἔλεγε πῶς ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια θὰ ξαναταμιώνουμε ἐδῶ! Εἶπε ὁ ἄλλος.

Εἶταν ὁ Ἰάσος Κλωνάρης παλιὸς συγκρατούμενός του κι αὐτὸς στὶς ἴδιες φυλακές καὶ τῆς ἴδιας ομάδας πού εἶχε ὀραπετέψει μέσα ἀπ' τὸ τουνελ.

— Θυμᾶσαι, συνέχισε, πῶς ἀνεβάζαμε τὸ γῶμα στὸ νταβάνι μὲ τὰ πουκάμισα καὶ τὶς τσέπες γεμάτες; Ἄν μᾶς ἔπαιρνε ἡ φρουρὰ εἰδησι...

Προχώρησαν κουβεντιάζοντας σ' ἓνα σκοτεινὸ δρομιάκι.

— Έδώ είναι κι ο Σωτήρης, ο Κανέλλος, τόν είδα. Έσείς είχατε καλύτερη τύχη από μένα, έλο ανάμεσα σε πατριώτες. βρίσκεστε, λέει ο Σωτήρης.

— Τόν είδες; Ρώτησε άπορημένος ο Κλωνάρης.

— Ναι, τόν είδα πριν από μερικές μέρες.

— Σου είπε τίποτα;

— Όχι, τί νά μου πεί;

— Δέν τά πάμε καλά, Σωτήρη, μέ τό Σωτήρη.

— Μή μου τό λές!

— Ναι, αλήθεια. Δέν είναι έντάξει...

— Ποιός;

— Ό Σωτήρης. Στανό μυαλό, δε έλεπε: πέρα άπ' τή μύτη του, τυφλός σου λέω!

— Ό Σωτήρης;

— Ό Σωτήρης.

— Τυφλός;

— Τυφλός. Τέτιοι είναι έλοι τους, κατάστρεψαν έλόκληρο κίνημα.

— Ποιοί, έμεις;

— Μ' αυτούς είσαι και σύ;

— Με ποιούς αυτούς;

— Με κοροϊδεύεις;

— Όχι, αλήθεια, δέν καταλαβαίνω τί θέλεις νά πεις.

— Άκου, Σωτήρη, πήρε σοβαρό ύφος ο Κλωνάρης. Δέν ξέρω τί ιδέα έχεις, αλλά νομίζω πως ή θέση ή δική μας είναι καθαρή, δέν τό νομίζεις;

— Δέν τό μελέτησα τό πράμα. Άφισε νά τό μελετήσω πρώτα και θά σου πώ.

— Όπως καταλαβαίνεις. Στη συγκέντρωση, φαντάζομαι, θά έρθεις.

— Ποιά συγκέντρωση, άλλη συγκέντρωση, κάνετε σεις;

— Μιά είναι ή συγκέντρωση, αυτή που θά γίνει μεθαύριο.

— Μά προχτές έγινε και κάποια άλλη...

— Πήγες;

— Πήγα.

— Κατάλαβα, είπε ο Κλωνάρης και κίνησε νά φύγει.

— Έλα δω, βρέ Τάσο, τί κατάλαβες, πές μου και μένα τί συγκέντρωση είναι τούτη; Τού λέει ο Σωτήρης.

— Για τή δημοκρατία και τή λευτεριά, Σωτήρη, δέν είδες τίς άφίσεις ή κάνεις πως δέν καταλαβαίνεις;

— Και ποιός σου είπε πως δε θά 'ρθω; Και έέβα:α θά έρθω!

Συμφώνησαν νά τά πούν μια άλλη μέρα καλύτερα κι όταν χώρισαν μια άρμυρόγλυκη γούστ, ένιωσε ο Σωτήρης νά τού μένα: κι άπ' τή συνάντησή του μέ τόν Τάσο Κλωνάρη. Όμως και τούτη τή φορά άπόδουξε κάθε άνάποδη σκέψη, πήγε στη συγκέντρωση, κι άπ' τίς καινούργιες γνωριμιές του μ' άλλους συμπατριώτες, που δέν τούς ήξερε ως τότε, σέριωσε πιο πολύ μέσα του ή πεποίθησή, ότι θά ζούσε σ' έναν τόπο, όπου θά ένιωθε τήν τόσο λειψή, σκέ ξένα ζεστασιά της συντροφιάς. Σκέφτηκε κιόλας νά ζητήσει: νά βρει τό Σωτήρη, τόν Κανέλλο και π' μια προσπάθεια συμφιλίωσης νά τού πει τί πράματα είναι αυτά, παλιοί σύντροφοι, που δούσαν τήν περισσότερο ζωή σας στον άγώνα, νά μη λέτε τώρα ούτε καλημέρα!... Μά για νά μη γίνει και καμιά παρεξήγησή, έψαξε νά βρει τόν πιο κατάλληλο τρόπο που θ' άρχιζε και μόλις συναντήθηκαν τού λέει, δείχνοντας Σωτήρη τή χαρά του, παρότι δέν ήταν συνθησμένος σε τέτοιες έντυπωσιακές φιλίες.

— Ξέρεις ποιόν είδα, Σωτήρη; Τόν Τάσο Κλωνάρη! Και νά σου πώ τήν αλήθεια, ζήλεψα που έσείς είχατε τήν τύχη, νά βρεθείτε πάλι μαζί!, ένω έγώ... εκεί που είμαν...

Ό Σωτήρης δε διάσπρη ν' άπαντήσει.

— Που τόν είδες, ρώτησε σε λίγο άσυχκίνητος, σέρνοντας τή βαριά φωνή του.

— Συμπωματικά, σ' έρόμο.

— Δέν σου είπε τίποτα;

Ό δεύτερος Σωτήρης δέν διάσπρη τώ-

ρα καὶ τοῦτος ν' ἀπαντήσῃ. Ξαναβρῆκε τὸν κανονικὸ ἑαυτὸ του — ἴδιος ὅπως εἶταν μὲ τὸν πρῶτο Σωτήρη — κ' εἶπε σιγὰ μὲ τὴν ἀργόσυρτη φωνή του.

— Ἄ, μπά, ἀδιαφόρητα πράγματα...

— Τί λές γιὰ κείνο τὸ ζήτημα;

— Ποιὸ ζήτημα;

— Τῆς ταχτοποίησής σου.

— Ψάχνω, ἔχω κάτι ὑποσχέσεις... Μπορεῖ νὰ πάω μάγειρας σὲ μιὰ ταβέρνα.

— Δὲν ἐννοῶ αὐτό, γιὰ τὸ ἄλλο σοῦ λέω.

— Ἄ, λές γιὰ τὸ ἄλλο... Θὰ τὸ σκεφτῶ, δὲν τὸ μελέτησα ἀκόμα, τὸ μελετάω...

(Ὁ Σωτήρης Χρυσόμαλλος πραγματικὰ δὲν εἶταν καλὰ πληροφορημένος. Ἀπὸ τὰ διάφορα ἔντυπα ποὺ ἔφταναν ὡς τότε στὰ χέρια του δὲν μπορούσε νὰ καταλάβει ποιὸς εἶταν οἱ βασικὲς διαφορὲς, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ τὸν ὑποχρεώσουν νὰ πάρει μιὰ ξεκάθαρη θέση. Ὑποψιαζόταν πῶς ὅλα ὀφείλονταν στὶς δυσκολίες τοῦ κινήματός, σὲ προσωπικοὺς ἀνταγωνισμοὺς καὶ στὴ γενικὴ ἰδεολογικὴ σύγχυση ποὺ ἐπικρατοῦσε μὲ ἀπόψεις χίλιων εἰδῶν, χωρὶς νὰ μπορεῖ κανένας εὐκολοῦ νὰ προσδιορίσει τὴν προέλευσή τους. Πιὸ σίγουρο κριτήριο γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς στάσης του τοῦ ἔμενε ἡ γνωριμιὰ του μὲ ὅσο τὸ δυνατό περισότερους συμπατριῶτες, γιὰ νὰ προσφέρει πρὸ ἀποτελεσματικὰ τίς δυνάμεις του στὸν κοινὸ ἀγῶνα. Μὰ τῶρα ποὺ τοῦ δόθηκε ἡ δυνατότητα αὐτή, δὲ χρειάστηκε νὰ περάσει καιρὸς γιὰ νὰ καταλάβει πῶς ὁ κύκλος τῶν γνωστῶν του, μέρα μὲ τὴ μέρα, ἔλο ἀραίωνε. Τὸν Ἰάσο Κλωνάρη τὸν ἔχασε. Τὸν ἄλλο Σωτήρη, παρὸς τὸν ἀναζήτησε κάμποσες φορὲς μὲ τὸ Μιχάλη, τὸν κοινὸ τους φίλο, δὲν τὸν ξανάδε. Ἀκόμα καὶ στὸ Μιχάλη εἶχε προσέξει μιὰ κάποια ἀλλαγὴ στὴ συμπεριφορά του. Ἐξάκουλοιθοῦσε νὰ μένει σπίτι του, ὅσο νὰ πιάσει

δικό του δωμάτιο.

— Σὰ νὰ μοῦ φαίνεται πῶς κάτι ἔχεις, Μιχάλη... ἡ ἰδέα μου εἶναι... τοῦ λέει ἕνα βράδι.

— Μπά, δὲν ἔχω τίποτα, σοῦ εἶπε κανένας τίποτα; Ἀποκρίθηκε κάπως ταραγμῆνος ἐκεῖνος.

— Δὲν μοῦ εἶπε, ποιὸς νὰ μοῦ πεῖ ἐμένα... Νά, σὲ βλέπω ἔτσι λίγο κακόκεφο.

— Ἄκου, Σωτήρη, ξέρεις πόσο σ' ἀγαπῶ, δὲ θέλω νὰ σὲ στενοχωρήσω, δὲ θὰ ἤθελα νὰ σοῦ πῶ... Ἀλλά, βλέπεις, ἀνοιξες ἐσὺ τὴν κουδέντα καὶ μιᾶς καὶ τὴν ἀνοιξες...καὶ καλύτερα ποῦ ἔγινε ἔτσι, γιὰτὶ πρέπει νὰ τὸ ξέρεις..., ἄρχισε νὰ λέει κομπιάζοντας ὁ Μιχάλης.

(Ὁ Σωτήρης ζάρωσε. Τὸν κοίταξε μὲ τὸ στόμα μισάνοιχτο, σὰ νὰ εἶχε πάθει ἀποπληξία.

— Ἦρθες ἐδῶ δλότελα ἀκατατόπιστος, ὅπως φαίνεται, συνέχισε ὁ Μιχάλης, εἶδες τὸν ἕναν, εἶδες τὸν ἄλλον, πῆγες καὶ στὶς δύο συγκεντρώσεις κι ἀπόφυγες νὰ πάρεις θέση. Λένε τάχα πῶς ἀπὸ κάποιους εἰσχιβαλτὸς γιὰ νὰ παρακολουθεῖς τίς κινήσεις τῶν ἄλλων...

Τὸ κάτω χεῖλι τοῦ Σωτήρη κρέμασε σὰ δαίγμα ἀβάσταγου πόνου ἑτοιμοῦ νὰ ξεσπάσει σὲ κλάμα.

— Κι ἐπειδὴ καὶ στὸν Ἰάσο καὶ στὸ Σωτήρη μίλησες μὲ τίς ἴδιες ἐπιφυλάξεις, χωρὶς ὅμως κανένας ἀπ' τοὺς δύο νὰ ξέρει τί τοὺς εἶπες χωριστά, ὑποψιάζεται ὁ κανένας τους, ὅτι παίζεις τὸ παιχνίδι τοῦ ἄλλου. Ἔτσι εἶναι, Σωτήρη, ἔπρεπε νὰ τὸ εἶγες καταλάβει, ἡ θέση σου εἶναι πολὺ λεπτή. Ἀκόμα, τὰ ἔχουν βάλει καὶ μὲ μένα πού, χωρὶς νὰ ξέρω καλά — καλά τί ἔκανες τόσον καιρὸ, σὲ εὐόηγησα νὰ ἔρθεις...

Ἦλ, ὁ κατημένος τί ἔπαθα!.. εἶπε ὁ Σωτήρης Χρυσόμαλλος, πιάνοντας μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ κεφάλι.

Σοφία και πείρα

ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΒΑΛΙΟΥΛΗ

Καθόταν στον ίσκιο της χρωματιστής ομπρέλλας, κοίταζαν με φόνο τα νεανικά κορμιά που έπαιζαν στην άκρη του γυαλού και στέναζαν. Όταν τό έφερνε ή περίσταση, ξεφούρνιζαν ένας στον άλλο σοφίες και πείρα.

— Ξέρω τί λέει φιθουριστά ό μορφοινός, αντίκρου

— Σιγούρα;

— Όπως σέ βλέπω και μέ βλέπεis. Κι ή κοπελιά θά τ' άπαντήσει «Ιωω». Στοιχηματίζω ένα στα πενήντα.

— Δεν είν' καινούργιο αυτό πού λές. Άφούτου στάθηκαν όρθοί στα πόδια τους οι άνθρωποι και μίλησαν, τα ίδια λέν φιθουριστά οι νέοι. Έκείνος πάει να την τουμπάρει μ' έρωτόλογα, εκείνη τ' άπαντάει μ' ένα «Ιωω» πού σημαίνει ναι ή μ' ένα «όχι» πού σημαίνει ίωω.

— Τα ξέρουμε αυτά, τα ξέρουμε...

Βύθισαν μελαγχολικά τα βλέμματα στην άσημνια επιφάνεια και σάπασαν. Άντίκρου τους ό νιός, παράλληλα πλάι

στο λαχταριστό κορμί της νιός κοπέλας συνέχιζε τό φιθουρισμα.

— Κι από τους γκεσταπίτες τρισχειρότεροι, Νά εύχεται κανείς να σκοτωθεί παρά να πέσει στα νύχια τους. Θα μαρτυρήσει. Τό κατάλαβες;

Έκείνη ρίγησε με χαμογέλασε.

— Άν τό κατάλαβα!...

— Και .. δέκεσαι να αναλάβεις τή δουλειά;

— Μά, φυσικά.

Τό «φυσικά» αυτό, άπλά ειπωμένο και ός οδηγούσε σε άκραιες καταστάσεις, τάραζε τον άρσενικό πού έσκυφε και της φίλησε τό μάγουλο.

— Μηράδο, Μιμή, είσαι υπέροχη.

Ό ένας σοφός έσπρωξε τον άγκώνα του άλλου.

— Τους είδες; Δέ σου τάλεγα;

Ό δεύτερος κούνησε τό κεφάλι με όχτο.

— Το το το... Πού καταντήσαμε!

Στ. Βαλιούλης

Τό είδωλο του λαού

★

ΑΝΤΩΝΗ ΔΕΛΩΝΗ

Τιθασσιμένη, θάλασσα τό πλήθος λούφαζε κάτω στη μεγαλύτερη πλατεία της πόλης Χ. Κι' άκουγε... και γιόμιζε τά φρένα του από κείνη την αίσθηση την παράξενη του μή είναι και τού είναι. Περνούσε, χωρίς καν να τό προσπαίνει να τό συνειδητοποιήσει, από την πραγματικότητα σε μια κατάσταση όνειρου, σ' ένα κόσμο έξωπραγματικό. Χιλιάδες μάτια πλημμύριζαν όνειρα και άνίχνευαν εκεί ψηλά να βρούν μια λύση. Σ' εκείνη τή φωνή πού 'ρχόνταν από και πάνω, από τό μπαλκόνι του ξενοδοχείου, πολλαπλασιασμένη από τά μεγάφωνα, σ' εκείνη τή γιομάτη κραδασμούς φωνή, έδρισκαν μια έκτόνωση, μια

έκφραση, ένα έραμα ζωής. Παρασυρμένος ό λαός από τή γοητεία των λέξεων παραδινόταν και άκλούθαγε τυφλά.

Άρπάζει εκείνος, με μάτια πού σπίθιζαν γαλαξίες και υπόσχονταν, με δυό χέρια πού άπλωναν... πού άπλωναν και έδιναν μια έλλη διάσταση στα λόγια του, μ' εκείνη τή φωνή πού φορούσε τό φάσμα όλων των δραματικών κραδασμών, άνέμιζε εκεί ψηλά τό φλάμπουρο της έλπίδας και πουλούσε όνειρα σε τιμή εύκαιρίας...

— Άγωνιζόμαστε για έναν καλύτερο κόσμο. Όραματιζόμαστε έναν κόσμο αλήθειας και εύαγγελιζόμαστε ένα μέλλον για τή χώρα τούτη μεγάλων πολιτιστικών και

ἀνθρωπιστικῶν κατακτήσεων. Κοιτάζετε τὰ χέρια μου. Στὶς παλάμες μου λάμπει ἀτόφια ἢ εἰλικρίνεια καὶ ἢ ποιήση τῶν μεγάλων πράξεων. Ἐλάτε... ἐλάτε μαζί μου... Ἀκολουθήστε με σ' αὐτὸ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὸ Καλὸ, γιὰ τὸ Ἀληθινὸ, γιὰ τὸ Δίκαιο τοῦ λαοῦ... Τὸ δικό σας κόσμος πλάθω... Ἐλάτε λοιπόν...

Φρικίαση μυστικῇ κυκλοφοροῦσε μέσα στὶς φλέβες τοῦ πλήθους. Τὰ πουλιά τῶν ἐλπίδων του φτεροκοποῦσαν στὸ στήθος κι ἔκαναν τρελλοὺς σχηματισμοὺς στὸ κενό. Βοοῦσε κι ἀλάλαζε. Χειροκροτοῦσε κι ἔκλαιγε. Γελοῦσε καὶ πίστευε. Παραληροῦσε. Φώναζαν τώρα χιλιάδες στόματα «εἶμα - στε μα - ζὶ σου» καὶ τ' ἀνθρώπινο κοπάδι τανυόταν νὰ φτάσει μέχρις αὐτόν, ν' ἀγγίξει κάτι ἀπὸ τὸ εἶδωλό του...

Ἐκεῖνος χαμογελοῦσε κι ἔστελνε φιλιὰ σὲ ὅλους. Πόση ἀπλοχεριά... πόση χάρη... «Ὅλα εἶταν τόσο καλοβαλμένα. Οἱ γύρω του τὸν συνέχαιραν κι ἐκεῖνος ἔδειχνε νὰ ἔναι ἓνα κοιμιάτι εὐτυχία ξεχασμένο κάπου μέσα στὸν κόσμος. Στὸ βάθος ἤξερε πολὺ καλά πόση καὶ τί ποιότητα λάσπη κρυβόταν κάτω ἀπ' ὅλ' αὐτά. «Ὅμως οἱ νόμοι τοῦ παιγνιδιοῦ ἦταν ἀυστηρὰ προκαθορισμένοι καὶ ἢ κάθε κίνηση σοφὰ μελετημένη. Ἦξερε θαυμασία ποιὸς κόσμος εἶταν αὐτός πού εὐαγγελίζόταν ἢ παράταξή του... «Ὅμως ἀκολουθοῦσε τῇ μοίρα του. Μιὰ μοίρα πού ἦταν χαμιωμένη ἀπὸ τῇ θέληση τῶν «ἄλλων»...

Ἀκουγε τὰ συνθήματα κάτω κι ἐξακολουθοῦσε νὰ στέλνει ἀπασιμους στὸ λαὸ κι ἤξερε πῶς σὲ λίγες ὥρες πού θὰ βρεθεῖ μόνος του στὸ γραφεῖο του θὰ ἔπρεπε πάλι νὰ ὑποστῆ τὸ μαρτύριο ν' ἀντιμετωπίζει τὸν ἄλλο ἑαυτὸ του. Αὐτὲς οἱ σκοτεινὲς νύχτες ἦταν μιὰ νέμεση πού ἀνήλεα τεμάχιζε καὶ λεηλατοῦσε ὅτι ὄρθιο μέσα του.

Θυμήθηκα... Πύρισε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς στὴν περασμένη ζωὴ καὶ θυμήθηκα... Πῶς

ἦταν ἓνας ἄσημος δικηγόρος, χαμένος σὲ μιὰ τρύπα στὴν πόλη Ψ, πῶς ξαφνικὰ τὸν ἐπεσήμαναν, τότε πού εἶχε ἐρωμένη τῇ γυναίκα ἑνὸς βιομήχανου, γιατί πάντα ἦταν ὁ ἀγαπημένος τῶν γυναικῶν, πῶς ξαφνικὰ τὸν διάλεξαν καὶ τὸν ἔβαλαν μέσα στοὺς νόμους τοῦ παιγνιδιοῦ, μέσα στὸ σύστημα ὅπως ἔλεγε ὁ «πρῶτος», πῶς ἐντελῶς ἀναπάντεχα τὸν βάφτισαν «τὸ εἶδωλο τοῦ λαοῦ». Κι ὕστερα ὄλα πῆραν τὸ δρόμο τους.

Μερνυχτα τὸν μάθαιναν νὰ μιλάει καθαρά, ν' ἀπαγγέλει λόγους, νὰ παίρνει κατάλληλες πόζες, νὰ χαμογελάει, νὰ νευριάζει, νὰ παθιάζεται, νὰ χρησιμοποιεῖ τὰ χέρια του, νὰ μιλάει σὲ δημοσιογράφους, ν' ἀντιδράει σωστὰ σὲ κάθε περίσταση. Πόση ἀγωνία γιὰ ὅλ' αὐτά, ἀτέλειωτες δοκιμὲς μπροστὰ στὴν ἀυστηρὴ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπή, πού τὴν ἀποτελοῦσαν «ἄγνωστοι ὑψηλὰ ἰστάμενοι», κρυμμένοι στὴν ἀωνυμία. Τοὺς ἔλεγαν «ὁ πρῶτος», «ὁ δεῦτερος», «ὁ τρίτος», τίποτ' ἄλλο... Ἀπὸ καιρὸ σχεδιάζοταν ἢ μεγαλύτερη πολιτικὴ ἀπάτη σὲ βάρος τοῦ λαοῦ κι αὐτὸς ἦταν ἓνα ἀπλό, ἀνίσχυρο πιόνι.

Πόσες φορές θέλησε νὰ σπάσει τοῦτο τὸ φράγμα, νὰ βρεῖ τῇ χαμένη του ἀνθρωπιά, τὸ χαμένο του ἑαυτό. Ἦταν πιά πολὺ ἀργά. Ἦνα εἶδωλο τοῦ λαοῦ εἶχε γεννηθεῖ. Εἶχε στοιχίσει ἀκριβὰ ἢ κατασκευὴ του, ἦταν ἢ μεγαλύτερη ἐπένδυση συμφερόντων πού ἔγινε ποτέ. Ἦνα εἶδωλο πού ἔπρεπε νὰ μείνει εἶδωλο ὅσο καιρὸ τὸ πρόσταζαν «οἱ ἄλλοι». Ναί, ἦταν πιά πολὺ ἀργά.

Πίσω του, ἐνιωθε καλά τί γινόταν. Τὴν ὥρα πού αὐτὸς μιλοῦσε στὸ λαὸ κι ἐπαίξε τὸ ρόλο του, «οἱ ἄλλοι» μέσα σχεδίαζαν τὴν ἐπόμενη κίνηση τοῦ εἰδωλοῦ. Ὁ «πρῶτος» δὲν ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος καὶ δὲν τὸ ἔκρυβε καθόλου. Εἶχε ἀνάψει ἓνα τεράστιο πούρο καὶ συλλογιόταν.

— Σὰς τὸ εἶπα, δὲν ἔχω μεγάλῃ ἐμπιστοσύνη σ' αὐτὸ τὸ μορφονιό.

— Μά ο κόσμος τον λατρεύει, αντιμίλησε «ό δεύτερος». Κι έχει μεγάλο ρεύμα στις γυναίκες...

— ..και στους νέους και στους εργάτες, συμπλήρωσε «ό τρίτος».

— Έχω ένα σχέδιο, είπε ξανά «ό πρώτος». Ένα μεγαλοφυές σχέδιο για να κερδίσουμε σίγουρα και τα μάτια του γιόμισαν μια θάλασσα από άστραπές.

Πάντως απόψε κάτι δεν πήγαινε καλά. Όλοι γαρίνιαζαν με τους ανθρώπους που είχαν αναλάβει να οργανώσουν την άσκηση της πλατείας. Δεν υπήρχε αποκαστόποτε ο παλιός που συνάντησαν στην κόλη Α. Εκεί ο κόσμος είχε κυριολεκτικά υπνωτιστεί και στο τέλος είχε αφηνιάσει από χαρά κι ελπίδα.

— Ναί, μά εκεί μη ξεχνάτε πως ο πληθυσμός αποτελείται σχεδόν μόνο από εργάτες κι οι εργάτες είναι πάντα ένα σχήμα εύμετάβλητο κι εύκολόπιστο, είπε ο «τρίτος».

— Κι εδώ, σε μια πόλη σαν κι αυτή, οι άνθρωποι είναι οι περισσότεροι υπάλληλοι, έμποροι και μικροβιοτέχνες, έχουν ένα ασπρηρότερο πολιτικό κριτήριο, είναι σκεπτικιστές και συντηρητικοί, τόνισε «ό δεύτερος».

«(Ο πρώτος) δεν μιλούσε. Μόνο σκεπτόταν έντατικά κι αυτές οι άστραπές στα μάτια του όλοένα πλήθαιναν. Μέσα στο μυαλό του το περίφημο «σχέδιό» του ώριμαζε κάθε στιγμή περισσότερο.

«(Ο)λ' αυτά τ'ά ξέρε αὐτός. Εκεί ψηλά, τυφλωμένος από τ'ά φλάς κι από τους προβολείς της τηλεόρασης, ένιωθε πολύ μόνος. Κάτω το πλήθος όδηγημένο από σκοτεινές δυνάμεις αλάλιαζε, κι αυτός εκεί ψηλά χαμογελούσε εύτυχησίμενα και προσπαθούσε ν'ά πείσει. Ήθελε ν'ά κλάψει κι εμεις γελούσε. Λυπόταν αυτό το λαό που νανουριζόταν μ' όνειρα κι ελπίδες» κι ξέρε πως «αὐτός ό καλύτερος κόσμος» που εύαγγελιζόταν, στο βάθος γινόταν μά πλάνη

ξεδιάντροπη. Κι όσο για το Καλό, για την Άλήθεια, για το Δίκιο, καλύτερα ν'ά μη γίνεται κουδέντα...

Τό είδωλο του λαού έδωσε ένα τελευταίο φιλή στους ανθρώπους και μπήκε μέσα στην κατάφυτη αίθουσα. Άπάντησε μ' εύστροφία στους δημοσιογράφους, — έρωτήσεις κι απαντήσεις ήταν κι αυτές προκατασκευασμένες —, χαμογέλασε μ' αυτό το ύπεροχο χαμόγελο που ξετρέλλανε τις γυναίκες, έσφιξε μερικά χέρια και σύγχρονα προσπαθούσε ν'ά μαντέψει τις αντιδράσεις των «άλλων».

Τό μάτι του πήρε τον «πρώτο» που 'χε μά έκφραση δυσφορίας. «(Ο) δεύτερος» κι «ό τρίτος» κοίταζαν τον «πρώτο». Σε μ'άν άκρη, διακριτικά καθόταν ό έπίσημος αντικαταστάτης του, τό είδωλο του λαού νούμερο δύο. Δεν τον πρόβαλλαν πολύ. Τυλάχιστον όχι άκόμα. Ήταν κι εκείνος ώραιος άντρας και λεγόταν πως είχε πολλά κρεβάτια «γνωστών προσώπων» ύψηλά ισταμένων...

Άπόψε ένιωθε άόριστα ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Τί θύω;

Τελικά κατάφερε ν'ά ξεγλιστρίσει και ν'ά φύγει. Ή άποστολή του είχε τελειώσει γι' απόψε. Ύστερα από λίγο όρέθηκε σ' άπλόχωρο μά άπρόσωπο γραφείο του. Έκανε τον άπολογισμό της ημέρας. Τί είχε κάνει; Τί είχε πει; «Όμως...

...ξαφνικά κατάλαβε πως κάποιος υπήρχε στο δωμάτιο. Οι κουρτίνες αναδέχονταν. Άκουσε ένα... δύο... τρία... τ'άπ κι άμέπως ένιωθε στο στήθος του, στο μέρος της καρδιάς ένα... δύο... τρία έδοντρά τσημημάτα. Άκούμπησε τ'συχά τό κεφάλι του πάνω στο γραφείο και πρόβησε ν'ά σκεφτεί κάποια τελευταία λόγια...» Άγωνισόμαστε για έναν καλύτερο κόσμο...». Χαμογέλασε πικρά με τό ώραιο του χαμόγελο. Για τελευταία φορά.

(Οί προσκείμενοι έφημερίδες τ' άλλο πρωί με γιγάντιους τίτλους: «Δολοφονήθη-

Κορφοβόγια

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Μεταφρ. από ιδί' Ιταλικά Λ. Μάλαμα

Ἡ πηγαία καὶ θεμελιακὴ δημιουργία ἀπάνω στὸ ζευγάρωμα τῶν δύο λέξεων παρουσιάζει καὶ τὲς δύο χωρὶς αἰσθητικὲς διαφορὲς... Ἀυτὴ ἢ μέθοδος ἐνέργειας, ἔχει ἀποφανθεῖ γιὰ τὴ ρίμα ὀριστικὴ καὶ τελειωτικὴ. Σὲ ἀμφότερες τὲς περιπτώσεις, σὰς εἶναι ἀπρόοπτη καὶ πρέπουσα δημιουργικὴ ἢ συνδυασιμένη φωνητικὴ σύζευξη καὶ συγχυρία. Εἶναι οὐσιαστικὸς καὶ ἀπαραίτητος ἕνας ποιητικὸς τρόπος.

P. ΡΟΥΣΣΕΛ

COMMENT LAI ECRIT CERTAINS DE MES LIVRES

Τὰ ποιήματα ἔχουν πάντοτε τὰ πλάτη καὶ τὰ περιθώρια λευκά, τὰ πλατιά περιθώρια τῆς γαλλῆνης...

P. ELIARD «Ἡ σαφὴς ποιητικὴ»

Ἦς θεμιτοῦμαστε πάντα πῶς τὸ σύστημα καὶ ἡ οἰκονομία στὴν τέχνη, εἶναι ὁ πρῶτος, οὐσιώδης κι ἀένανος κανὼνας κάθε παραγωγῆς αἰσθητικῶν ἀξιῶν.

ΒΛ. ΜΑΡΙΑΚΟΦΥΛΗ «Πῶς νὰ φτιάχνεις στίχους»

Ναί, μπορῶ νὰ φκιάσω ἕνα ποίημα ἐπικὸ πάνω σὲ πηλὸ ἀπὸ λευκὲς πολιτεῖες τυλιγμένο στὸ δίχτυ τῶν ὥραιων· καὶ μπορῶ νὰ δώσω μιὰ ἐντύπωση ἀπέραντη κι ἀτέλειωτη μὲ τὴ φόρμα τῆς εὐωδιᾶς ἀπὸ ἕνα ἐξαντλημένο στρατιώτη.

Φ. ΛΟΡΚΑ

«Ἡ ποιητικὴ εἰκόνα DE DON LUIS DE GONGORA»

κε τὸ εἶδιλο τοῦ λαοῦ... «Ἡ βολοφονία τοῦ αἰῶνος»... «Οἱ προδότες καὶ οἱ βολοφῶνοι τοῦ λαοῦ στὸ εἶδιλο» κι ἄλλα τέτοια ἠχηρὰ. Δειλὰ σὲ μὴν ἄκρη πρόβαλλαν κιόλας τὸν δημοφῶς ὑπαρχηγό, «τὴ μοναδικὴ τῶρα ἐλπίδα τοῦ λαοῦ», ὅπως ἔλεγαν. Κατάληξαν: «...ὅμως τὸ Δίχτυ, ἢ Ἄληθεια καὶ τὸ Καλὸ θὰ νικήσουν μιά γιὰ πάντα, παρὰ τὴν ἄβυσσον τῆς Ὀλιγαρχίας».

Στὴν κατάφωτη αἴθουσα ὁ «πρῶτος» ἐμπιστευόταν τοῖς σκοποῦς τοῦ σχεδίου του:

Ἦπρεπε κάτι νὰ γίνει. Ἢ εἶχατε καταλάβει κι ἐσεῖς ὅτι τώρα τελευταία κάτι δὲν πήγαινε καλά. Ἡ βίη στάση του δὲ μ' ἔρεσε. Νομίζω πῶς τὸ εἶχε καθαλίσει τὸ κακάμι. Ἦξ ἄλλου λόγῳ ὑψηλῆς πολιτικῆς σκοπιμότητος ἐπέβαλλαν μὴν ἀλλα-

γή. Μὲ ἀντιλαμβάνεσθε;

Ἦναψε πάλι ἕνα ποῦρο, φάνηκε σὰ νὰ κλείνεται στὸν ἑαυτό του καὶ πρόστεσε πολὺ σιγά:

— Σὰς θεβαιῶ... δὲν ὑπόφερε πολὺ...

Σὲ μὴν ἄκρη τῆς αἴθουσας οἱ δημοσιογράφοι εἶχαν κυκλώσει τὸ νέο εἶδιλο τοῦ λαοῦ. Ἦκεινος ἀνύποπτος, χαμογελοῦσε εὐτυχισμένος. «Οἱ ἄλλοι» παρατηροῦσαν προσεκτικὰ κάθε του κίνηση, κάθε του λέξη. Σχεδίαζαν κιόλας τὴν ἐπόμενη κίνηση.

Κι ἡ ζωὴ κυλοῦσε πάντα. Κι ὁ λαὸς ὄνειρευόταν ἕνα καλύτερο κόσμιο καὶ παλλόταν καὶ φρούμαζε κάτω στὴ μεγάλη πλατεία. Περήμενε νὰ ὑποδεχτοῦ τὸ νέο εἶδιλό του... Ἦνας λαὸς ποὺ ἦταν «πάντοτ' εὐκολόπιστος καὶ πάντα προδομένος»...

ΛΑΥΤ. ΔΕΛΩΝΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

Σημαντικά γεγονότα του κόσμου στούς μήνες: 'Απρίλη — Μάη — 'Ιούνη

- 6 'Απρίλη 1941: 'Επίθεση του Χίτλερ κατά της Ελλάδας.
7 'Απρίλη : Παγκόσμια 'Ημέρα της Υγείας.
10 'Απρίλη 1826: 'Επιτέλεση ή 'Εξόδος του Μετσολογγίου.
12 'Απρίλη 1961: 'Η πρώτη πτήση στο διάστημα του Γεώργι Γκαγκάριν.
12 'Απρίλη 1942: 'Απεργία 50.000 Δημοσίων 'Υπαλλήλων.
21 'Απρίλη 1963: 'Η Α' Μαραθώνια Πορεία Ειρήνης.
21 'Απρίλη 1967: 'Επιβολή CIA - NATO - και Σία δικτατορίας στην Ελλάδα.
22 'Απρίλη 1837: 'Η ίδρυση του 'Εθνικού Κρατιστρικού Πανεπιστημίου.
25 'Απρίλη 1945: 'Η Α' 'Ιδρυτική Σύνοδος του ΟΗΕ.
27 'Απρίλη 1941: 'Η κατάληψη της 'Αθήνας από τους ναζιάδες.
28 'Απρίλη 1944: Αύτωση 3 παληκαριών της ΕΠΟΝ στο κάστρο του 'Υμηττού.

-
- 1 Μάη 1886: 'Η άπεργία των εργατών του Σικάγου πού καθιέρωσε το 8ωρο.
1 Μάη 1944: 'Η μεγάλη θυσία των 200 παληκαριών στο Σκοπευτήρι της Καισαριανής πού εκτελέστηκαν από τους χιτλερικούς.
2 Μάη 1945: 'Η κατάληψη του Βερολίνου από τον κόκκινο Στρατό.
5 Μάη 1818: 'Η γένεση του Κάρλ Μάρξ.
9 Μάη : 'Ημέρα του 'Εργατικού Τύπου.
9 Μάη 1936: Παλλαϊκή άπεργία και συλλαλητήριο του λαού της Θεσ) νίκης.
9 Μάη : 'Η μέρα της νίκης κατά του φασισμού.
10 Μάη : Γιορτάζεται ή 'Ημέρα της Μητέρας.
13 Μάη 1915: 'Η παράδοση του Ρούπαλ στους Γερμανοδούλους από τους Κωνσταντινικούς.
14 Μάη 1944: Σύγκληση 'Εθν. Συμ) λίου Κορυσχάδων.
14 Μάη 1944: Διάσκεψη Λιθάνου.
21 Μάη 1864: 'Ενωση 'Επτανήσου με τη μητέρα Ελλάδα.
15 Μάη 1942: 'Ο "Άρης πρωτοοργανώνεται το αντίρπικο.
22 Μάη 1963: 'Η δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη στη Θεσ) νίκη.
20 Μάη 1941: 'Η μεγάλη μάχη της Κρήτης.
24 Μάη 1827: Δολοφονία και θάνατος του Γ. Καραϊσκάκη.
30 Μάη 1941: Το κούρέλιασμα της χιτλερικής σημαίας στην 'Ακρόπολη.

-
- 1 'Ιούνη : 'Η μέρα προστασίας του παιδιού.
1 'Ιούνη 1957: Δολοφονία του Στρατηγού Σαράφη.
2 'Ιούνη 1941: Το δλοκαύτωμα του Κανδάνου της Κρήτης.
6 'Ιούνη 1933: 'Απόπειρα δολοφονίας κατά 'Ελ. Βενιζέλου.

- 5 Ἰούνη 1943: Ἐκτέλεσι 106 πατριωτῶν στὸ Κούρνοβο.
 5 Ἰούνη 1825: Ἡ δολοφονία τοῦ Ὀδυσσεῆ Ἀντρούτσου.
 10 Ἰούνη 1943: Ἡ σφαγή τῶν πατριωτῶν ἀπὸ τοῦς ναζιῶδες στὸ Δίστεριο.
 16 Ἰούνη 1945: Ἡ αὐτοκτονία τοῦ Ἄρη Βελουχιώτη.
 16 Ἰούνη 1963: Πτήσι τῆς πρώτης γυναίκας κοσμοναύτου στὸ διάστημα Βα-
 λεντ. Γερέσκωα.
 25 Ἰούνη 1925: Πραξικόπημα καὶ δικτατορία Θ. Πάγκαλου.
 25 Ἰούνη 1943: Ἡ μεγάλη διαδήλωσι τοῦ ἁθην. λαοῦ κατὰ τῆς ἐπιστράτευσις.
 26 Ἰούνη 1962: Τὸ Ἀ' Ἑθνικὸ Συνέδριο Ἐιρήνης καὶ Ἀφοπλισμοῦ στὴν Ἀθήνα.

Ἱστορικά διδάγματα

ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ & ΥΠΟΜΝΗΣΕΙΣ

**Τί δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦν οἱ Ἕλ-
 ληνες γιὰ τοὺς Ἀγγλοαμερικάνους**

Ὅταν οἱ μνήμες μᾶς καλοῦν, οἱ νε-
 κροὶ ζητοῦν δικαίωσι κι ἀπὸ τὸν τάφο
 τους.

Οἱ ἰδέες ἀσφυκτιοῦν καὶ μᾶς πιέζουν.
 Τὰ αἰσθήματα φουνιῶνουν πλημμυρίζουν
 τὴν ψυχὴ μᾶς, ἀπὸ τίς δραματικὲς κα-
 καστέσεις τῶν χρόνων. Αὐτὴ, ἡ ἀλληλου-
 χία τῶν αἰσθημάτων καὶ τὸ δέος τῶν τρα-
 γικῶν γεγονότων, μειθαλλοῦνται σὲ
 καταρράχτες καὶ ποτάμια —καθὼς πηγά-
 ζουν ἀπὸ τίς καφτές ἀλήθειες τοῦ θίου
 — κι ὁρμοῦν νὰ ξεπλύνουν δάκρυα καὶ
 πόνους βασάνων δουλείας τοῦ ἀγαπη-
 μένου κι ἀδούλωτου λαοῦ μᾶς. Αἰσθή-
 ματα καὶ ἰδέες σὰν ὄριμοι μελωμένοι
 καρποὶ θρεμένοι ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὴ σάρ-
 κα τῶν παληκαριῶν μᾶς. Ἐμπειρίες πο-
 τισμένες μὲ πικρὴ πνοὴ πού ἐγιναν ἀπο-
 σταγμένα παραδείγματα, κρυσταλλωμένα
 ὄροσημα γιὰ κάθε πατριώτη, κι ὄχι μό-
 νο σις τραγικὲς τοῦτες μέρες πού περ-
 νάει ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Κύπρου μᾶς, ἀλ-
 λά νὰ τὰ χουμε πάντα σιὰ μάτια καὶ
 σιὸ νοῦ μᾶς. Αὐτὰ, ἀφοροῦν Ἄγγλους
 καὶ Ἀμερικάνους, ἀναδεχτοὺς κι αὐτά-
 δελφους Ἀστοπειραιῆς τοῦ πλοῦτου,
 γεράκια τῆς σαρκοβορᾶς.

Ὁ ἀρχαῖος Πολύβιος, θέλει τὴν ἱστο-
 ρία δάσκαλο, ὁδηγὸ ζωῆς. Τὰ κακὰ πα-
 ραδείγματα, νὰ γίνονται μαθήματα. Ν'
 ἀποφεύγονται τὰ μελλούμενα παθήματα.

Τὰ ἠθικὰ βιώματα νὰ διδάσκουν καὶ νὰ
 διορθώνουν τὰ ἀνήθικα. Μνήμες λοιπὸν
 γιὰ τοὺς πολεμοκάπηλους καὶ καταγέ-
 λαστους φονιάδες. Αὐτοὶ οἱ «φίλοι» «σὺμ-
 μαχοι» καὶ «προσιάτες» μᾶς ἀγαποῦν
 πολὺ (!) φτύστε τοὺς μὴ βασκαθοῦν
 (!) ἢ «Ὅταν ἔχει τέτιους φίλους, τί τοὺς
 θέλεις τοὺς ἐχθροὺς;» Καὶ «κάλλιο ψω-
 μοζπιοῦνιες ἀνὰ τὸν κόσμον...παρὲ' προ-
 σιάτας νὰ ἔχωμεν» (Κάλθος). Γράψτε ἀ-
 νέκαθεν λυκοφιλίες καὶ λυκοπαγίδες ἀπὸ
 τὴ μεριά τους. Εἶναι ἀπαράδεκτο οἱ δοῦ-
 λοι τῆς πανούκλας —κατὰ τὸν Μορελ-
 λῦ— κερδοσκοπίας καὶ διαφθορᾶς νὰ μι-
 λοῦν γιὰ ἐλευθερία οἱ σταυρωτῆδες τῆς.
 Γι' αὐτὸ, ἄς μᾶς ἐπιραποῦν μερικὲς ἀ-
 λήθειες πού ἀφοροῦν τῆς σχέσεις, καὶ
 τὴ συμπεριφορὰ τῶν ἐπικίνδυνων αὐτῶν
 γερακιῶν, τῶν στρατιωτικο - οἰκονομικῶν
 κστεσημένων, ἀπέναντι σιὸν πολὺπα-
 θε λαὸ καὶ τὸν πολιτισμὸ μᾶς. Καὶ τοῦ-
 το γιαιί, ὀφείλομε πρῶτα νὰ εἶμαστε
 πολίτες, καὶ ὄς ἐρα ποιπιές καθὼς ὀ-
 ζῶνε καὶ ὀ Νεκρέσσωφ. Καὶ γιαιί, οἱ
 συγγραφεῖς τοῦ χιλιοβασανισμένου μᾶς
 λαοῦ, διαν ἀν' εἰκνύονται ἀπ' αὐτὸν καὶ
 παραμένουν ἰσόβια ἀγωνιστές σιὸ πλάι
 του, ἐκφρᾶζοντις πόθους καημούς, ὀ-
 νε'ρα καὶ προβλήματα σιὰ ἔργα τους,
 ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ μιλιανε ἐξ ὀνόμα-
 τὸς του. Καὶ ἰώρα καὶ πάντα λοιπὸν, ἄς

μη λησμονοῦν οἱ Ἕλληνες :

1) Ὅτι, ἀφότου ζεπτοῦσαν οἱ ἑλλη- νικές ψυχές σάν ἀστραπές ἀπό τὰ πη- χτὰ σκοταδία τῆς μακραιωνῆς δουλείας, μετὰ τὴν καταρευσὴ τῆς ρωμαϊκῆς καὶ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ πε- ρίωσαν τὶς ἀρετὲς τῆς φυλῆς, τὴν ἐθνι- κὴ συνειδησὴ, τὰ ἤθη τὰ γνωρίσματα μας, τὴν κλασικὴ μας ἀρχαιότητα — πού παραμενεῖ ἡ πολυτιμότερη πνευματικὴ κιβωτὸς τῆς παρακαταθήκης τοῦ παγκό- σμιου πολιτισμοῦ— ἀνασυγκροτηθήκαμε σάν γενος πρὶν καὶ κατὰ τὸ 1821 διώ- ξαμε τὶς ὀρδὲς τοῦ Ὀθωμανισμοῦ. Ἔ, ἀπὸ τότε ἀγωνιζόμεσθε ἀδιάκοπα γιὰ τὴν ἀκερὶα λευτεριά μας. Γιατί, μὰς στήνουνε παγίδες καὶ φραγμούς, με ἀλ- λαγές μωρφῶν καὶ συγκαλύψεων οἱ σύγ- χρονοι πια ὀρδὲς τῆς ἀγγλοαμερικαν- κρατίας. Ἀπὸ τότε, αὐτὸν τὸν ὠραῖο γεωπολιτικὸ μας χῶρο, τὸν τόσο πλού- σιο ἀπὸ τὴ φύση του, με ἑμεσες ἢ ἀ- μεσες ἐπεμβάσεις, οἱ Τζῶνῆδες κι οἱ Γιάνκηδες τὸν θέλουν κατοχὴ τους.

2) Ὅτι με τὰ ἐλγίνια μάρμαρα μὰς ἔκλεψαν τὰ πιὸ περιφθιμὰ μνημεῖα τῶν τεχνῶν μας.

3) Ὅτι κρατοῦσαν ἐπίσημα στὴν κυ- ριάρχια τους τὸ Ἐφτάνισά μας ἴσαμε τὸν περασμένο αἰῶνα.

4) Ὅτι, δὲν μὰς βοήθησαν ποτὲ σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς ἐθνικῆς μας κλεφτουριάς. (Ἰστ. βιβλία ἐποχῆς).

5) Ὅτι, πολιτικά, ἡ Ἐπανάστασι τοῦ Εἰκοσιένα, ὁργανωθῆκε, βοηθῆθηκε καὶ καθοδηγήθηκε ἀπὸ χῶρους καὶ πό- λεις, σάν τὴ Μόσχα, τὴν Ὀδησσό, τὸ Ἰάσιο, τὴν Τερνεσι, τὸ Λιθόρνο τὸ Πα- ρίσι κ.ἄ. (Ἰστ. κείμενα περὶ φιλικῆς, Ρήγα, Κοραῆ, Περραιβοῦ, Κασομούλη, Παπαρηγόπουλου, Κορδάτου κλπ.).

6) Ὅτι, οἱ Ἄγγλοι στὰ 1817, με τὸν ἀρμωστή τους Μαίτλαντ πούλησαν κρυ- φὰ καὶ δόλια στὸν Ἀλπασά τὴν Πάργα 620 χιλ. τάληρα καὶ 20 χιλ. ρουμπιέδες, πού ζετόπισαν τοὺς Σουλιῶτες οἱ ὁποῖοι πῆραν μαζί τους ὅλα τὰ ἱερὰ κειμήλια ἀκόμα καὶ τὴ στάχτη τῶν προσφιλῶν νε- κρῶν τους!

7) Στὰ 1821, οἱ Ἄγγλοι με τὶς ραδι- ουργίες τους διέσπασαν τὸ κίνημα καὶ

τὴν ἐνότητα τῶν ἡρωικῶν προγόνων μας, ἐξαγοράζοντας τὴν ζενόδουλη τριαν- δρία Μαυροκορδάτο — Τρικούπη — Κω- λέττη καὶ οἶα, με χιλιάδες χρυσὲς λίρες.. Δολοφόνησαν μεγάλους φυσικούς ἡγέ- τες τοῦ λαοῦ μας Ἀντροῦτσο καὶ Καραϊ- σκάκη, κι ἐξασφάλισαν τὴν ἀπόλυτη ἐδῶ ἐπιρροή τους. (Ἰστ. Κορδάτου, Καρα- λιῆ, Μέντελων, ἔργο «Καραϊσκάκης» Φωτιάδης κ.ἄ.).

8) Τὸν γνωστὸ σαττανικὸ ρόλο τῶν Ἄγγλων ἀρμωστῶν καὶ πρεσβευτῶν καὶ τὴ διαπραγματεύσι με τὸν Μαυροκορδά- το γιὰ τὴν ἀποικιοποίησι τῆς Πελοποννή- σου. (Εὐφορία τόπου, λιμάνια — στόλος, ἐμπορικὰ τους συμφέροντα). (Βιβλίο Σκαρίμπα «Τὸ '21 κ' ἢ Ἀλήθεια» «Ἄπο- μνημονεῦματα Κολοκοτρωνῆ» κ.ἄ.).

9) Ὅτι, στὰ 1863, κατὰφεραν τὴν ἐ- πιβολὴ τοῦ ὀποτιρητῆ τους βασιλιά Γ. Γλύξβουργκ ἐπὶ ἀμοιβὴ 12.500 χρυσῶν λιρῶν εἰσπίως, γιὰ τὴν προστασία καὶ ἀ- κεραιότητα τῶν ἀγγλικῶν συμφερόντων στὴν Ἑλλάδα. (Δημοσίευμ. «Ἀθηναϊκῆς» Η. Μπρεδῆμα προδικαστορικῆς περιό- δου).

10) Τὸν Ἄγγλο κυβερνητικὸ Λοντόν- τερο, ὅπου στὰ 1866 στὴ Βουλὴ τῶν Κοι- νοτήτων διακήρυττε ὅτι : Οἱ Ἕλληνες, εἶναι λαὸς μικρόφυκος καὶ ἐπικίνδυνος· καὶ πρέπει νὰ περιοριστεῖ σὲ πολὺ σ' ἐ- νὰ ὄρια ὑποταχτικῶν.. (Πρακτ. Βουλῆς Κοινοτήτων καὶ βιβλ. Θ. Κορνάρου).

11) Ὅτι, οἱ Ἕλληνες δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦν τὸ «Τὶς πταίει» τοῦ Χ. Τρικού- κούπη καὶ τὸ 1897...

12) Σὲ συνέχεια, τὴ μέθοδο τοῦ «δια- ρεῖ καὶ βασιλευε» καὶ τοὺς ὑποδαυλι- ομούς τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ.

13) Τὸ ζεπούλημα τῆς Βορείου Ἠπει- ρου τὸ 1914. (Ἐγκυκλοπ. Ἡλίου κ.ἄ.).

14) Τὸν ἀποκλεισμό τοῦ 1917 καὶ τὴν πείνα...

15) Τὴν ANTANT τὸ 1918 — 19 πού μὰς τύλιξε στὸν Α' παγκ. πόλεμο, καὶ τὴν καταστροφὴ στὴ Μικρασία ὡς τὸ 1922 πού μὰς ἐστοίχησε ἐξανδραποδισμό 2 ἑκα- τομμυρίων ἀδερφῶν μας, γιὰ νὰ κερδι- σουν ἐκεῖνοι τὰ πετρέλαια τῆς Μουσοῦ- λης... (Ἰστορ. Κορδάτου, βιβλ. Ψυρού- κη κ.ἄ.).

16) Τὶς κολακείες τους στὸ Β' Παγκ.

Πόλεμο, καὶ τὴν ἀπάτη τους γιὰ τὶς ἐθνικὲς διεκδικήσεις μας, θάσει τοῦ δικαιώματος αὐτοδιαθέσεως λαῶν καὶ μειονοτήτων.

17) Τὴν διαίρεση τῶν ἀνταρτικῶν μας κινημάτων στὰ 1943, μετὰ τὸ μέγα ἐγχείρημα τῶν Βελουχιώτη — Ζέρβα στὸν Γοργοπόταμο, πού χάρη σ' αὐτό, ἀπέτυχε τὸ σχέδιο «Βαρβαρόσσα» τοῦ Χίτλερ καὶ κέρδισαν οἱ σύμμαχοι τὸν πόλεμο. Τὴ διάσπαση τῶν ὀργανώσεων μὲ δόλια μέσα. Τοὺς ἐξαγορασμοὺς μὲ χιλιάδες χρυσὲς λίρες ἡγετῶν, καὶ τὶς προδοσίαις τους... (Βιβλ. καὶ περιοδ. Κ. Πυρομάγλου κ.ά.).

18) Τὸν ἐπιδρομέα Τσῶρτσιλ τοῦ 1944, ὅπου τηλεγραφοῦσε στοὺς Σκόμπυ καὶ Μακμίλλαν : «Χρειαζόμεθα τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ λιμάνια της διὰ τὸ ἐμπόριόν μας ... Συμπεριφερθεῖτε εἰς τοὺς Ἕλληνας ὡς εἰς νεοκατεχόμενὴν χώραν...». (Ἀπομνημονεύματά του καὶ ἔρευνα Ἰατρίδη «Βῆμα» πρὸ τριῶν περίπου χρόνων, ἀπὸ ἀρχεῖα ἀμερικανικῆς πρεσβείας Μακ - θῆ).

19) Τὸ ὅτι, μᾶς ἐδημιούργησαν τὰ «Δεκεμβριανὰ» καὶ τὸν ἐμφύλιο, γιὰ νὰ ἔχουν τὴ χώρα μας ἀποικία, γιὰ τὶς ἀγορές, καὶ τὰ μονοπώλιά τους.

20) Ἄνασυσγκρότησαν τὰ ἀνθελληνικὰ καὶ δοσιλογικὰ στοιχεῖα, καὶ τὰ ἔκαναν κατεστημένο μαζί μὲ τοὺς Ἀμερικάνους σὲ θάρος τοῦ λαοῦ καὶ τῶν δικαιωμάτων του.

21) Ὅτι συντέλεσαν στὴν παλινόρθωση τῆς μοναρχίας καὶ τὸ '36 καὶ τὸ '46. Κατάτρεξαν τοὺς τίμιους πατριῶτες ἀγωνιστές, καὶ σὲ συνέχεια μᾶς παρέδωσαν στοὺς συνεταιροὺς τους νέους «προστάτες» (γράφει τύραννους καὶ κατακτητὲς μὲ σύγχρονα μέσα καὶ μέθοδες σκοτεινές. (Βλ. πραξικοπήματα καὶ ἐργασίες Ἰατρίδη, Μπούφαλη, Κυριαζῆ κ.ά.).

22) Τὸν πολεμομπιζινοῦχο κι αἰμοδιψὴ τοποτηρητὴ κι ἀδυσώπητο κερδοσκόπο Ἀμερικάνο Βάν - φλῆτ στὰ 1948, πού εἶπε σὲ Ἕλληνα στρατηγὸ : Εἴσαοτε ἀνάξιοι. Χρησιμοποιήσατε τὴν ἀμερικανικὴ βοήθεια, χωρὶς νὰ συντρίψετε τὸν ἐχθρό... «Ἐπρόκειτο προπάντων περὶ ἐκτιμήσεως τοῦ θάρους τοῦ χρήματος ὡς ἰσοῦ μὲ τὸ θάρος τοῦ αἵματος» Ἐλ-

λήνων... (Βιβλ. «Φωτιά καὶ Τσεκούρι» Ἀβέρωφ).

23) Τὸν Ἀμερικάνο πρεσβευτὴ Πιουριφὸύ τὸ 1952 πού κατέβασε ἀπὸ τὴν ἐξουσία τὸν Πλαστήρα, χτυπώντας τὴ γροθιά του στὸ τραπέζι μὲ τὴ φράση : «Πρωθυπουργέ, ἀξιῶνομεν νὰ παραιτηθεῖτε...» (Ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς).

24) Τὸ μακάβριο ρόλο τῆς «Σία» μὲ τὸ παρακράτος καὶ τὴν ὑπερεξουσία, τοὺς πράκτορες της, τὶς ἑτεροδικίες, τὶς δολοφονίες τὶς γενοκτονίες, τ' ἀνεβοκατεβάσματα τῶν ὑποτελῶν κυβερνήσεων, ὅπως ὑπαγόρευαν τὰ ἱμπεριαλιστικὰ τους συμφέροντα, καὶ ὅπως ἐπραξαν σὲ ἀμέτρητα ἄλλα κακουργήματα, καὶ σφαγίασαν ἑκατομμύρια ἀνθρώπους : Κορέα, Βιετνάμ, Δομίνικο, Μπιάφρα, Ἰνδονησία, Καμπότζη, Παλαιστίνη, Χιλή, μὲ τὴ σημαία, τῶν «προστατῶν» τῆς ἐλευθερίας «ἐν ὀνόματί της» (!) ὅπως σαρκάζει ὁ Μπολιβάρ «...οἱ ΗΠΑ εἶναι προορισμένες ἀπὸ τὴ θεῖα πρόνοια νὰ θυθίσουν τὸν κόσμον στὴν ἀθλιότητα καὶ τὴ μιζέρια...». Τί νὰ κάνουν οἱ καημένοι οἱ «σωτῆρες» μας, ἀφοῦ τὰ κεφάλαια, —καθὼς ἔλεγεν ὁ Τρότσκι— ὅταν παραμένουν νεκρά στὶς ἀποθήκες καὶ στὰ ὑπόγεια, εἶναι σὰ νὰ πετιοῦνται στὴ θάλασσα;».

25) Οἱ Ἕλληνες ἂς μὴ λησμονήσουν ποτέ, θὰ λέγαμε μὲ κάλθιον ὕφος, τὴν σκοτεινὴν καὶ ἀπάνθρωπον μακαρθικὴν γραμμὴν πού ἐφακέλωσε καὶ ἀστυνομεύει ὅλους τοὺς πολίτες, στὶς μοντεροκατεχόμενες χώρες. Ἡ φωτιά ἂς κατακάψει καὶ ὁ ἀνεμος ἂς σκορπίσει ὅλους τοὺς γελοίους ψευδοφακέλους τῶν ἀνωμάτων καταστάσεων...

26) Τὸν «Φιλέλληνα» φόστερ Ντάλλες, ὑποκινητὴ τῶν ἐξευτελισμῶν τοῦ 1956 (πὴν Κων) πολὴ καὶ στὴ Σμύρνη.

27) Τὸν διαβόητο Σαμφῶν καὶ τοὺς νεκροὺς τὸ '65 στὸ Γοργοπόταμο καὶ τὰ θύματα τῆς ΕὐΚΑ β' πού ἀκόμα «οὐκ ἔστι» ἀπολογισμός.

28) Ὅλα τὰ προσχήματα ΝΑΤΟ — Πάπας — Σία καὶ συντροφία, πού γεννοῦν ἐκτρώματα, τέρατα καὶ σημεῖα... Μά, ἂς τὸ μάθουν καλά, πῶς ἡ θία πιά εἶναι πολὺ κοντόφθαλμη καὶ κοντόχρονη, σὲ μερικὰ χρόνια ἴσως νὰ μὴν ἔχει πέραση· θὰ συντριβεῖ ἀπὸ τὴ βασίλισσα τοῦ μέλ-

λοντος πειθῶ

29) Τὰ αἷτια καὶ τοὺς ἠθικούς καὶ φυσικούς αὐτουργούς τῆς καταστροφῆς τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ μας...

30) Ὅτι: ὀλοκλήρη ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν ΗΠΑ, δὲν ὀππερεῖ παρά τὰ συμφέροντα καὶ τὶς βλέψεις τῆς ζυγωρίδος αὐτῆς τοῦ μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς μιλιταριστικῆς ἀρχομανίας, οικονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς LIBIDO DAMINANDI, παρουσοντας σὸ χρυσοφόρο καταρράκτη τῆς νόμους, θεσμοῦς, δικαιωμάτων, καὶ λαοῦς ὀλοκλήρους... (Μ Πλωρίης Ἐθρῶν 25 8.74).

31) Σήμερον πού ὁ λαός μας θρίσκειται ἐνωμένος στὴ βάση καὶ κατευθύνει τοὺς ἠγέτες στὴν παρούσα ἱστορικὴ καὶ

ἐθνικὴ ἀναγκαιότητα, μὲ κριτήριο καὶ αἰσθητήριο ἀλάθητο στὴν ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἐπιταχτικὴ καθάρση καὶ ἀνανέωση ποσοσῶπων παρουσιάζεται μιὰ ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία ν' ἀπελευθερωθούμε ἐπιτέλους, ἀπὸ κάθε ζένο καὶ ντόπιον δυνάστη. Νὰ δημιουργήσουμε μὲ νέα μέτρα καὶ σταθμὰ καὶ νὰ κατοχυρώσουμε τὴν ἐθνικὴ μας ἀνεξαρτησία καὶ προκοπὴ. Γιατί, ἂν ἡ δικιόνοια «κρατᾷ τὸ σκίπτρο ἢ δολερὴ» δὲν μᾶς πρέπει λευτεριῶ ὅπως προειδοποιεῖ κι ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς «Ὅταν ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἔχομεν ἀμόνοισαν καὶ ἀδελφωσύντην, κόνουεν θαύματα». (Κολοκορώνης). Τέλος ὅς μὴ λησμονούμε καὶ τὸ ἀρχαῖον ρητὸ «Ἡ ἰσχύς ἐν τῇ ἐνώσει».

Λάμπρος Μάλαμας

Ἡ Ἀλήθεια γιὰ τὸ μοναστήρι Σέκου

Ὁ Νίκος Γκαϊταντζῆς ἱστορικός ἐρευνητὴς καὶ ὑπεύθυνος τῆς βιβλιοθήκης στὸ Ἰάσιο, ἀποκάλυψε μ' ἓνα χειρόγραφο στὴ Μολδαβία, τὸ τί πραγματικὰ συνέβηκε στὸ μοναστήρι Σέκου σχετικὰ μὲ τὸ ρόλο τοῦ Γ. Ὀλύμπιου καὶ τοῦ Ι. Φαρμάκη τὸν Σεπτέμβρη τοῦ 1821 μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ κινήματος Ὑψηλάντη. Ἡ πολυθρύλητη ἐκείνη μάχη, ἔχει καταχωρηθεῖ στὴν ἐλληνικὴ ἱστορία, ἀπὸ στοιχεῖο παραδοσιακό, πού ἔλαβε ὑπόψει ὁ Φιλήμονας, ὅτι δῆθεν ὁ Ὀλύμπιος, εἶχε ὁ ἴδιος — μετὰ τὴν πολιορκία καὶ τὴ γενναία ἀντίσταση — θάλει φωτιὰ στὴ μπαρουταποθήκη τοῦ καμπαναριοῦ, καὶ ἀνατινάχτηκε μὲ μερικὰ παληκάρια του στὸν ἀέρα καὶ μὲ τοὺς Τούρκους μαζί. Ἡ ἀλήθεια λοιπὸν εἶναι ὅτι: ὁ Ὀλύμπιος σκοτώθηκε ἀπὸ βόλι στὴ μάχη τὶς πρῶτες μέρες, καὶ ὁ θάνατός του δὲν γνωστοποιήθηκε στοὺς ἀντρες, νὰ μὴ χάσουν τὸ ἠθικό τους. Ἐτσι ὅλη τὴ μάχη τὴ διήθυνε ὁ Φαρμάκης. Ὅταν τέλειω

σαν τὰ ἐφόδιά τους, οἱ ὑπερασπιστὲς τοῦ μοναστηριοῦ, ὕστερα ἀπὸ μεσολάβηση τοῦ αὐστριακοῦ πρόξενου στὴ Μολδαβία πού τοὺς ὑποσχέθηκε ὅτι οἱ Τούρκοι θὰ τοὺς ἀφήνουν νὰ περάσουν στὴ Ρωσία, ἂν κατέθεταν τὰ ὄπλα, δέχτηκαν νὰ τὰ παραδώσουν. Ἀλλὰ μόλις ἀνοιξαν τὴν πύλη τοῦ κάστρου, οἱ ἀπιστοὶ Τούρκοι ὄρμησαν κι ἀρχισαν νὰ σφάζουν τοὺς Ἕλληνας. Ἐκεῖ συνέλαβαν τὸν Φαρμάκη καὶ μερικὰ πρωτοπαλήκαρα του. Οἱ ὑπερασπιστὲς ὁμῶς τοῦ καμπαναριοῦ βλέποντας αὐτὴ τὴν κατάσταση, ὀχυρώθηκαν πιὸ γερά, καὶ μὴ ἔχοντας ἐλπίδα σωτηρίας, τίναξαν τὴ μπαρουταποθήκη στὸν ἀέρα καὶ τύλιξαν καὶ τοὺς «μπαμπέσηδες» ἐχθροὺς στίς φλόγες τοῦ θανάτου. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ εἶναι ἀπὸ ἀφήγηση μαχητῆ πού ξέφυγε καὶ τὰ ὁμολόγησε σ' ἓναν καλόγηρο πού τὰ ἔγραψε. Ἐτσι ὁ Γκαϊταντζῆς αὐτὰ τὰ γραφτὰ θρῆκε καὶ διορθώνει τὴν παλιὰ ἱστορικὴ ἀνακρίβεια.

Με τὴν πειθὴ τῶν ἀριθμῶν

Τί στοίχισε ὁ πόλεμος στὸ Βιετνάμ :

- Νεκροὶ 2.122.244 γενικά. Ἀπὸ αὐτοὺς Ἀμερικάνοι νεκροὶ 56.231 (ἂν ὁ ἀριθμὸς δὲν εἶναι ψεύτικος).
- Τραυματίες ἀνάπηροι ἀκρωτηριασμένοι 3.650.000.
- Πρόσφυγες 10.000.000.
- Ὀρφανὰ πολέμου 900.000.
- Ἀεροπορικές ἐπιδρομές 1.899.668
- Βόμβες 6.727.084 τόνοι. (Τέσσερις φορές περισσότεροι ἀπόσους ρίχτηκαν στὸν Β΄ Παγκ. Πόλεμο.
- Ἀπὸ τὸ 1965 ὡς τὸ 1974 (σύμφωνα μὲ στατιστικές τοῦ Κέντρου Ἐρευνῶν τῶν ΗΠΑ) 170 δισεκατομμύρια δολλάρια, ἄμεσα ἢ ἔμεσα ἐξοδα συνδεόμενα μὲ τὸν πόλεμο.
- Τὸ πραξικόπημα τῶν δικτατόρων καὶ τῶν πατρῶνων τους Ἀμερικάνων στὴν Κύπρο τὸν Ἰούλιον τοῦ '74 μᾶς κόστισε: 6.000 νεκροὺς καὶ ἀγνοοῦμενους 200.000 πρόσφυγες, 50.000 ἀνεργούς, καὶ τὸ 40% τοῦ ἐδάφους τῆς στὰ χέρια τῶν Τούρκων ποὺ εἶχαν μόνο 17% τοῦ Κυπριακοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ ἀνυπολόγιστες γιὰ τὸ λαὸ μας οἰκονομικές θυσίες.
- Τὸ φέουδο τοῦ Νόελ Ππαϊκερ στὴν Εὐβοία κατέχεται ἀπὸ τὸ 1832 καὶ ἀριθμεῖ 350.000 στρέμματα εὐφορῆς γῆς. Μὲ πόσο δίκαιη ὀργὴ οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Προκόπι διεκδικοῦνε ἔστω κι ἓνα γῆπεδο. Πόσες φορές διαβάσαμε καταγγελίες κι ἐπιστολές σὰν τοῦ Νίκου Μαργακοῦ κ.ἄ.
- Σύμφωνα μὲ στατιστικὴ τοῦ καθηγητῆ Α. Ρουσόπουλου (1970), στὴ χώρα μας τὰ τελευταία χρόνια ἀπὸ τὰ 8.8000.000 Ἕλληνες πολῖτες: 20.000 εἶναι πλοῦσιοι, 780.000 ζοῦνε ἀνετα ἢ ὑποφερτὰ, 4.000.000 ζοῦν συντηρητικὰ καὶ μὲ στερήσεις, καὶ 4.000.000 ζοῦν στὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀθλιότητα.
- 30.000 ἀνθρώποι σ' ὅλη τὴ γῆ πεθαίνουν κάθε μέρα ἀπὸ τὴν πείνα.
- Τὸ 1943-45, 67.151 Ἑλληνοεβραῖοι ἐξοντώθηκαν στὰ χιλιερικὰ στρατόπεδα.
- 75.000 δολλάρια ὑποχρεώνεται μετὰ ἀπὸ δικασικὴ ἀπόφαση νὰ πληρώσει ὁ ἐπὶ Νάσερ δήμιος σιρατηγὸς Ἀμπιέλ Γκάνυ ἐλ Γκαμάσου σὰν ἀποζημίωση στὰ θύματα ποὺ βασάνιζε στὶς φυλακές τοῦ Καίρου σὰν ὑπουργὸς ἐθνικῆς ἀμύνης.
- Ἡ ἀμερ. ἐφημ. «Κρίστιαν Σάιενς.Μόνιτορ», ἔγραψε πρόσφατα ὅτι: ἀπὸ τοὺς 4 γάμους στὶς ΗΠΑ, ὁ ἓνας καταλήγει γρήγορα σὶδὸ διαζύγιο.
- Ἡ CIA σὶδὸ Νότιο Βιετνάμ, μὲ ἀρχηγὸ τὸν διαβόητο νεκροθάφτη τῆς Χιλῆς τοῦ Ἀλλιέντε Κόλμπυ ἔσφαζε — ὅπως ὁμολόγησε ὁ ἴδιος — 20.000 Νοτιοβιετναμέζους.
- Ὁ διαπρεπὴς Βούλγαρος ἐμπειρογνώμονας καὶ ἐρευνητὴς καθηγητὴς Ντοντορῶφ εἶπε σὲ διάλεξή του ὅτι: σ' ὅλο τὸν κόσμον χρειάστηκαν πέρυσι 95 δισεκατομμύρια τόνοι πετρέλαιο. Ὅτι στὴ Μέση Ἀνατολὴ ὑπῆρξαν 55 δισεκομ. τόνοι, ὅτι καταναλώθηκαν 5 — 6 δισεκατομ. τόνοι εἰρήσια, καὶ πῶς στὰ 1980 θὰ φτάσει 8 δισεκ. τόνους ἡ κατανάλωση τὸ χρόνο. Στὴν Ἑλλάδα οἱ ἀνάγκες σὲ πετρέλαιο ἀνέρχονται σὲ 185.000 τόνους τὸ χρόνο
- Στὴ Σοβ. Ἑνωση ζοῦν σήμερα περισσότερα ἀπὸ 19.300 αἷμα ποὺ εἶναι μαθουσαλές πάνω ἀπὸ 100 χρονῶν καὶ 300.000 πάνω ἀπὸ 90. Οἱ περισσότεροι αἰωνόβιοι ποὺ πλησιάζουν τὰ 130 βρίσκονται στὴ Γεωργία, Ἀζερμπαϊτζάν καὶ Ἀρμενία
- Κάθε ταξιδι τοῦ Κίσιγκερ σὲ ἐξωτερικὸ. στοιχίζει 500.000 δολλάρια καὶ συνοδεύεται ἀπὸ «τσιρκο» φρουρῶν, πρακτόρων καὶ ἄλλων συνοδῶν.
- Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ '75 ἡ ἀνεργία στὶς ΗΠΑ ἀνῆλθε σὲ 8.500.000
- Στὴν Ἀγγλία 750.000 γονεὶς ὑποσιτίζονται σύμφωνα μὲ στατιστικὴ γιὰ νὰ μποροῦν νὰ θρέψουν καλύτερα τὰ παιδιὰ διὰ τους.

Βουλγαρία * Ρουμανία

Ταξιδιωτικές νότες & πνεῦμα βαλκανικῆς συνεργασίας

Τοῦ Λάμπρου Μάλαμα

Ἡ ἐκδρομὴ τοῦ Σ.Ε.Λ.

Ἡ διοίκηση τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Λογιστηγῶν, ὀργάνωσε μίαν ἑξαήμερη ἐκδρομὴ πρὸς Λαϊκὴ Δημοκρατίαν τῆς Βουλγαρίας καὶ τὴν πραγματοποίησάν τε τὴν 25—5—75.

Μετείχαμε συνολικὰ 35 συγγραφεῖς. Οἱ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν κατακλιτική πρόοδον τοῦ γειτονικοῦ μας λαοῦ, ὑπῆρξαν ἀριστῆς, καὶ αἱ περιποιήσεις ἐξαιρετικῆς καὶ ὑπέροχης. Τὰ πρόγραμμα τῶν ἐπισκέψεων αὐτῶν διάφορα πόλεις ἦσαν πλῆθος μὲ τις παρακάτω διαδρομὰς: Θεσσαλονίκη, RILA - SOFIA - VITICHA - BOYANA KOPRIVSCHITITZA — KAZANLAK — GABROVO — BELIKO — NTRIANOVO — ANTONOVO — TARNOVO — VARNA — SABLES D'OR — BROUTVA — ALADIA — MONASTERE — STARA ZACORA — ASENOVCKRAD — PLOVDIN (Φιλιππούπολη). Χάρη τοῦς εὐγενικοῦς καὶ ἐνθουσιαστικοῦς ξεναγούς μας Δ. Βαβούρη, καὶ Ζορὴ τὰ μάτια τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς μας ἀπόλαυσαν πάρα πολλὰ ἀπὸ τὰ λαμπρὰ καὶ ὑποδειγματικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ φιλότιμου καὶ προοδευτικοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ. Οἱ Βούλγαροι συνάδελφοι ἐπιθυμῶν συγχρότεραις ἐπισκέψεσι, καὶ θετικότεραις πνευματικῆς ἀνταλλαγῆς. Εὐχόμεθα καὶ οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς πάρα πάρα εὐσφρίξει τῶν σχέσεων μέσθ' ἵνα πνεῦμα μόνιμης εἰρήνης, ἀδερφοσύνης καὶ φιλίας ἀντήμεθα στοὺς δυὸ λαοὺς καὶ γενικότερα στοὺς βαλκανικοὺς, γιὰ νὰ γίνῃ καὶ τὸ ὄνειρον τοῦ Ρήγα μας εὐλογημένη πραγματικότητα.

• * *

Ἡ χώρα τῶν Ρόδων

Ἡ Βουλγαρία εἶναι μίαν ὑποδειγματικὴ σύγχρονη Σοσιαλιστικὴ χώρα. Ἐχει μίαν ὀργιῶδη θλάσθησιν καὶ μίαν πανώρια φύσιν. Ἐχει τεχνητὰς λίμνες, ἀφθονα, ἑλαφρά, κρύα καὶ ζωογόνα νερά, θολὰ καὶ λαγαρά φιδόσχημα ποτάμια, κοιλάδες μὲ ρόδα, κατάσπαρτους καὶ ὀλοπράσινους κάμπους καὶ παντοῦ μεγάλα ἐργοστασιακὰ συγκροτήματα ποὺ περιζώνουν τὴν καρποφόρα γῆ καὶ τῆς ἀρμέγουν τὰ πλούτη. Τὴν κατοικεῖ ἕνας λαὸς ὑγιῆς, εὐρωστος μὲ γερὰ σώματα καὶ κόκκινον πετσί, σὰν τὰ γλυκόθωρα καὶ ἀτέλειωτα τριαντάφυλλα του· ἕνας λαὸς εὐσυνειδητος καὶ αὐτοπειθαρχημένος, ἀφοσιωμένος εἰς τὸ δημιουργικὸν τοῦ μόχθου, σὲ μίαν σίγουρον καινούργια καὶ χαρούμενη ζωὴ μίαν ζηλευτὴν κοσμογονίας. Ὁ βουλγαρικὸς λαὸς ἔχει ὁμοιογένεια καὶ πολλὰς ὁμοιότητες μὲ τὸν ἑλληνικόν. Κοινὲς ἀγωνιστικῆς κατὰ τῶν Τούρκων καὶ

τῶν χιτλερικῶν παραδόσεις. Κοινὰ ἦθη, ἔθιμα, χορούς, τραγούδια καὶ εἶναι ἀπὸ τὸ ἴδιο κράμα μιᾶς μακρινῆς καταγωγῆς. Ἐκατὸν ὀγδόντα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὸ ὄραμα τοῦ Ρήγα μας γιὰ μιὰ ὁμόσπονδη βαλκανικὴ ἐνότητα, πού θά ῥθει ἡ ὥρα κάποτε νὰ ἐπιτευχθεῖ· κ' ἡ ὥρα ἴσως δὲν εἶναι μακριά.

Ἡ σύγχρονη Βουλγαρία εἶναι καὶ βιομηχανικὴ καὶ ἀγροτικὴ χώρα. Ὅλες οἱ ἐκτάσεις της εἶναι συστηματικὰ καλλιεργημένες. Παραγωγή, ἐπιστήμη, τεχνικὴ, σφιχτὰ ἀγκαλισμένες. Βλέπει κανεὶς ἕναν ἀπροσδόκητο παραγωγικὸ θρίαμβο, μιὰ ζηλευτὴ συστηματοποίηση τῶν πάντων. Ὁ τουρισμὸς της βρίσκεται σὲ ὕψη. Πέντε ἑκατομμύρια τουρίστες ἔκαναν πέρυσι τὶς διακοπές τους στὴ Μαύρη θάλασσα. Τουριστικὰ εἶναι ἡ πιὸ ἐξελιγμένη περιοχὴ τῶν Βαλκανίων. Καλύπτουν ὅλες τὶς σχετικὲς ἀνάγκες. Εἶναι πραγματικὰ ἕνας γοητευτικὸς καὶ μαγικὸς πόλος ἔλξης, γιὰ συναλλαγματικὰ ἀποθέματα. Στὴ Βουλγαρία ὑπάρχει μιὰ συνετὴ καὶ εὐρυθμὴ κοινωνικὴ λειτουργία, μιὰ ἰδιοκρατικὴ θά ᾽λεγα κοινωνία.

Ἐχει ἐπιτευχθεῖ στὸ ἀκέραιο τὸ 25χρονο πλάνο παραγωγικῆς προόδου, πού εἶχε προβλέψει ὁ μεγάλος Δημητρώφ, θεμελιωτὴς τοῦ καθεστώτος καὶ ἐθνικὸς ἡγέτης. Σήμερα διαμορφώνεται μιὰ νέα ἠθικὴ καὶ ἀνώτερη κοινωνία. Κάθε παλιὸ στὴ χώρα τούτῃ συντηρεῖται εὐλαβικά, καὶ παραμένει σεβαστὸ καὶ φροντισμένο κειμήλιο στὸ μουσειακὸ τοῦ χαρακτήρα. Κάθε νέο οἰκοδομεῖται ἐπιστημονικά, μὲ μοντέρνες ἀρχιτεκτονικὲς ὁμορφιές. Ὅλη ἡ Βουλγαρία εἶναι : ἕνα ἀπέραντο πράσινο καρποφορίας, μιὰ ποιητικὴ ἀνοιξὴ μαγείας ! Ἄν ἡ Σόφια εἶναι μιὰ πρώτη νύφη τῶν Βαλκανίων, ἡ Βίτουσα εἶναι ἡ πρασινοποικιλτὴ κορώνη της καὶ ἡ Ρίλα εἶναι ἡ νεραϊδοβουνήσια συστάδα τῆς ἐξωτικῆς ὁμορφιάς. Καὶ ἂν τὸ Γκάμπροβο καὶ τὸ Τύρνοβο πού τὰ δροσοχωρίζουν στὴ μέση τους ποτάμια, εἶναι τὰ θελκτικότερα θωρέματα μιᾶς γραφικῆς κι ἀρίφνητης γοητείας, ἡ Βάρνα εἶναι ἡ ἀποθέωση ἑνὸς ἐπίγειου παράδεισου, καὶ ἡ Στάρα Ζαγορά μιὰ μαγευτικὴ ξανθοπαρθένα κόρη τοῦ ἡλίου ! Ὅλη ἡ γῆ τῆς Βουλγαρίας, μιὰ περιβολομάνα καλόκαρπη πολύχαρη καὶ γλυκοκυματοῦσα.

Σήμερα ὅσο ποτέ, αὐξάνονται οἱ ὑποχρεώσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων φορέων τῆς κουλτούρας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Ὅφείλουμε νὰ σφυρηλατήσουμε ὀλόψυχα τοὺς δεσμούς καὶ τὶς σχέσεις μας, ὄχι μόνο μὲ τὸ βουλγάρικο, ἀλλὰ μὲ ὅλους τοὺς βαλκανικοὺς λαοὺς, καὶ ν' ἀνοίξουμε τὴ λεωφόρο τῆς ἀδερφικῆς καὶ εἰρηνικῆς συνεργασίας, νὰ τὴ σπείρουμε μὲ ρόδα καὶ τριαντάφυλλα, σὰν ἐκεῖνα πού ἀνθίζουν καὶ μοσχοβολᾶνε στὶς κοιλάδες τῶν ρόδων τῆς Βουλγαρίας.

* ★ *

Πάρης Νικολάου

Ο Πάρης Νικολάου εἶναι μιὰ ἀκέρια καὶ φωτεινὴ προσωπικότητα τῆς ἑλληνοβουλγαρι-

κῆς κουλτούρας. Ἀκούραστος, γενναῖος ἀγωνιστὴς τῆς προόδου. Λόγιος, ἠθοποιός, σκη-

νοθέτης, ποιητής, καθηγητής στη διδασκαλία και συγκρότηση έρασιτεχνικών θάσεων μεταφραστικής θεατρικών έργων του Δ. Ψαθά και του Δ. Μπόγρη. Ο Π. Ν. είναι γενικά ένας άξυδερκής και δημιουργικός φορέας του πολιτισμού, μία εύγενική και πολυσύνθετη φυσιογνωμία. Με πρώτη γνωριμιά σέ κατοχτάει. Με προθυμία, έγκαρδιότητα και πάθος υπηρετεί τὰ Έλληνοβουλγαρικά ενδιαφέροντα και συμφέροντα. Γεννήθηκε στη Σωζόπολη από μάνα Έλληνίδα και βούλγαρο πατέρα, τὸ 1914. Φτωχὸ παιδί στην άρχή μεροπώλης, έπειτα θεληματάς και χαμάλης. Από τὰ φυσικά του προσόντα και την πραχτική του αντίληψη άναδειχθηκε ήθοποιός στο θέατρο του Πύργου, και βούλεψε σ' αυτό τὸ 1929. Αργότερα φοίτησε και τέλειωσε τρία πανεπιστήμια, θεατρική σκηνοθεσία, σκηνοθεσία τσίρκου και μουσική. Τὸ 1943 έχει ύποστει ήλεκτρικά βασανιστήρια, από τούς Ούμους και άγωνίστηκε σκληρά και πολέμησε για τή λευτεριά. Είναι διακεκριμένος αντιφασίστας. Μαύ εἶπε πως είναι: ελεύθερος και πανευτυχής και δυο ζει. θ' άγωνίζεται, για να γίνουν ελ' οι άνθρωποι ελεύθεροι κι εύτυχισμένοι. Ταξίδεψε σέ 158 πολιτείες τής Αμερικής ε'Επιθυμώ — μου τόνισε — μία μπουκιά φωμί κι άλάτι, να πλημμυρίζει ὁ κόσμος κλοσύνη και τὸ κακό να θυσιστεί δλότελα μέσα στο γαλήνιο ωκεανὸ τής χαράς και τής άδερφοσύνης.

Με ώραία ύποθήκη ή φτωχή κι άγράμματη, αλλά μεγαλόφυχη κι ύπέροχη Έλληνίδα μάνα, του εἶχε δώσει τις παρακάτω αἰκίες μπροστά στο εἰκονοστάσι τής:

1) Νά 'σαι άτσαλένος σαν την πέτρα τή σκληρή.

2) Νά μισείς τὸ χρῆμα για να μη κλάψεις τὸ

συνάνθρωπό σου.

3) Όταν έχεις μία μπουκιά να τή μοιράζεις.

4) Νά 'χεις φίλους δυο κ' οι σταλαματιές τής θάλασσας.

5) Στο χτύπημα τής πόρτας ν' άνοίγεις και να δίνεις φωμί και φαί.

6) Πάντα να 'σαι δρασμένος, γιατί τὸ φῶς είναι άπέρριτο κι άτέλειωτο.

ΠΟΝΟΣ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΟ ΜΑΣ

Και ὁ Πάρης με παρακάλεσε να σημειώσω και τούτα: Κάθε βούλγαρος πονάει και συμμερίζεται τὸν ελληνικό λαό, θέλει να τὸν νιώθει εύτυχισμένο άδερφό. Εμείς από δω βλέπουμε με μεγάλη έλπίδα και πίστη τὸν άγώνα σας για τήν εἰρήνη. Είναι μεγάλη ή άγονάκτηση τὸ βουλγαρικού λαού ή άργή του έναντι σέ Αμερικάνους και Τούρκους που έσπειραν στην Κύπρο τή δυστυχία και τὸν θάνατο. Ένδιαφερόμαστε πολύ για τις εξελίξεις στην Ελλάδα, και κάθε πρωί που άντικρίζουμε τὸν ήλιο τής αἰγής, λέμε τήν παροιμία τής άγέπης τὸ γείτονά μας. Ὁ ελληνικός λαός είναι μεγάλος, γιατί έδωσε στην ανθρωπότητα τὸ φῶς. Όταν νιώθουμε στενοχώρια στην καρδιά σας, άπλώνουμε τὸ χέρι μας να τήν άλαφρώσουμε και να τή σβήσουμε. Όταν κρῶνουν οι καρδιές σας, σας δινωμ' εμεις από τή ζέστα τῶν δικῶν μας. Θέλουμε να χαίρονται οι Έλληνίδες μένες και να μην είναι πικραμένες από σκόρπια και χαμένα παιδιά. Θέλουμε να σας δείχνουμε τις παρακαταθήκες τῶν νέων μας με τὰ ιδανικά τής λευτεριάς και τὸ Σοσιαλισμὸ. Εἴμαστε έρωτευμένοι με τή ζωή, τήν πρόοδο, τήν εἰρήνη και τήν εύτυχία τῶν ανθρώπων και εἴμαστε έτοιμοι να θυσιάστουμε νιαυτά

Μία συνέντευξη για τὸ βουλγαρικό Ραδιόφωνο από τὸν Διευθυντή τὸυ περιοδικού μας κ. Λ. Μάλαμα

ΕΡΩΤ. : Πῶς εἶδατε τὴ θέση, τῶν πνευματικῶν ανθρώπων σεις σοσιαλιστικές χώρες ;

ΑΠΑΝΤ. : Τὸ πνεῦμα και οι τέχνες σαν βασικά στοιχεία στη διαμόρφωση τής άτομικής και τής κοινωνικής συνείδησης, καθώς ή κοινωνική συνείδηση άποτελεἶ τήν κύρια προϋπόθεση τής παραγωγής,

τῆς προόδου καὶ τῆς εὐτυχίας μιᾶς κοινωνίας, στὶς χῶρες τοῦ σοσιαλισμοῦ ἔχουν μεγάλη ἀξία. Ἡ θέση τῶν ποιητῶν, πεζογράφων, δημοσιογράφων, ἠθοποιῶν, μουσικῶν καὶ ζωγράφων ἀπὸ μέρους κράτους καὶ λαοῦ, εἶναι ὄχι ἀπλῶς ἐξέχουσα ἀπὸ πλευρᾶς σεβασμοῦ, φροντίδας, ἀμοιβῆς καὶ δικαίωσης, ἀλλὰ, πολὺ τιμητικὴ καὶ θεοποιημένη θά 'λεγα, ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται ὁ χαρακτηρισμὸς. Π.χ. οἱ συγγραφεῖς στὴ Ρουμανία, ζοῦνε πλουσιοπάροχα μὲ ὅλες τὶς ἀνέσεις, μισθοὺς, βίβλους, κοῦρσες, μεγάλες ἀποδοχὲς ἀπὸ τὰ τιράζ τῶν βιβλίων τους ξεχωριστὰ βοηθήματα, δάνεια γιὰ ταξίδια, γιὰ συγγραφὰς κ.ἄ. ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸ ταμεῖο τῆς Ε.Ρ.Σ. πὺ χορηγεῖ συντάξεις γήρατος, ἀναπηρίας κ.λ.π. Γιατὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν σὰν δημιουργοὶ καὶ φορεῖς τοῦ πολιτισμοῦ, παίζουν δραστήριο ρόλο στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς κοινωνικῆς τους ἀναγέννησης.

ΕΡΩΤ. : Ποιὲς ἦταν οἱ ἐπαφῆς καὶ οἱ συνεντεύξεις σας στὴ Βουλγαρία καὶ Ρουμανία ;

ΑΠΑΝΤ. : Στὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Βουλγαρίας εἶχα συνεντεύξεις μὲ ἐκπροσώπους τῆς ραδιοτηλεόρασης, μὲ διακεκριμένους συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνες καὶ παράγοντες τῆς κουλτούρας, ὅπως τὸν PARI NIKOLOV, τὸν SOLOMON LEVIEV, τὸν G. MIOFSKI τὸν MILANOV, διευθυντὲς ἐργοστασίων, συνδικάτων, θεάτρων, ὅπερας κ.ἄ.

Στὴ Σοσιαλ. Ρουμανία εἶχα πολλὰ ἐπαφῆς καὶ γνωριμίες. Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς, ἐπιτύχαμε μιὰ δίωρη συνεργασία μὲ τὸν Γεν. Γραμματέα τῆς Ἑνώσεως Ρουμάνων Συγγραφέων IANNOS SAS καὶ τὰ μέλη μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἄλλες ξεχωριστὲς συνεντεύξεις, μὲ τὸν FLOREA TSUIU ὑποδιευθυντὴ τοῦ Πρακτορείου διεθνῶν σχέσεων καὶ προπαγάνδας Τουρισμοῦ, μὲ τὴν NTORINA ANTON τῆς ραδιοτηλεόρασης, διευθυντὲς ἐφημερίδων, περιοδικῶν κ.ἄ.

ΕΡΩΤ. : Πῶς σὰς δέχτηκαν ὅλοι οἱ παράγοντες τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ποιὲς οἱ συγκεκριμένους προτάσεις σας γιὰ θετικὴ συνεργασία ;

ΑΠΑΝΤ. : Τόσο στὴ Βουλγαρία, ἄλλο τόσο καὶ στὴ Ρουμανία, καὶ οἱ πολιτιστικοὶ παράγοντες καὶ ὁ λαός, μᾶς δέχτηκαν μὲ αἰσθήματα χαρᾶς καὶ ἀδερφοσύνης, μὲ πλήρη κατανόηση στὶς ἐπιταχτικὲς ἀνάγκες τοῦ καιροῦ μας, γιὰ τὸ ἄνοιγμα μιᾶς λεωφόρου στρωμένης μὲ ρόδα καὶ τριαντάφυλλα, γιὰ οὐσιαστικὴ καὶ συγκεκριμένη συνεργασία σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ ἰδιαίτερα στὸν τομέα τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν. Πράγματι οἱ προτάσεις ἦταν θετικὲς πάνω σ' ἓνα πρόγραμμα ἀλληλοεπισκέψεων καὶ ἀλληλομεταφράσεων, πυκνότερες ἀνταλλαγῆς σὲ καλλιτεχνικὰ συγκροτήματα, ἐκθέσεις, ποιητικὲς καὶ πεζογραφικὲς ἀνθολογίες ἀξίων νεώτερων δημιουργῶν τῆς λογοτεχνίας, ἐγ-

καταστάσεις καταστημάτων τουριστικῶν ἐνδιαφερόνων κ.λ.π.

Ὅλα αὐτά τὰ ἀποδέχτηκαν μὲ φλογερὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἐνθουσιασμό. Πιστεύω ἀκράδαντα καὶ ἀπὸ τὰ συμπεράσματα τῶν ἐπαφῶν, ὅτι ὅλοι οἱ βαλκανικοὶ λαοί, ἐπιθυμοῦν σήμερα ὅσο ποτὲ ἄλλοτε μιὰ ὑπέρτατη φιλία καὶ ἀποτελεσματικὴ εἰρηνικὴ συνεργασία μὲ τὴ σύγχρονη Ἑλλάδα. Διαπιστώσαμε γενικά αὐτὸ τὸ δράμα τους, καθὼς λένε συχνὰ καὶ μιὰ συγκινητικὴ παροιμία :

Μπορεῖ νὰ ἔχουμε πολλοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς, ἀλλὰ κάθε πρῶτὸ πού σηκωνόμαστε καὶ ἀντικρῶζουμε τὸν ἥλιο τῆς αὐγῆς, θέλουμε νὰ βλέπουμε τὸ γείτονα μας νὰ ἴναι καλά. νὰ μᾶς χαμογελάει, νὰ νιώθουμε τὴν ἀγάπη του στὴν καρδιά μας. Ὅπως λέει ἄλλωστε καὶ ὁ δικός μας λαός : «Ὁ Θεὸς κι ὁ γείτονας». Ὅταν μιλοῦσα σὲ ὑφαντουργοὺς τοῦ ἐργοστασίου «Νάτσιο Ἰθάνωφ» καθὼς ἐπίσης καὶ στὸ μεγαλύτερο τῶν Βαλκανίων σὲ μεταλευτικὰ προϊόντα «Κρεμικόφτσι» γιὰ τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τὰ ἰδανικὰ καὶ τὴν ἀδερφοσύνη τῶν λαῶν μας, οἱ ἐργάτες ἔκλαιγαν ἀπὸ χαρὰ, ἐνθουσιασμό καὶ περηφάνια. Ὅλα τὰ χρόνια παρακολουθοῦσαν ἀγρυπνῶντες καὶ μὲ συμπόνια τὰ θάσανα καὶ τὰ δεσμὰ τοῦ λαοῦ μας. Σήμερα, ἡ νέα κοινωνία τῆς Βουλγαρίας, μᾶς νιώθει ἐμᾶς τοὺς Ἑλληνας ἀδέρφια, κι ἐπιθυμεῖ εἰρηνικὲς καὶ προοδευτικὲς τὶς ἐξελίξεις μας, σὲ βαθμὸ πού κάθε πρῶτὸ χαιρετῶντας τὸν ἥλιο καὶ τὸ γείτονα, νὰ ξαπολύουν σμάρια λευκὰ περιστέρια ἀπὸ τὴν καρδιά τους, νὰ πετοῦν ἀπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια καὶ τὰ πονεμένα βλέμματα τοῦ δικοῦ μας λαοῦ καὶ τῆς ἀγαπημένης μας Ἑλλάδας.

ΕΡΩΤ. : Πῶς βλέπετε, κ. Μάλιζιτς, τὸ ρόλο τῆς λογοτεχνίας γιὰ μιὰ καρποφόρα ἑλληνοβαλκανικὴ συνεργασία ; Κι αὖ πῶς μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπισθεῖ ἀπὸ συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχνες ;

ΑΠΑΝΤ. : Ἀπλούστατα, μὲ τὶς συχνὲς καὶ πυκνὲς ἐπισκέψεις, τὶς ἐρευνες, τὶς μελέτες, τὶς ἀνταλλαγές, τὶς ἀλληλοπροσφερόμενες ἐμπειρίες. Ὁ ρόλος τῆς λογοτεχνίας στὶς σύγχρονες βιομηχανικὲς κοινωνίες γίνεται πιὸ ἐνεργητικὸς καὶ ἀποτελεῖ τὸ βασικὸ καὶ φωτεινὸ ὕλικὸ γιὰ τὴν ἠθικοδυναμικὴ διάπλαση τοῦ νέου ἀνθρώπου, βοηθάει στὴ διαπαιδαγώγησή του, στὸν ἀγῶνα γιὰ τὶς κατακτήσεις του. Ἡ λογοτεχνία παρέχει τὸ δεοντολογικὸ ὕλικὸ γιὰ τὴ σωστὴ ἀγωγή καὶ τὶς ἴδιες τὶς ἐπιδόσεις καὶ χαρὲς σὲ μιὰ εἰρηνικὴ καὶ παραγωγικὴ κοινωνία. Ἡ λογοτεχνία εἶναι ἡ παραμάννα ὄλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου, πού καταργεῖ τὰ σύνορα, τὰ χρόνια, κι ἐνώνει ψυχικὰ τοὺς λαοὺς. Ἀπὸ τὴ λογοτεχνία οἱ ἄνθρωποι βυζαίνουν τὸ γάλα τῶν ἰδανικῶν καὶ τῆς εὐδαιμονίας. Ἡ τέχνη γίνεται σηματοδότηρα σὲ φάρους καὶ λιμάνια εὐτυχίας. Μὲ τὸν ὀρθὸ καὶ σωστὸ λόγο πού νὰ μοιάζει τὸ χρυσὸ κομπάσο, ἡ λογοτεχνία ὀφείλει νὰ χαράξει τὶς εὐθεῖες συντεταγμένες τῆς προόδου καὶ τῆς εἰρήνης ἀνθρώπων καὶ λαῶν. Ἐπιτελεῖ τὸ μεγάλο

σκοπὸ στή διαμόρφωση τῆς κοινωνικῆς συνείδησης, γενικὰ ἢ τέχνη, ὅχι λιγότερο ἀπὸ τὴν ἐπιστῆμη ὅπως εἶχε διαπιστώσει καὶ ὁ Μπελίνσκη. Ὁδηγημένοι μὲ αὐτὰ τὰ ἰδεώδη καὶ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ πρωτοπόρου ἀπελευθερωτῆ τῶν Βαλκανίων Ἑλληνα ἔθνομάρτυρα Ρήγα μας Φεραίου, οἱ λαοὶ μας θὰ βαδίσουν χέρι μὲ χέρι ἀδερφωμένοι στή δημιουργία ἑνὸς νέου λαμπροῦ βαλκανικοῦ πολιτισμοῦ.

* ★ *

Μικρὴ σκιαγραφία τῆς Ρουμανίας

Ἀπὸ τὸ Λ. Μάλαμα

Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα ἀπὸ τῆ φύση της εὐφορη. ἔχει ἀπέραντες πεδιάδες καὶ ἡμερα βλαστημένα καὶ ἀξιοποιημένα ὄσση καὶ θουνά. Γίνεται ἀκόμα πλουσιότερη ἀπὸ τὸ Δούναβη, τῆ Μαύρη Θάλασσα καὶ τὸν ὄρυκτό της πλοῦτο. Φτάνει σὰ 20 περίπου ἑκατομ. πληθυσμὸ. Πρωτοκατοικήθηκε σὲ παλαιολιθικούς καιροὺς. Κράτησε ὄνομα καὶ γλῶσσα καὶ πολιτισμὸ ἀπὸ προρωμαϊκῆ καὶ ρωμαϊκῆ ἐποχῆ. Στὰ μεταβυζαντινὰ χρόνια, τῆς ἔδωσε ξέχωρη αἶγλη καὶ ἀκμὴ ὁ ποντοπόρος ἑλληνοσιός, μὲ τὸ ἐμπόριο, τὰ γράμματα καὶ τὰ δικὰ του πολιτιστικὰ ἔργα. Προπάντων μὲ τὶς φαναριώτικες ἡγεμονίες Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἀπὸ τὸ 1710 μέχρι τὸ 1821. Ἔτσι, ἀπὸ αὐτὰ τὰ σπέρματα, ἀπόκτησε ἐθνικὴ φυσιογνωμία καὶ διαμόρφωσε καὶ τῆ γλῶσσα της μὲ βάση τῆ λατινικῆ καὶ ἕνα πρόσθετο κράμα ἀπὸ σλάβικες λέξεις. Ἔως τὸ 1919 ἦταν ἀποικία τῆς Αὐστρουγγαρίας. Ἡ πληθυσμιακὴ της προέλευση εἶναι ἀνάμιχτη καὶ συγχωνεύτηκε ἀπὸ διάφορες ἐπιμιξίες.

Τὸ '19 προσάρτησε καὶ τὴν Τρανσυλβανία στή βορεινὴ πλευρὰ της καὶ ἀπόκτησε τὴν ἐθνικὴ της ἀνεξαρτησία. Ὅμως, τὸ μοναρχικὸ καὶ φεουδαρχικὸ της καθεστῶς, ἔκανε τὸν ἀγροτικὸ λαὸ της νὰ ὑποφέρει ἀφάνταστα ἀπὸ πείνες, ἀρρώστιες καὶ ἀθλιότητες. Ἡ καταπίεση τῶν ἀπόκληρων, ἀπὸ τοὺς γαιοκτῆμονες καὶ τοὺς λογῆς ἀφέντες, ἦταν βαρὴ καὶ ἀπάνθρωπη. Μετὰ τὸ Β' Π. πόλεμο, κατάφερε μὲ τὴ βοήθεια τῆς ΕΣΣΔ καὶ ἀποτίναξε τὸ ζυγὸ τῶν τσιφλικάδων καὶ τῶν λογῆς ἐκμεταλλευτῶν, καὶ θεμελίωσε σοσιαλιστικὸ σύστημα, μὲ κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ κρατικοποίησι τῶν πάντων. Προχώρησε στή γενικὴ καὶ ὀλόπλευρη ἀνάπτυξή της, σύμφωνα μὲ τοὺς χαρακτῆρες, τὶς ἰδιομορφίες καὶ τὶς δυνατότητες τοῦ λαοῦ της. Κατάφερε ἀπὸ τὰ πρῶτα πεντάχρονα πλάνα νὰ πετύχει τὸν ἀγροτικὸ ἐξηλεκτρισμὸ καὶ τὴν ἐκβιομηχανιστὴ της. Ἀργότερα πήρε μιὰ μορφή ἀνεξαρτητοποίησης ἀπὸ τὸ ἄρμα τῆς οικονομικῆς συμμαχίας τῶν σοσιαλ. χωρῶν, καὶ σήμερα προχωρεῖ μὲ σταθερὰ ἐξελικτικὰ βήματα, ἀπὸ δικούς της δρόμους. Δημιούργησε τεράστια παραγωγικὰ συγκροτήματα. Ἀξιοποίησε τὰ πετρέλαια στὸ Πλοέστι γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν της. Ἀναμόρφωσε τὴν ὕπαιθρο χώρα της μὲ τὴ γεωργοεπιστημονικὴ καλλιέργεια. ἔχτισε καὶ χτίζει ἀδιάκοπα καινούργιες πόλεις. Φροντίζει ἀνάλογα τὸν τουρισμὸ της, ἀνεξάρτητα, ἀπὸ τὶς ὅποιες της ἐλλείψεις καὶ ἀνάγκες. Ἐριξε γερὰ θεμέλια γιὰ τὶς αὐριανὲς γενιές. Ἐργάζεται καὶ δημιουργεῖ τὸ παρὸν ἀλλὰ ἐξασφαλίζει καὶ τὸ μέλλον. Ἡ σημερινὴ Ρουμανία, ἔχει θαυμάσια ἀποκέντρωση. ἔχει χωρισμένην σὲ 16 ἴσες διοικητικὰς περιφέρειες καὶ ἄλλες τόσες μικρὲς πρωτεύουσες καὶ ἀντίστοιχα σ' αὐτὲς πανεπιστήμια, μὲ πλούσια ἐπιστημονικὰ μέσα ἔ-

ποικιλίας, βιβλιοθήκες, θέατρα, μουσεία, καὶ ἄλλοι πολιτισμοὶ μὲ ὄλεθρο ἄνευ τῆς ἀνάγκης. Οἱ φοιτηταὶ ντόπιοι καὶ ξένοι, πληθύνονται μὲ μηνιαίον μισθὸν πρὸς κερδίζονται ἀπὸ τῆς ἀνάγκης. Τὸ Βουκουρέστι εἶναι ἡ καρδιά καὶ ἡ μητρόπολις τῆς Ρουμανίας καὶ τὰ δροσόπνοια Καρπάθια, τὰ ζωηφόρα τῆς πνευμονίας. Εἶναι μὲ ἔξοχον πρωτεύουσα, μὲ παραδοσιακὴν βαλκανικὴν αἰγλήν. Λιπιμένη, εἰς μικρὴν κοιλάδα τῆς Βλαχίας, ἀνάμεσα εἰς καταπράσινα πανύψηλα δέντρα, στήμνες, φλαμουριές κ.τ. μὲ πολλὰ ἀνώτατα σχολεία, καὶ μουσεία, μὲ πλαταιὸν ὁρμήων, μεγαλόπρεπα κτίρια (πρὸς πολλὰ ὀφείλονται εἰς Ἑλληνας τοῦ παραπέρα αἰῶνα) μὲ δόλους τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ρυθμοῦ: κλασσικό, ἑξωαίτιον, μπαρόκ καὶ γοτθικό. Πεντάμορφα, μεγάλα καὶ μικρὰ διλλίτσια. Δίκαια εἰς ἀποκαλοῦσάν τε «Μικρὸ Παρίσι». Τώρα, τὸ νέο Βουκουρέστι, μὲ τὰ παραδεισένια πάρκα του, τὴν λίμνην του, τὴν τότε νέαν ἑρμομορφήν πολυκατοικίας, μὲ εἰς ἀνθηροπία ἐλόγυρα, τὴν παιδικὴν χαρὰν, θὰ ταίριαζε νὰ χαρακτηριστοῖ καὶ δεύτερον καὶ νέο Παρίσι. Ἐκεῖ πρὸς ἄλλοτε περισσότερο ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἀθλιότης τῶν γύφτων, σήμερον τὰ μέρη, ἐκεῖνα εἶναι ἀγνωστοί, καὶ ὅλα ἔχουν ἀλλάξει. Ὅλα ἐπαίθουνε σιγὰ - σιγὰ μὲ μὲ ἰσοτιμία εἰς μόρφωσιν, δουλειάν, ὑγείαν, ψυχαγωγίαν, στέγη, καὶ γενικὴν σημασίαν εἰς ἀγαθὰ τοῦ βίου. Μὲ τὴν φροντίδα τῆς πολιτείας. Ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλον, καὶ ὅλοι γιὰ τὸ σύνολον. Τὸ Βουκουρέστι ἔχει πολλὰ δροσιά καὶ ἑρμομορφίαν καὶ χάρεα. Πάρκα, λίμνες, πλατείας, μέγαρα, λέσχη, νοσοκομεία, κίνησιν, ξένων καὶ ζῆλουτῶν ἐνδοσθέν ὑγείαν. Ἀπίχει παρὶ πρὸς τὸ χῆμ. ἀπὸ τὸ Δούναβι, καὶ τὸ χῆμ. ἀπὸ τὰ Νότια Καρπάθια πρὸς πάνω τοῦ λάμπει ἀρχόντισσα ἡ περίφημη Σινάια, ἡ πρὸ μαγευτικὴ καὶ ἔξωτικὴ περιοχὴ, μὲ θέρετρα ὑπέροχον ἀναψυχῆς, ἑρθενοὺς, βίλλαι καὶ τουριστικὰ ξενοδοχεῖα, τὸ κόσμου ἡμεροπούλια καὶ ζαρκάδια, ἄγγελος τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐτυχίας τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὰ πανέμορφα καὶ λαμπροφάνταστα παλάτια τῶν πρώτων Ρουμάνων βασιλεύων.

Στὴν προνομιοῦχα καὶ ἔξοχον τούτην φύσιν, μέρα καὶ νύχτα στήνουν τὸ χορὸν τοῦ ἀμαδουάδες νύφες, μὲ εἰς πανύριον φυσικὸν παραδεισένιον πανηγύριον! Στὴ διαδρομὴ ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι πρὸς τὴν ἑρμομορφὴν Κίμπιναν, πρὸς κάθε χρόνον οἱ Ἑλληνας πρόσφυγες σφίγγουν ἀπ' ὅλην τὴν Ρουμανίαν καὶ κάνουνε τὸ φέστιβαλ εἰς νιάτα, βλέπει κανεὶς παντοῦ δεξιά καὶ ἀριστερὰ ἡμεροῦδια δέντρα, περιβόλια, κομψά, χαριτωμένα σπίτια, διλλίτσια μ' ὠραία σχέδια καὶ φρούσια καὶ μπουρντούρες, πολύχρωμα καὶ ἀνάγλυφα καὶ σκαλιστὰ βεράντα, στεφανωμέναι μὲ τὴν πράσινην ἐσθῆτα, πρὸς μαγεύουνε κυριολεκτικὰ τοὺς ἐπισκέπτες. Χαιρέμασθε τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν συνοδεύουν οἱ ἀγάπαι καὶ οἱ εὐχὴς μας: γιὰ γρήγορον — ὅπως ἐπιθυμῶν ὁ λαὸς τῆς — ἀνώτερα ἐπίπεδα πολιτισμοῦ καὶ εὐημερίας.

* * *

Ἡ Ἐνωσις Ρουμάνων Συγγραφέων

Οἱ Ρουμάνοι λογοτέχναι πρὸς εἶναι ὁργανωμένοι στὴν Ἐνωσιν Συγγραφέων, ἀνέρχονται εἰς 1.200 μέλη. Ἡ Ἐνωσις χωρίζεται καὶ εἰς μικρότερους Συνδέσμους ὁμοιω τῶν περιφερειῶν τοῦ Κλούζ, τοῦ Ἰασίου, τῆς Τιμισόρας, τοῦ Τιργκουρέ, τοῦ Μπράσοβ κ.τ. Ὁ μεγαλύτερος ὁμοιος εἶναι τοῦ Βουκουρεστιῶν μὲ 800 μέλη. Ὅλοι οἱ συγγραφεῖς ἔχουν ἴσα μεταξὺ τοῦ δικαιώματα. Ἡ Ἐνωσις συντονίζει: ὅλους τοὺς

Συνδέσιμους με ὄργανό της τὸ Συμβούλιο τῆς Διεύθυνσης ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ 95 μέλη, τὰ ὁποῖα ἐκλέγονται κάθε 4 χρόνια με μυστικὴ ψηφοφορία. Τὸ Γ. Συμβούλιο συνέρχεται 3 φορές τὸ χρόνο, καὶ καθορίζει τὰ πλάνα δράσης γιὰ μιὰ ἐρισμένη περίοδο. Ἐκλέγει τὸ Γραφεῖο τῆς Ἑνώσεως ἀπὸ 23 μέλη καὶ εἶναι τὸ ἐκτελεστικὸ ὄργανο. Τὸ Γραφεῖο αὐτὸ συνέρχεται τακτικὰ καὶ ἔκτακτα σὲ κάθε ἀνάγκη καὶ πρόβλημα ποὺ προκύπτει, ἐκλέγει τὰ μέλη τῆς Δ) σης τοῦ Συμβουλίου πρόεδρο, ἀντιπρόεδρο, γεν. γραμματέα κλπ. Ἐναν εἰδικὸν ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων, ἕναν με τὰ πρόβλήματα τῶν μειονοτήτων καὶ ἄλλους με εἰδικές ἀρμοδιότητες. Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους ποιητὲς τῆς σύγχρονης Ρουμανίας ὁ VIRNTIZ TEONTORESKU με πλούσια πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ δράση· τυγχάνει δὲ καὶ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς τῆς χώρας. Γενικὸς Γραμματέας της εἶναι ὁ λαμπρὸς συγγραφέας IANNOS SAS. Ἄντ) ὄρος ὁ LAURENTSIU FULGA ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς πεζογράφους· ὁ ἴδιος δέ, ἔχει καὶ κάποια μισθωτὴ μονιμότητα. Ὁ ὑπέροχος ποιητῆς καὶ ὁ) ντῆς τοῦ περιοδικοῦ «HOLIDAY» TOMAS GEORGE MAIORESKU εἶναι ὑπεύθυνος στὸν τομέα τοῦ Τουρισμοῦ, τοῦ παραρτήματος τῆς FIJET. Στὴν Ἑνωσὴ Ρουμ. Συγγραφέων εἶναι ἐπίσης ὁ) ἄντ) ὄρος ὁ ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν τῆς Ρουμανίας GEORGE MACOVESKU ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ πρόεδρος τοῦ Συνδέσιμου Βουκουρεστίου. Β' ἄντ) ὄρος εἶναι καὶ ὁ πεζογράφος MARIN PRENTA καὶ ὁ SIUTO ANDRAS πεζογράφος τῆς σὺγγρικῆς γλώσσας. Ἐνα εἰδικὸ ἀξίωμα ἔχει ὁ διακεκριμένος κριτικὸς καὶ δοκιμογράφος RANTUI LUPAN προϊστάμενος ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ εἰδήμονας στὴν ἀγγλοαμερικάνικη κουλτούρα. Ὅλοι οἱ συγγραφεῖς στὴ Ρουμανία, διαδραματίζουν σπουδαίους καὶ ποικίλους ρόλους στὴν κοινωνικοπολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας, σὰν ὑπουργοί, διευθυντές, ἐπίτροποι, δημοτικοὶ σύμβουλοι κλπ. Εἶναι ταυτοχρόνα καὶ μαχητὲς στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν ἀγωνιστικῶν διαφωτιστικῶν ἐπάλλξεων γιὰ τὴν πολύμορφη καὶ ἐξαιρετικὴ ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλιστικῆς ζωῆς στὴν πατρίδα τους. Ἡ Ἑνωσὴ ἐκδίδει 11 λογοτεχνικὰ περιοδικὰ στὴ ρουμανικὴ γλώσσα καὶ στίς γλώσσες τῶν μειονοτήτων, 2 ἄλλα στὰ σὺγγρικά, 1 στὰ γερμανικά, καὶ 1 στὰ σερβοκροατικά. Ἡ Ε.Ρ.Σ. ἔχει δικὸ της ἐκδοτικὸ οἶκο με τὸν τίτλο «Ρουμανικὸ βιβλίον». Τυπώνει καὶ κυκλοφορεῖ ὅλα τὰ ἔργα τῶν μελῶν της· καὶ βοηθάει τοὺς νέους. Ἡ Ἑνωσὴ εἶναι ἀνεξάρτητο νομικὸ πρόσωπο, καὶ ἔχει δικὸ της ταμεῖο. Χορηγεῖ στοὺς συγγραφεῖς βοηθήματα, δάνεια, διάφορα κονδύλια γιὰ ταξίδια κλπ. Οἱ Ρουμάνοι λογοτέχνες γιὰ τὴ συγγραφὴ ἑνὸς βιβλίου παίρνουν δότηματα. Ἡ Ἑνωσὴ τοὺς ἐξασφαλίζει συντάξεις γήρατος, ἀναπηρία κ.δ. παροχές. Τὰ ἔσοδα τοῦ ταμείου της προέρχονται ἀπὸ τίς ἐκδοτικὲς ἐστίες ποὺ λειτουργοῦν στὴ Ρουμανία καὶ ἀπὸ ποσοστὰ τῆς κυκλοφορίας τῶν βιβλίων. Δηλαδή τὸ 10% τῶν ἐσόδων τους, πάει στὸ ταμεῖο τῆς Ἑνώσεως. Ἀπὸ κάθε βιβλίο ποὺ κυκλοφορεῖ τὸ 0,75 μπάνι τοῦ λέι καταβάλλεται στὸ ταμεῖο τους. Γιὰ νὰ γίνει μέλος τῆς Ἑνώσεως, ἕνας νέος λογοτέχνης, πρέπει νὰ ἔχει δημοσιεύσει 2 βιβλία, ποὺ νὰ ἔχουν ἀναγνωριστὲ ἀπὸ τὴν κριτικὴ, καὶ νὰ παρουσιάξει καὶ ἔντονη λογοτεχνικὴ δράση. Οἱ δημοσιεύσεις ποὺ γίνονται, πληρώνονται ὅλες με τὸ στίχο καὶ ἡ τιμὴ τους καθορίζεται σύμφωνα με τὴν ἀξία. Π.χ. γιὰ 700 στίχους, ἡ βάση εἶναι 14.000 λέι. Ὅταν ἐξαντλεῖται τὸ τεράζ ἀπὸ τὴν πρώτη ἐκδοσὴ· στίς ἄλλες ἐκδόσεις ὁ συγγραφέας παίρνει τὸ 70% τῶν κερδῶν. Πάντως μὲλις πρωτοτυπωθεῖ ἕνα βιβλίο, ὁ δημιουργὸς του εἰσπράττει προκαταβολικὰ ὀλόκληρο τὸ ποσόν, γιὰτὶ ἔχει ἐκτιμηθεῖ ἡ δουλειά του.

Μορφές Γραμμάτων και Τεχνών

Κριτική αξιολόγηση από τὸ Λ. Μάλαμα

Π. Α. Χρονόπουλος

Ὁ Πάνος Α. Χρονόπουλος πέθανε πρὶν λίγα χρόνια γύρω στὰ ὀγδόντα του. Γενήθηκε στὴν Πάτρα κι ἀπὸ μικρὸς ταξίδεψε στὴν Ἀμερική, ὅπου σπούδασε ὀδοντογιστὸς καὶ μελέτησε βαθύτερα τὸν ἄνθρωπο τῆ ζωῆ, τῆ φύσης καὶ τὴν κοινωνία τοῦ καιροῦ του. Νέος ἀκόμα ἐκδήλωσε τὸ ποιητικὸ καὶ πεζογραφικὸ του ταλέντο, μ' εὐγενικὸ πάθος καὶ δημιουργικὴ φλόγα. Ὅταν γύρισε στὴν πατρίδα καὶ πρόσφερε τὶς ἐπιστημονικὲς καὶ πνευματικὲς του ὑπηρεσίες στὸ λαὸ μας, ἦταν μιὰ διαμορφωμένη προσωπικότητα, μὲ ἀνθρωπιστικὸ χαρακτήρα καὶ πλούσιες κοινωνικὲς ἐμπειρίες. Ὁ Π. Χρονόπουλος, ἐπιβλήθηκε στὰ γράμματα μὲ βαθιὰ μελέτη στὴν κοινωνιολογία. Ποιητὴς, πεζογράφος, μεταφραστὴς καὶ χρονογράφος. Μιὰ πένα καθάρια, κοφτὴ καὶ δυνατὴ, κομψὴ καὶ συναρπαστικὴ, σατιρικὴ καὶ δραματικὴ, μὰ πάντα ὑποβλητικὴ. Μιὰ καρδιὰ παλλόμενη ἀπὸ ἀνθρωπιὰ καὶ δίψα γιὰ δικαιοσύνη. Μιὰ ψυχὴ ποὺ ἀγαποῦσε καὶ συμπνοοῦσε τὸν ἀπλὸ βασανισμένον ἄνθρωπο, τὸ δύστυχο κόσμο τῆς φτωχολογίας ποὺ τὸν ἐξέπαιζαν τὰ τυραννικὰ κτεστημένα στὴ λάσπη καὶ στὴν ἀδικία. Ὁ «Κολλάρος» τοῦ πρωτοτύπωσε ποιητικὸ βιβλίο τὰ «Ἔϋπνια θνεῖρας» τὸ 1929. Ἐπειτα μᾶς ἔδωσε μὲ τὸν ἐκδοτ. οἶκο «Καγιάφα» τὴν αὐθεντικὴν μετάφραση τοῦ μεγάλου Πέρση ποιητῆ Ὁμάρ Καγιάμ, πᾶ «Ρουμπιγιὰτ» ἐκείνου τοῦ επαντογνώστη ἀγκωστικι-

στῆ, τοῦ ὑλοδεμένου μηδενιστῆ μὲ τὸν ἔδατο παράδεισο τῶν στίχων του» ὅπως ἔγραψε ὁ Βάρναλης πολὺ ἐπαινετικὰ γιὰ τὸν ποιητὴ - μεταφραστὴ Π. Χρονόπουλο στὸ «Φιλελεύθερο» στίς 12—1—54. Καὶ σὲ συνέχεια μὲ τὸν «Καγιάφα» μᾶς ἔδωσε τὸ δοκίμιο ε'Υ. πάρχει προοπτικὴ γιὰ περισσότερὴ ἀνθρωπιὰ (1957). Ἀργότερα τὰ ποιήματα ε'Αγκωσιῶν τὴν κοινωνικὴν του σάτιρα ε'Ὁ Γάιδαρος αὐτὸς ὁ παρεξηγημένος καὶ τὰ 65 περιεκτικὰ διαμάντια του χρονογραφήματα καὶ ἀφηγήματα μὲ τὸ δικό του χρονοποιεῖο ὕφος καὶ γενικὸ τίτλο ε'Ἀπ' ὅσα ζήσαμε καὶ ζοῦμε. Ὁ Π.Χ. μὲ τὴν ποιητὴν του, μᾶς γοητεῖει, μὲ πρωτοσυλλειπτες καὶ διαμετρικὲς εἰκόνες καὶ παρομοιώσεις εὐχάριστες καὶ ὑποβλητικὲς. Στὴν πεζογραφία του μᾶς κερνάει μὲ τὸ σκεπτικὸ καὶ περιεκτικὸ του τρόπο ὅλα τ' ἄσχημα καὶ ἄμορφα, τὰ χαριτωμένα καὶ πικάντικα τῆς ἀντιφατικῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Παραστατικὸς καὶ ψυχολόγος. Πολλὰ κομμάτια του εἶναι ἀριστουργήματα, συγκροτήματα μὲ εὐσιαστικὲς κοινωνικὲς ἀλήθειες καὶ μὲ περὶ γλυκὸ κι εὐχάριστο χιοῦμορ. Ἐσκεπάζει ἀπληστίες, δυσειδαιμονίες, ἐριδίες καὶ κακοήθειες, καὶ δίδασκει τὸ ἠθικὸ καὶ τὸ καλὸ. Ὁ Μωραΐτης γκατρός καὶ θυμώσοφος συγγραφέας βλεῖσει τὰ ἤμερα τὰ γεμάτα φῶς κι ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο μάτια του, στὸν καιρὸ τῆς δικτατορίας στὴν Πάτρα, καὶ τίποτα δὲν γράφτηκε γιὰ τὸν Μᾶς ἀφῆσε πολλὴ ἀνέκδοτη ἐργασία. Τὸ «Ἐλ Πνεῦμα» ποὺ ὑπῆρξε παλιὸς συνεργάτης καὶ καλὸς φίλος του, τοῦ ἀφιερώνει αὐτὴ τὴν προβολὴ σὰν ἐλάχιστο φόρο τιμῆς καὶ μνημόσυνο γιὰ τὴν ἀλησμόνητην κι ἀγαπημένην του μορφήν καὶ μνήμην.

★
Τάκης Ὀλύμπιος

Στίς 24 Ἀπριλὴ βλεῖσαν δύο χρόνια, ἀπὸ τότε ποὺ πνίγηκε στὸ Σαρωνικὸ ὁ τίμιος ἀγωνιστής, ὁ ἀγνὸς ἄνθρωπος, ὁ ἐκλεκτὸς παίκτης ὁ ἐξαιρετὸς ἀνθρωπιστὴς Τάκης Ὀλύμπιος (Βαρελᾶς). Ἔιχε γεννηθεῖ στὴν Ἀρχαία Ὀλυμπία τὸ 1916. Ἀξικωματικὸς καὶ πρωτο-

πόρος σοσιαλιστής στη Μέση Ἀνατολή τὸ 1943, πλήρωσε με θοριά ἀναπηρία τὸ φόρο τῆς τιμῆς γιὰ τὰ ὑψηλὰ καὶ λυτρωτικὰ ἰδεώδη τοῦ λαοῦ μας. Ὁ Τάκης Ὀλύμπιος ἦταν μιὰ ἀπώλεια γιὰ τὰ προσδευτικά μας γράμματα. Ποιητής, κριτικὸς καὶ στοχαστής. Εὐγενικὸς καὶ φιλότιμος, ἡ καρδιά του χτυποῦσε πάντα γιὰ τὰ δίκια τῆς ἀλότητας. Πάσκιζε ἡ κάθε του κραυγὴ νὰ γίνεται καμπάνα στὸ προσκλητήρι τῆς αἰώνιας ἀγάπης καὶ εἰρήνης. Γιὰ τὴν εἰρήνη τονε κυρίεψε πάθος ἀκατασίγαστο. Στάθηκε ἀπὸ τοὺς ἀξιόλογους δραματικούς ποιητὲς τῆς γενιάς τοῦ 1960. Μᾶς ἔχει χαρίσει σὲ διβλία του: «Καινούργιοι δρόμοι» (1959) «Ἡ ΝΤΟΝΝΑ τοῦ ΟΡΕΓΚΟΝ» (1962) «Σύντομη γνωριμία» (1964) καὶ τὸ περίφημο ἀπὸ τὰ χιιλερικά στρατόπεδα ραψωδιακὸ ποιητικὸ διβλίο τὸ Νο «40.382» ποὺ γνώρισε τὴ μεγάλη ἐπιτυχία τῶν πολλῶν, ἐκδόσεων καὶ μεταφράσεων. Ὁ Τ. Ὀλύμπιος ἄφησε ἔργο ἀνέκδοτο σημαντικό. Ὅλη ἡ ποίησή του εἶναι παραστατικὴ καὶ πειστικὴ, ἄμεσα συγκινησιακὴ, γνήσια καὶ δραματικὴ. Μιὰ ποίηση θαυρῶν λυγμὸς, κι ἀδιάκοπος ἀναστεναγμὸς γιὰ τὴ χειμαζόμενη ἀπὸ τοὺς πολέμους ἀνθρωπότητα. Ποίηση με τραγικὲς διαστάσεις καὶ ἀνθρωπιστικὲς ἐπικλήσεις. Κυριαρχικῶς στοιχεῖα κι ὄνειρά του: ἡ λευτεριά, ἡ ἀδερφοσύνη κι ἡ εὐτυχία ὅλων τῶν πονεμένων κι ἀδικημένων ἀδερφῶν τοῦ κόσμου. Τοῦ συνεργάτη, τοῦ φίλου κι ἀδερφοῦ τὴ μορφὴ, τὰ ἔργα του, τὴ μνήμη του, θὰ τὰ ἔχουμε ὅσο ζοῦμε στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά μας.

Γιώργος Παναγούλπουλος

Ὁ Γ. Παναγούλπουλος εἶναι ἕνας ἰδιόμορφος ρεαλιστής καὶ δραματικὸς ποιητὴς καὶ πεζογράφος, καὶ με ἀνάλογη προσφορά στὸ θέατρο καὶ τὴν κριτικὴ του, ποὺ δὲν ἔχει προσεχτεῖ ὅσο ἀξίζει. Με 5 ὡς τώρα ἀξιόλογα βιβλία του, ἔχει διαγράψει μιὰ ἰδιάζουσα πορεία στὴν ἀληθινὴ λογοτεχνία. Ἀντικαθρεφτίζει ἕνα μέρος ζωῆς καὶ βιωμάτων ἀπὸ τὰ χρόνια μας. Με εἰλικρίνεια δύννημη ψυχογραφίας, εὐγενικὸ πάθος καὶ πείσμα, ἀποκαλύπτει τραγικὰ στοιχεῖα καὶ καταδέεται στὸ βάθος τῆς πραγματικότητας τοῦ καιροῦ μας. Στὸ δημιουργικὸ του ἔργο, ἔχει ἀθόρυβη ἀπροσίωση καὶ προβληματικὴ, ἕνα ἰδιόρυθμο ὕφος καὶ μιὰ

πρωτοτυπία δομῆς, ἐντυπωσιάζει, συγκινεῖ καὶ πείθει τὸν ἀναγνώστη του. Μᾶς ἔδωσε ὡς τώρα τὸ «Ἐγερτήριο» (ποίηση '61) τὴν «Ἀπόδραση» (ποίηση '71), ἕνα δίπρακτο καὶ 5 μονόπρακτα (θέατρο '70), τὴ «Μετατόπιση» (Διηγήματα '72) καὶ τὸ ἐξαιρετὸ ψυχολογικὸ μυθιστόρημά του «Πρὸς τὴν ἔξοδο» ('74). Ὁ Γ.Π. εἶναι τῆς γενιάς τοῦ '60 με φυσικὸ καὶ σπουδαῖο ταλέντο, συγκρατημένος, ἰδεώδης, αὐτοπειθαρχημένος τύπος με ἀνθρωπιστικὲς ἀρχές. Ἐκφράζει με ἀνάλογο ὑποκειμενισμό, τὴ μόνωση καὶ τὴ χρεωκοπία τοῦ ἀτόμου τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Ἔτσι ἀπ' αὐτὴ τὴ θέση, ἐκπηγάζει κ' ἡ ἀντίδρασή του γιὰ μιὰ ἀλλαγὴ, γιὰ ἕναν καλύτερο κόσμο, ποὺ εὐλόγα περιμένει, γιὰτὶ ὁ παλιὸς ποὺ ζήσαμε καὶ ζοῦμε φτάνει στὸ τέλος του. Φέρει συνάμα στὴν ἐπιφάνεια τὸν ἄνθρωπο ποὺ παγιδεύουν τὰ κατεστημένα ἕναν τύπο π.χ. σὰν τοῦ Κάφκα ἢ τοῦ Σάρτρ. Κάνει ἕναν ἀγῶνα, γιὰ ἀπομυθοποίησιν, με πλατιῆς λυρικὲς ἀνάσες, τῶν δισταγμῶν καὶ τῶν φόβων. Θέλει νὰ διώξει τοὺς ἐφιάλτες καὶ τὰ ὄνειρα, τὶς φενάκες καὶ τοὺς ἀναγκαστικὸς συμβατισμούς. Ἀγωνίζεται νὰ βρεῖ διέξοδο ἀπὸ τέτιες καταστάσεις. Περιγραφικὸς, σύντομος καὶ κοφτὸς ὁ λόγος του, μᾶς δίνει ὀλακληρωμένους τύπους τῆς κοινωνίας μας, ὅπως τὸ δισταχτικὸ ἄτομο τῆς καχυποψίας, καὶ τὸ ἀνέγνιστο καὶ εὐκολο στὴ φυγὴ καὶ στὴν ὀδύνη, στὴν προσποίηση καὶ τὴ μηχανοποίησή του. Τὸ ἄτομο ποὺ ζηπάει ἀθῶα τὴν κοινωνικὴ κατάφαση, μέσα στὸ δαίδαλο τῆς ὑποκρισίας καὶ τῆς ἀμφιβολίας. Στὴν «ἔξοδο» του δίνει ἀνάγλυφη τὴν ψυχολογία δύο χαρακτήρων: τοῦ ἀπαισιόδοξου καὶ τοῦ αἰσιόδοξου. Τὸ ἕνα διστάζει νὰ βρεῖ τὴν ἔξοδο, τὸ ἄλλο (Λεωνίδας) τὴν ὑποδεῖχεται με τονωτικὴ καὶ ρεαλιστικὴ προσαρμογὴ καὶ περηφάνια. Χαρακτηριστικὰ αὐτῆς τῆς μυθιστορηματικῆς τέχνης τοῦ Γ.Π. εἶναι πρῶτο:

Ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ διαπάλη γιὰ τὴ λύτρωση τοῦ μεταπολεμικοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἀγωνία του, τὴν κλονισμένη ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτὸ του καὶ στοὺς ἄλλους. Δεύτερο:

Ἡ πρωτότυπη καὶ συμβολικὴ παρουσία τοῦ πουλιοῦ τῆς βίας καὶ τῆς αὐθιγρεσίας, ποὺ κάνει τὴν προκλητικὴ ἐμφάνισή του σὲ ἄτομα ἀκαταλόγιστα, δειλά, δισταχτικά. Τρίτο:

Ἡ κατάδειξη τοῦ ἀπιφυστικοῦ καὶ δισυπόστατου ἀνθρώπου ποὺ δὲν ἔχει ἀρχές, σταθερὴ

παρεία και πίστη στη ζωή και στην πρόοδο της, μά και πού γίνεται ένας εγελόσιος κλόουλ όπως λέει με το συμπρωταγωνιστή Λευκίδα. Τέταρτο:

Η περιγραφή ατόμων, που είναι γεμάτο υποκρισίες κι άνασκαυθίες, που χάνουν την πυξίδα του σωστού προσανατολισμού και βασανίζονται από τύψη, στη θλίψη και στη μοναξιά. Πέμπτο:

Καθώς ο άκιμμος ήρωάς του λέει: «άγαπώ με πάθος την αὐταπάτη και τ' άειρο», φαίνεται, ότι βρίσκει σιγά - σιγά, τὸ δρόμο τῆς άπαλλαγῆς από τὸν κόσμο τῶν παραισθήσεων και τῶν ψευδαισθήσεων που γίνεται ὁ αντίποδας τῶν Λευκίδα και τῆς "Αίας. Γενικά τὸ έργο του εἰρὸς τὴν έξοδο» είναι ένα ψυχογραφικό, υποβλητικό και δυνατὸ μυστήριο.

★

Κωστῆς Κοκόροβιτς

Ὁ Κ. Κοκόροβιτς, είναι από τις πὸ εὐαίσθητες κι εὐγενικές ποιητικές καρδιές στη χώρα μας. Ὅλα τὰ ποιήματά του, μάς δίνουν έντονες λυρικές άποκρίσεις και συγκινητικές άπηχήσεις: είναι πηγάια κι άδίαστα, βγαλμένα από δραματικά δρώματα και προκαλοῦν βαθιές έντυπώσεις. Είναι τῆς γενιάς τῶν '30, κι έχει τυπώσει ὡς τὰ σήμερα: «Έρωτικοί ζέφυροι» ('31) με πρόλογο τῶν Π. Χάρν, τὸν «Κύκλο τῶν αντίθέσεων» με προλογικά γράμματα τῶν Βέη. Μαλακίαση, Ξινόπουλου, «Τοπία με έμμεσο φωτισμό» ('43) και τὸ «Κάτι άλλο έρχεται» ('72). Είναι λυρικοδραματικός ποιητής, κι έχει έπιρροές από Γάλλους παρασιτιστές και θυρωμιστές, ὅπως κι από δικούς μας, σὸν τὸ Βάρναλη, Μαλακίαση, Πορφύρα, κ.ά. Ὅμως ἡ έκφραση κ' ἡ διάταξη τῶν στίχων με τὸ μουσικὸ ρυθμὸ τους, έχουν τὴ σφραγίδα τῆς δικῆς του λεπτῆς εὐαισθησίας. «Ἄστρα, μήπως έγιναν, τὰ κρυφά σου δάκρυα) και σὸν άνα ανέβηκαν, και άφαντα) κρυστάλλωσαν άειρα άσημένα;» Και σὸ ποιημά του εἰμερολόγιο νεκρῶν «Πληθαίνουν ὀλοένα) οἱ Ἔσταυρωμένοι!) Ξύλα πιά, δὲν ὕπάρχουν) γιὰ σταυρούς!) Οὐδέ είναι και άπαραίτητοι) οἱ σταυρωτήδες!» Ὁ Κ.Κ. έχει στοιχεῖα ρεαλισμοῦ, αλλά περισσότερο στέκει σ' έναν ὑγιή ρωμαντισμό, μιά πυκνή εἰκονολακτική ὁμορφιά. «Στὸν ὀργισμένο οὐρανὸ)

είναι ένα σύμφεο,) σὸν άειρο,) με τὰ φτερά άπλωμένα) βαριά,) από κρεμάμενη βροχή..) Και σὸ σκοτάδι) χάνεται,) βουλάζει στη βροχή) που άρχίζει) και μιά άστραπή) σκίζει τὰ σπλάγνα του) και τὸ σκοτάδι) κεραινόφ. Εἰκόες υποβλητικές και μεγαλόπνοες. Στιχοπλαστική και έμπνευση με μεταμορφωτικά φαινόμενα. Μιά ζηλευτή δύναμη μαγείας που βγαίνει από παλλόμενη καρδιά κι από καθαρία έμπνευση. Στὴ συνολογή του ταῦτη που τὴ χωρίζει σὲ 4 μέρη εἴτῃς Ἄλικῆς τῆς μοναδικῆς. Μέσα στὴν καταχνιά, «Τελευταία από τὰ πρώτα και εἰρία ποιήματα περιέχει: ὀκοινωνικά, έρωτικά, κοινωνικά, φυσιολογικά, και πατριωτικά ποιήματα. Σὲ ὅλα του ξεχωρίζει τὸ προοδευτικό κοινωνικό στοιχεῖο, αλλά παράλληλα και τὸ μεταφυσικό. Ἐνας ἕμος γιὰ τὴ μάνα, τὴ συντροφήσσα, και γιὰ τὸν άνθρωπο. Κάθε λέξη και εἰκόνα, κάθε στίχος κι ὁμορφιά Ὁ Κ. Κοκόροβιτς με τὰ τυφερα κ. άγνά του ποιητικά σθένηματα, κυριεύεται από ψυχική μέθη και έξωτερικεύει με πεθορημένες μαστορικές νότες τὸν πόνο τῶν βίου του, τὸν ἕμο τῆς άρετῆς, τ' άειρο και τὸ νόστο, τῶν δικῶν τῶν κόσμου, και κατ' έπέκταση τῶν αντικειμενικῶν και τῶν συνόλων.

★

Θόδωρος Ι. Μαλδογιάννης

Ὁ Θ.Μ. είναι ένας διακεκριμένος και από τους πὸ άριστους καθηγητές φυσικῶν στὴν Ἡπειρο και διδάκτορας τῶν πανεπιστημίου Ἄγρυπνος. Παράλληλα με τὸν τομέα τῶν φυσικῶν έπιστημῶν που έρευνά, άσχολείται και δημοσιεύει γιὰ διάφορα κλιματολογικά φαινόμενα κ.ά. δείχνει κι ένα ὀξυ πεζογραφικό και έλαφρότονο ποιητικό ταλέντο. Τὴν πρώτη εμφάνιση τὴν έκανε περίπου με τὸ «Παλεύετε;» και μ' ένα ποιητικό ὀνθολόγιο με πρωτότυπα σχέδια. Οἱ άνηρυχίες και οἱ έραμές του, τὸν κάνουν άκούραστο. Οἱ άδικίες τῶν κόσμου τῶν του, κεντρίζουν τὸ ένδιαφέρο του, και δίνουν στὴν πένια του μιά πικάντικη γεύση, και μιά σατυρική διάθεση. Στὸ «Παλεύετε» άπλώνει καυστικές παρατηρήσεις μ' ένα δικὸ του ἕφος. Μά τὸ καλύτερο έργο του είναι τὸ μυστήριο «Ἄν μιλούσαν τὰ χρέματα. Σ' αὐτὸ δίνει με ἄνθρωπομορφικά στοιχεῖα τέχνης μῆγμα έμμοής στὴν πάλη γιὰ καλύτερο κόσμο. Σαρ-

Λάμπρος Πετσίνης

Ένας σεμνός και δραστήριος ἐργάτης τῶν Ἑλληνορουμανικῶν γραμμάτων, νέος, με ὀλοκληρωμένη μόρφωση εἶναι ὁ δημιουργικός Ἡπειρώτης λόγιος Λάμπρος Πετσίνης ἀπὸ τὴν Πυρσούγισση. Σπουδαῖο πνευματικὸ κεφάλαιο εἶναι καὶ οἰκονομολόγος με πλούσια ἐπιστημονικὴ κατάρτιση, ἡ ἀγάπη του στὴ νεοελληνικὴ καὶ ρουμανικὴ λογοτεχνία οἱ θατιές καὶ οὐσιαστικὲς κριτικὲς ἐκτιμήσεις ποὺ ἔχει σημειώσει πάνω σε μελέτες γλωσσῶν, εἶναι ἀξιοζήλευτες. Ἐργάστηκε χρόνια στὴ ραδιοτηλεόραση τοῦ Βουκουρεστίου στὸ τμήμα τῆς ἐλληνικῆς κουλτούρας. Ἐδωσε ἀρκετὲς καὶ ἐπαινετικὲς μεταφράσεις στὰ ρουμανικά, πολλῶν Νεοελλήνων λογοτεχνῶν. Στὴν ποίηση ἔχει μεταφράσει: Βάρναλη, Παλαμά, Σικελιανό, Καζαντζάκη, Ἐλύτη, Σεφέρη, Λειβαδίτη, Ρίτσου, Ἀναγνωστάκη κ.ά. Στὴν πεζογραφία: «Φόνισσα» κι ἄλ-

κάζει πικρόχολα τὶς κοινωνικὲς ἀντιθέσεις καὶ ὑποδηλώνει τὴν ἀνάγκη τῆς ἀνθρωπιστικῆς ἀγωγῆς. Εντοπίζει ἕνα χροσοκοπημένο ἀπὸ ἠθικὲς ἀξίες κόσμο ποὺ στηρίζεται ἀποκλειστικὰ στὴν ἐκμετάλλευση καὶ γίνεται ἀλιθερὸς καὶ ἀξιολύπητος με τὸ χρέμα αὐτοσκοπὸ, χωρὶς νὰ τὸ ὑπελογίζει μέσο συναλλαγῆς κι ἐξυπηρέτησης. Ὁ Μ. παρουσιάζει διάλογο με κάποιον ἀμεσότητα καὶ μῦθο με ἐντυπωσιακὴ εἰρηματικότητα. Ὅρισμένα κομμάτια του λέει, καὶ πηγάζουν ἀπὸ ἀριστοφάνεια σάτιρα καὶ νεκρὰ νασιτημένο σκῶμα Λουκιανού. Ξεπερνώντας τὶς γλωσσικὲς του ἀδυναμίες, εἶναι σὲ θέση νὰ μῆς χαρίσει ὄχι μόνο φιλοσοφικὲς μελέτες στὰ φυσικά του, ἀλλὰ καὶ σοφιστικὲς ἐπιδόσεις στὴ λογοτεχνία.

λα διηγήματα τοῦ Παπαδιαμάντη, τοῦ Θ. Κορνάρου, τοῦ Ντ. Θεοτόκη, ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ «Ζ» τοῦ Βασιλικού. Θέατρο τοῦ Δ. Ψαθά καὶ τοῦ Ι. Καμπανέλη. Μελέτες καὶ ἀρθρα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμά, τοῦ Νίκου Καζαντζάκη, τοῦ Λάμπρου Μάλαμα, τῆς Ρίτας Μπούμη - Παππά, τοῦ Ἀγγελίου Σικελιανού, τοῦ Γιώργου Σεφέρη, τοῦ Γιάννη Ρίτσου, τοῦ Μανώλη Ἀναγνωστάκη, τοῦ Τάσου Λειβαδίτη καὶ τοῦ Τάκη Ἀδάμου. Ὁ Λ. Πετσίνης εἶναι ιδεώδης πνευματικὸς ἐργάτης καὶ ἔχει προσόντα κουλτούρας εὐρωπαϊκοῦ ἐπιπέδου ἔχει γερὴ συγκρότηση τῆς διαλεκτικῆς αἰσθητικῆς καὶ ἀλόψυχη ἀφοσίωση στὴν ἀνθρωπιστικὴ λογοτεχνία καὶ τέχνη τοῦ λαοῦ μας. Οἱ μεταφράσεις εἶναι ἱστορικοκοινωνικὰ ἀναγκαῖες καὶ πολυτίμες γιὰ τὶς γνωριμίες καὶ τὶς συνεργασίες τῶν λαῶν καὶ τὸ ἀνέβασμά τους σὲ λαμπρὰ στάδια πολιτισμοῦ. Ἡ πιστὴ καὶ ἔγκυρη μετάφραση εἶναι ἔργο ἐθνικῆς προσφορᾶς, ἐνώνει ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ δυὸ λαοὺς, χωρὶς νὰ ἀλλοιώνει τὴν ἰδιαιτερότητά τους. Καὶ ἡ μεταφραστικὴ δραστηριότητα τοῦ Λ. Πετσίνη τιμᾶει τὸν Ἕλλητισμὸ καὶ τὴν Ἑλλάδα μας, κι εὐχόμεστε γρήγορα νὰ προσφέρει ἐπαναπατριζόμενος με τὴν ἐκλεκτὴ γυναῖκα του ἀρχιτεκτόνισσα τὶς ἐμπειρίες καὶ δημιουργικὲς τους ἐργασίες καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα πατρίδα.

Γιώργος Βελισσαρίου

Ὁ Γ. Βελισσαρίου εἶναι ἕνας ἀγαπητὸς καὶ θαρραλὸς ἀγωνιστὴς τῆς προοδευτικῆς κουλτούρας στὴν Ἀθήνα. Γνωστὸς ζωγράφος με ἐπιτυχίες σὲ ἀνατομικὲς καὶ ὁμαδικὲς ἐκθέσεις. Κάπως ἀργὰ μᾶς κέρασε καὶ τὸ ἀδρὸ κρασί τῶν γνήσιων ποιητικῶν του ἐπιδόσεων. Πάνω σ' αὐτό, ὡς ἀναφορά τὶς ἐκδηλωτικὲς μορφές ὁ καλλιτέχνης ἔχει δίκιο, γιατί, κι ὁ Σόλων εἶχε πεῖ διί: ἡ ζωγραφικὴ εἶναι σιωπηλὴ ποίηση, καὶ ἡ ποίηση ὁμιλοῦσα ζωγραφικὴ. Ὁ Γ.Β. ἀκολουθεῖ τὴ μοντέρνα κι ἐλεύθερη ποιητικὴ γραφὴ. Τύπωσε 3 ποιητικὲς συλλογές ἀπὸ τὸ '70 καὶ δωθ', κι ἕνα δοκίμιο «Θέση τοῦ πνεύματος στὴν πορεία τῆς κοινωνικῆς συνείδησης». Στὸ βιβλίο του «Δρόμος στοὺς ἤχους» μᾶς, χριρίζει μιὰ ὑποβλητικὴ μεγαλόστομη κι ἐπιβλητικὴ ποίηση, μ' ἐξαιρετικὲς εἰκόνες;

«Επίδεσμοι ξετυλιγόνται τούτον τὸ χειμῶνα
σάν τ' ἀτέλειωτα κύματα τῆς θάλασσας.
«Βρεθήκαμε γυμνοὶ σάν τὰ δατρακα
γιατὶ ἐπιτηδες δὲ μᾶς ἔδωσαν φορέματα
νὰ ντύσουμε τὰ κορμιά μας
πὺ κλείνου, μέσα τους τὴ σκάφη μας».

Τὰ μεγάλα του πονεμένα ἀισθήματα δείχνουν πικρὴ ἐμπειρία καὶ πείσμα ἀρχαίων ἀντρικίων αὐλομελωδῶν, ἀλλὰ καὶ θαύριο πίστεως καὶ πάλης γιὰ ἕναν κόσμον στέρετης ἐλπίδας καὶ καθολικῆς ἀγάπης. Ἡ ποιητὴ του ἔχει βάθος στοχασμοῦ, συμπυκνωμένη οὐσία καὶ προβληματισμὸ ζωῆς. «Ὅλοι του οἱ ἀπότηχοι δγαίνουν ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ τοῦ κοινωνικοδραματικοῦ μας ἀρθολογισμοῦ. «Ὁ μαρμαρᾶς κούρασμένος κατεβαίνει τὸ στενοσόκακο. Νύχτα! Συμφιά! Ἡ μπόρα τοῦ γκρέμισε τὴ χαμάσπιτο. Δὲν ἔχει πού νὰ κοιμηθεῖ. Καὶ θέλει τόσο νὰ δουρευτεῖ!» Ὁ Β. φέλνει τὴν ἀτυχη μοῖρα τοῦ λαοῦ μας, μπαίνει στὸ βάθος τῶν προβλημάτων καὶ καταργεῖ τὰ φράγματα τοῦ χρόνου ἀνάμεσα σὲ γενιές, καὶ στὰ παθήματά τους. Συγγενεῖται μὲ τὴν ποίηση τῶν Ν. Παππά Τ. Λειβαδίτη, Ἡλ. Σιμόπουλου, Θ. Κωσταράου κ.ά. Ἐχει ὁμως παράλληλα καὶ κάποια σφεδρική ἐπίδραση. Προσηλωμένος στὰ προοδευτικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς, διακρίνει τὰ ἔργα του ἕνα ἔντονο πάθος καὶ ἕνα συμβολικὸ περιεχόμενον ἰδεῶν. Μὲ τὸν ποιητικὸ κάμβά του πού ὑφαίνεται μέσα ἀπὸ τὶς ἀτυχίες καὶ τὶς τραγωδίες τοῦ λαοῦ μας, ἀποκαλύπτει, παροτρύνει καὶ δ.δάσκει. «Μὴν ἀφήρεις τὶς μαδιές κουρτίνες νὰ κρεμιστοῦν στὰ παράθυρά σου. Αὐτὲς ἀπολαμβάνουν οἱ Νέριμες, δταν κοιτοῦν τὸ πυρκαγιῆς πού ἔβαλαν οἱ ἴδιοι) στὶς συνοικίες τῶν πιστῶν...». Ὁ Γ. Βελισσαρίου προβληματίζει, μὲ συναίσθηση πνευματικῆς εὐθύνης τὸ παρόν, πιστεῖται καὶ δραματίζεται τὸ σίγουρο αὔριο τῆς πατρίδας.

★

Ἀντῶνης Σανουδάκης

Ὁ Α. Σανουδάκης εἶναι νέος ποιητὴς, φιλόλογος καὶ θεολόγος στὸ γυμνάσιο Ρεθύμνου. Μὲ τὰ δυὸ βιβλία του, τὴν «Πορεία» ('73) καὶ τὰ «Ἐπιφάνεια» ('74) μὲ πρόλογο τοῦ ποιητῆ Χρήστου Κατσιγιάννη, ἐπέβαλλε τὴν παρουσία του στὰ ποιητικὰ μας γράμματα.

Ἀντίκει στὴν ποιητικὴ γωνιά, πού ἀντρώθηκε μέσα στὸ ψυχρὸ καὶ ἐχθρικό γιὰ τὴν ἐλεύθερη ἐκφραση κλίμα τῆς χώρας μας. Ἐστὶν θὰ μᾶς πει μ' ἕνα στίχο του «Σφάζεται ἡ ψυχὴ στὴς συλλογῆς τὴν τυραννία». Γιαυτό, ὁ λυρικοδραματικὸς του οἶστρος τὸν προσαρτῆσε σὲ μιὰ μακρότομη φαλμωδιακὴ ὑφή. Ἀκολουθεῖ τὴ σχολὴ τῶν βαθῶν λυρικῶν ἀποχρώσεων. Οἱ ἐπίδρασεις του, εἶναι ἀπὸ παλιούς καὶ νεωτεροὺς ραφωδιακοὺς ποιητὲς ἀλλὰ, συνθέτει μὲ δικό του τρόπο καὶ δημιουργικὴ δυνατοτητα, τὰ προοδευτικὰ καὶ μεταφυσικὰ του δράματα. Ὅλα του εἶναι, μιὰ ἀλληλεπίδραση φύσης, νοήματος, ζωῆς καὶ προβλημάτων. Ἡλιους καὶ φεγγάρια καὶ θεοὺς ἐπικαλεῖται μὲ διάφορες συμβολικὲς προσωνυμίες. «Ἡθεθεὶ ὁ θεοπάτορας Ἡλίας...» (νὰ σκορπίσει φωτὸν καὶ χαμόγελα) στὸ σταυρωμένο χέρι) πάνω στὴ σκιά τῆς ἀλυσίδας). Οἱ στίχοι του, εἶναι μιὰ ἐκκλιση ἀπὸ τὶς πονεμένες φυχὲς στὰ φυσικὰ φαινόμενα μὲ ἀλληγορίες, γιὰ τὴν λευτεριά τὸν κωκυλὶ μιὰ διονυσιακὴ μέθη στὸ πληθωρικό τραγούδι πού πηγάζει ἀπὸ τὸν πλοῦσιο συναίσθηματικό του κόσμον. Ἐχει μιὰ τάση σκελετικῆς προέκτασης. Θέλει νὰ ἐκώσει τὶς ἀφεις τῶν πιστῶν, τὶς φωνὲς τῆς γῆς, καὶ ὅλα τὰ βήματα ἐστὴς εἰρήνης τὴν ὁδὸν. Μετουσιώνει μὲ ὑψηλὴ φαντασία τὸ σύγχρονον μεταπολεμικό μας δράμα «Ὅλοι οἱ γιοὶ εἶναι μελλοθάνατοι) Ὅλοι θὰ πεθάνουν. Γιὰ νὰ ζήσουν ὅλοι...» Μὲ τ' ἀνθισμένο κλαδί τῆς Παρκαλιᾶς στὸ αὐτὶ τους) μὲ τὸ ἀσπρακέρρι στὸ μονουάλι τῆς καρδιάς.) Οἱ ἰδέες του, φτάνουν ὡς τὴν ἐπικούρεια κατάργηση τοῦ φόβου, καὶ τὴ μόνιμη γαλήνη καὶ αὐτυχία. «Ἀρκεῖ νὰ διώξουμε τὸ φόβο.) Οἱ ἄντρες νὰ στερέφουμε τὰ ποτάμια τῆς δειλίας.» Ὁ Α. Σανουδάκης πού ἔχει γνώρισμα ἕνα νέο γλωσσικό περίβλημα, καὶ χάρισμα εὐφάνταστες καὶ λυρωτικὲς ἐμπνεύσεις, φτάνοντας σιγά - σιγά σὲ πῶ συμπυκνωμένα ποιητικὰ σχήματα, θὰ μᾶς δώσει ὠφέλιμον καὶ ἀξόλογο ἔργο.

★

Θανάσης Δ. Ράπτης

Κι ἕνας ἄλλος μὲ ἐξήμερες καὶ εἰδικὲς συγγραφικὲς μελέτες, ἐκπαιδευτικὸς ὁ Θαν. Ράπτης θεολόγος καὶ φιλόλογος. Λαμπρὸς σὲ ἦθος καὶ ἐπίμομη φροντίδα καλλιέργει μὲ εὐγ

νική προσπάθεια καὶ ἀνθρωπιστικὴ εὐθύνη τὸ πνεῦμα προστασίας καὶ δεοντολογικῆς διδασχῆς τῶν ἀνηλίκων. Εἰδήμονας στὰ ἀγχώδη προβλήματα τῆς νεολαίας. Σ' ἕναν τομέα πού πολὺ λίγοι καταγίνονται νὰ προσφέρουν τὴ συμβολή τους στὴν ἐπιταχτικὴ ἐξυγίανση καὶ τὴν ἠθικὴ διάπλαση τῶν παραστρατημένων παιδιῶν. Ὁ Θ.Ρ. ἔγραψε δύο ἐργασίες του. Ἡ μία μὲ τίτλο «Ἀντικοινωνικὲς ἐκδηλώσεις τῶν ἀνηλίκων» καὶ ἡ ἄλλη «Στατιστικὴ γιὰ τὴν ἐγκληματικότητα τῶν ἀνηλίκων στὴν περιφέρεια Γιαννίνων». Καὶ στὶς δύο, ἐκθέτει κι ἀποκαλύπτει, πείθει καὶ νοθετεῖ μὲ ἐμπεριστατωμένη ἐρευνα κι ἐπιστημονικὴ μέθοδο μιὰ δραματικὴ κατάσταση πού ὑποβόσκει στὰ σπλάχνα τῆς κοινωνίας μας, μιὰ ψευτοαστικὴ καὶ διεφθαρμένη κοινωνία, πού τὴ δέρνει φτώχεια, ἀνισότητα, κι ἀδικία. Ὁ συγγραφέας εἶναι ρεαλιστῆς· μὲ ὀξύτατη παρατηρητικότητα, ἀνασέρνει στοιχεῖα ἀπὸ τ' ἀπόκρυφα· δράματα τῆς ἀθλιότητος ὅπως π.χ. ἀπὸ τὴ φτωχοσυνοικία τῶν Γιαννίνων Λασπότοπο ἢ Λασπόπορο, πού θυμίζουν ἔργα Ντίκενς, Οὐγκώ, Ζολά, Γκόρκυ κ.ἄ. Ἄν δὲν ξεσκεπάσεις τὸ κακὸ σὲ βάθος καὶ πλάτος, δὲ μπορεῖς νὰ τὸ γιαιτρέψεις· κι ἂν δὲν τὸ χτυπήσεις στὴ ρίζα του, ἔχει πολλὰ λερναῖκα πλοκάμια καὶ ζωντα

νεύει καὶ μαστίζει ψυχὲς μικρῶν καὶ μεγάλων. Αὐτὸ τὸ συμπέρασμα θγαίνει ἀπὸ τὶς ἐρευνες τοῦ Θ.Ρ. καὶ πού εἶναι πρὸς τιμὴ του πού κρατᾶει κι ἀνάλογο φραγγέλιο καὶ μαστιγῶναι τὴ σαπίλα καὶ τὴν ἀνηθικότητα.

«Εἶναι — γράφει — ἡ ἐλεημοσύνη μὲ τὴ μορφή τῆς δεκαρολογίας πού ξευτελίζει κι αὐτὸν πού τὴν παίρνει, κι αὐτὸν πού τὴ δίδει». Γενικά, τὰ αἷτια τῆς τρομερῆς κατάστασης κι ἐγκληματικότητος τῶν παιδιῶν, ὁ σ. τ' ἀποδίδει στὴν ἀδιαφορία τῆς πολιτείας. «Ἡ πολιτικὴ — ὑπογραμμίζει — θὰ ἴπρεπε, τὸ λαὸ νὰ ἔχει ἔρεισμα καὶ γιὰ τὸ λαὸ νὰ δουλεύει». Καὶ ἄλλου: «Ὑπάρχουν στὸν τόπο μας κλινικὲς γιὰ μικρὰ ζῶα καὶ ψυχιατρικὲς κλινικὲς γιὰ παιδιὰ δὲν ὑπάρχουν». Μᾶς θυμίζει τὶς κλινικὲς τῶν σκύλων στὴν Ἀθήνα καὶ στὶς Η ΠΑ, καὶ τ' ἀρχοντικὰ ἔξοδα τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας γι' αὐτά. Ὁ Θ.Ρ. διώνει ἀπὸ κοντὰ τοὺς μικροὺς ἀλήτες, κα τοὺς συμπονεῖ βαθιά, κάνοντας συναρκατικὲς διαπιστώσεις καὶ προτείνοντας σωτήριες λύσεις. Ἐχει καὶ ἄλλη συγγραφικὴ ἐργασία, κι ἔτοιμη γιὰ ἐκδοση μιὰ πρωτότυπη μετάφραση μὲ τίτλο Ρούσσιαν Ἄϊκονς, (ἱστορία τῆς ρωσσοικῆς εἰκονογραφίας).

Λάμπρος Μάλαμας

Κώστας Ζαρούκας

Ὁ Κ.Ζ. εἶναι ποιητῆς δοκιμογράφος καὶ μεταφραστῆς. Ἀνάμεσα σ' ἄλλους μετέφρασε καὶ τὰ ἅπαντα τοῦ Φ. Γκ. Λόρκα - μὲ τὸ νέο ποιητικὸ βιβλίο του: «Δεσμῶτες, κεφάλαιο III», πού κυκλοφόρησε πρόσφατα, δίνει ἀκόμη ἕνα ρωμαλέο «παρῶν» στὸ χῶρο τῆς νεοελληνικῆς ποίησης.

Οἱ «Δεσμῶτες, κεφάλαιο III», εἶναι μεγάλης πνοῆς συνθετικὸ ποίημα, ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν ἐφιαχρονὴ δοκιμασία τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Μὲ τὴ νέα αὐτὴ ποιητικὴ δημιουργία του, ὁ Κ.Ζ., πού τὸν κοταξιώνει, δικαιώνει πέρα γιὰ πέρα τὴν ἀποψη ὅτι Τέχνη καὶ Ζωὴ πρέπει νὰ λειτουργοῦν ὁμόλογα. Διατρέχοντας τὶς 119 σελίδες τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ βιβλίου παρακολουθοῦμε τὴ ζῶσα ἐπικαιρότητα τῶν δραματικῶν στιγμῶν πού ἔζησε ὁ λαὸς μας, πού ζήσαμε, στὴ ροὴ τῶν ἐφτά τελευταίων χρόνων, μεταυσιωμένη σὲ δυνατούς, ἐπιγραμματικούς στίχους μὲ τὴν ἐπιβαλλόμενη ἀφαίρεση. Στιγμές πού τὶς βίωσε καὶ ὁ ποιητῆς καὶ τὶς προ-

βάλλει σὲ μιὰ ἀλληλουχία εἰκόνων, μὲ τὴ μαγεία τοῦ ἑντεχνου λόγου, μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ λυρικὴ ὑφή τοῦ στίχου του πού ἀποτελεῖ καὶ τὴ βαθύτερη οὐσία τῆς ποίησός του. Στὸ στίχο του, ὁ Κ.Ζ., ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ζευγαρώνη τὸ στοχασμὸ μὲ τὸ λυρικὸ στοιχεῖο καὶ νὰ δημιουργεῖ ποίηση πού ἐνῶ ἀναπνέει στὸ κλίμα τοῦ αὐστηρὰ περιχαρακωμένου χῶρου τῆς ἀληθινῆς ποίησης, μιλεῖ στὴν ψυχὴ τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ.

Τὸ κεντρικὸ νόημα τοῦ συνθετικοῦ αὐτοῦ ποιήματος εἶναι ἡ ἐλευθερία πού ταυτίζεται μὲ τὸ φῶς σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἀγάπη, πεμπτουσία τῆς ζωῆς. Ἡ ἐλευθερία πού τόσο κακοποιήθηκε ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ «Κακοῦ». Γιὰ τὴν ἐλευθερία πού οἰσθηλατοῦσε τὸ λαὸ μας στ' ἄφεγγα αὐτῆς τῆς σκλαβιάς, γιὰ τούτῃ τὴν ἀξία πού βασιλεμα δὲν ἔχει, «πέσαν οἱ Ἀγγέλοι», πέσαν οἱ ξεχωριστοί», λέει ὁ ποιητῆς σ' ἕνα του ἐπίγραμμα πού προτάσσει στὸ βιβλίο του καὶ τὸ ἀφιερώνει στὴν ἀτρόμητη ἐλληνικὴ νεολαία.

Α. Παραφεντίδου

Συγγραφείς καί κείμενα

'Αμφιβολίες, έρωτήματα καί κριτικές όπόψεις 'Από τήν πλευρά μιός έρευνας άντιθέσεων

«Στήν προσπάθεια τής έρευνας γιά τήν αλήθεια πρέπει νά άμφιβάλλουμε γι' όλα».

PENE

Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΒΟΛΕΣ ΜΕΓΕΘΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑ-
ΠΡΟΒΟΛΕΣ. Ο ΡΙΤΣΟΣ ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΠΛΕΥΡΕΣ.

Τού Α. Μάλαμα

Η εποχή μας έχει νά παρουσιάσει τόσα καταπληκτικά τεχνικοεπιστημονικά επιτεύγματα, κατακτήσεις πλανητών καί άλλα ποικιλόμορφα ανθρώπινα μεγαλουργήματα. Μία εποχή βαφροστεφανωμένη από τις άγιονιστικές αλήθειες, αλλά καί κηλιδιωμένη από τις ξετσιπωτές ψευτείες. Έποχή με τόσες όμορφιές κι ανάλογες άσκησιμες, με τόση κείνα καί τόση παραχορτασιά, με τόση ένδεια καί τόση άρχοντιά, τόση λ'έτριωσι, καί τόση βαρβαρότητα, τόσα φώτα καί τόσα σκοτάδια, τόσην όρυμαγδό άντινομιών καί αντιφάσεων, με πού αυτές άνοίγουν λειψόρους στή συλλογική άνθρώπινη, δράση καί τή γοργή, άπολύτρωση των λαών καί διανοίγονται εύρύτατοι όρίζοντες γιά τις ιστορικές αλλαγές των κοινωνικών τους συνθηκών σέ κοσμοσπητήρια σοσιαλιστικά συστήματα. Έμείς οι Έλληνες σκεόμαστε άκόμα ένας λαός τής φλυαρίας, τής υπερβολής, τής μωθμανίας, τής σύγχιστης, τής άμετροπέπειας καί όχι τόσο τής σοβαρής καί όρθολογιστικής άποσίμησης. Είμαστε λαός πού εύκολα πλάθει είδωλα καί ήμίθεους. Καί τόσο γιατί λείπει ή συστηματική παιδεία, ή σέβηρη μόρφωση, τó «γνώθι σ' αυτόν» καί τó «γνώθι» του άλλου, ό άλληγοσεβασμός όλων των θετικών καί παραγωγικών δυνάμεων του λαού, καί ή ιεράρχηση των αξιών του. (1) Πρωταγό-

ρας (γραμματίας καί μαθητής του Δημόκριτου) είπε πώς «κάτι είναι, πόν ένα φαίνεται: αλήθινó μπορεί πόν άλλο νά φανεί ψεύτικος καί μέτρο γιά όλα τά πράγματα είναι ό άνθρωπος». Έμείς, πολλές φορές βλέπουμε τó λίγο = πολύ καί φαίχουμε τó μικρό = μεγάλο. Έχουμε τήν υπερβολή.

Τόν τελευταίο καιρό, γίνεται με ά μεγάλη διαφημιστική έκστρατεία καί τήν Εύρώπη γιά τόν ποιητή Γ. Ρίτσο. Αυτό μας ένθουσιάζει τόν Έλληνα. Η όποια διάκριση, σέ όμογενή, μας σό έξωτερικό μας δίνει: έθνική περηφάνια. Άλλά καί τόν μικρό καί ταπεινό πνευματικό έργάτης τής χώρας νιώθουμε ίκανοποιημένοι. (1) — 6 έφημερίδες, άσχολούνται πρότερα σχεδόν κάθε μέρα με τόν πολυπαινεμένο ποιητή Ρίτσο. Αυτή ή υπερβολική καί πολυθμνητική διαφήμιση, κουράζει, γίνεται βαρετή.

(1) Όλα πρέπει νά έχουν τά λογικά μέτρα τους καί τά όριά τους. (1) Ρίτσο, άσφαλώς είναι καταξιωμένο μέγεθος στή νεώτερη ποίηση τής Ελλάδας καί τής Εύρώπης. Είμαστε όμως ένας λαός ποιητών. Καί οι σοβαρές έφημερίδες δέν είναι μέτρο άριστο, νά στολίζονται κάθε τόσο σά νύφες με λιλιό, με άφιερώματα γιά τó

Ρίτσο. Κριτικοὶ καὶ δημοσιογράφοι θὰ μπορούσαν νὰ μελετοῦν καὶ νὰ γερμίζουν τὰ ἔντυπά τους μὲ τίς ὁμορφιές τῶν ψυχῶν τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ μας, μὲ τὰ κατορθώματα τῶν εὐλαδικῶν ἡρώων, ἀτίμητων ἀγωνιστῶν μας, μὲ τίς ἀρετές καὶ τίς ἐπιδόσεις τῆς προσθευτικῆς μας νεολαίας. Αὐτὸν τὸν ὠραῖο ἀπλὸ λαὸ πού ξεγύνηται μὲ τὰ προσκλητήρια τῶν ἀγῶνων στοὺς δρόμους, καὶ κάνει τὸν καημὸ γιὰ λευτεριά, ἀνεξαρτησία καὶ πρόοδο τραγούδι καὶ ποίηση! Ἀφιερῶματα λοιπὸν πού νὰ στολίζουμε τίς πόλεις μας «μὲ τίς ἀρετές τῶν κατοίκων τους» ἢ ἄλλο «ὡς ἀρετές τῶν Κιτιέας. «Οἱ γνωστοὶ κύκλοι — ἔγραφε ὁ Βάρναλης — ἠμολογοῦν ἀφόρητα τὸ ἀστέρι τους τὸ Γιάννη Ρίτσο...» Βέβαια, ἐμεῖς ἐκτιμοῦμε τὸν Ρίτσο στὰ πλαίσια μιᾶς σοβαρότητας πού τὸ ἔργο του θὰ κριθεῖ δοκιμιογραφικὰ, μὲ ἀντικειμενικότερη καὶ θαυότερη ἀνάλυση, θεώρηση καὶ ἀναθεώρηση καὶ ὡς ἀναφορά τὴν ἐπίδοσιν τῆς κοινωνικῆς ποιητικῆς του τέχνης, ἀλλὰ καὶ τὰ στάδια τῶν μορφικῶν δοκιμῶν του καὶ τὴν προβληματικὴν στήν ὅλη ἀγωνιστικὴν του πορεία, μὲ τίς καίριες ἐπιδράσεις του ἀπὸ τὸν Οὐίτμαν, Μαγιακόφσκι, δημοτικὸν τραγούδι κ.ἄ. Ἐλπίζουμε ὁ χρόνος νὰ μᾶς δικαιώσει. Συνάμα ἔχουμε χρέος νὰ μὴ παίρνουμε «τοῖς μετρητοῖς» ὀρισμένων εὐρωπαϊκῶν κριτῶν τίς γνώμεις γιὰ ὑπερμεγαλοσύνης ὅπως π.χ. Ὁφφρένδων, Λακαριέρνδων καὶ τελευταῖα ἕνας (CLAUDE BOI) πού ἔγραψε ὅτι: «Ὁ Ρίτσο δὲν ἔχει ἄλλο ἰσοδύναμο ποιητὴν στήν Εὐρώπην». Καὶ γιὰ τοῦ φτωχοῦ τὸ δίκιο εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε καὶ ὀρισμένα ἀπὸ τὴν ἀρνητικὴν ἴσως πλευρὰ τοῦ Ρίτσο. Ὁ ποιητὴς τοῦ Τραγουδιοῦ τῆς ἀδερφῆς, ἔλαβε βραβεῖο ἀπὸ τὸν Μεταξᾶ τὸ 1938. Γιατὶ ὅπως γράφει ὁ Κορδάτος ἀπὸ τὸ 1936 ὑπόστειλλε τὴν σημαία του». Τὸ 1942 ὁ Ρ. δὲν πῆρε ἐνεργὸν μέρος στήν ἔνοπλη Ἑθνικὴ Ἀντίστασιν. Ὁ Ρίτσο ἐ-

κτός ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἐξορίας, δὲν τὸν ἔζησε ἀπὸ πολὺ κοντὰ τὸ λαὸ μας καὶ ἴσως δὲν τὸν ἀγάπησε ὅσο τοῦ ἄξιζε. Ἐμεινε ὁ ἰδεολόγος ἀριστοκράτης. Μιὰ ντιλεταντικὴ ἰδιοσυγκρασία, ἀπλησίαστη γιὰ ἕνα λαὸ σὰν τὸ δικό μας, τόσο ἀξιολάτρευτο. Ὁ Ρ. δὲν ἔδειξε ἀνάστημα πνευματικοῦ ἠγέτη, ὅπως θέλουν νὰ τὸν παρασταίνουν ὀρισμένοι. Δὲν ἔδειξε πολὺπλευρὴ δράσιν, μήτε πολυεδρικὲς δημιουργικὲς ἰκανότητες. Δὲ βοήθησε νέους ποιητὲς ὅπως ὁ Παλαμᾶς, ὁ Βάρναλης, ὁ Σικελιανός, ὁ Καζαντζάκης κ.ἄ. Δὲν ἀσχολήθηκε μὲ ἀντικειμενικὴ συνέπειαν στήν κριτικὴν γιὰ τοὺς ἄλλους. Δὲν ἔγραψε ἕνα πρωτότυπο θεατρικὸν ἔργο γιὰ νὰ μετρηθεῖ καὶ νὰ καταξιωθεῖ ἀπόλυτα στήν ἱστορίαν τῆς τέχνης καὶ ἀναντίρρητα ἢ τόση μεγαλοσύνη του. Γράφει στίχους ἀδιάκοπα καὶ τοῦ ἀναγνωρίζουμε καὶ κάποιες μεταφράσεις Βαλκανίων καὶ Ρώσων ποιητῶν. Δυσκολευόμαστε ὅμως νὰ ποῦμε πῶς εἶναι πνευματικὸς πατέρας καὶ ὀδηγητής. Δὲν ἄνοιξε δικούς του δρόμους στήν ποίησιν. Τελευταῖα στή Βουλγαρίαν δὲν καταδέχτηκε νὰ ἐπισκεφθεῖ τὰ πονεμένα ἀδέρφια τῆς προσφυγιάς στή Σόφια, πού τὸν κάλεσαν. Δὲν παίρνει μέρος σὲ σωματικὰς συνελεύσεις. Χαρίζει ὅμως τὰ «λιανοτραγούδα» στὸν Μίκη. Καὶ ὁ Θεοδωράκης τοῦ μελοποιεῖ τραγούδια του. Ἡ λέξις «μεγάλος» εἶναι ἕνα ἐπίθετο εὐκολοπρόφερτο καὶ μάλιστα ἀπὸ χεῖλην εὐγενικῶν καὶ ἡπιῶν εὐρωπαϊκῶν ἐλληγιστῶν. Μὰ ἡ φράσις «μεγάλος ποιητής» πρέπει νὰ στηρίζεται στήν ἐπιστημονικὴν γνώσιν πού προέρχεται ἀπὸ μιὰ σωστὴν, ὑπεράξιαν, ἀντικειμενικὴν καὶ δίκαιην κριτικοῖσθητικὴν ἀποτίμησιν ἐνὸς πρότυπου πολὺμορφου, πλούσιου, μεγάλου πνεύμου, ἀμίμητου καὶ ἀνεπανάληπτου ἔργου. Ὁ Ρίτσο δὲν νομίζουμε πῶς εἶναι πρότυπος, σχολάρχης ποίησις, ἢ ἀνεπανάληπτος. Μπορεῖ νὰ ἔλαβε πολλὰ αὐτοκρατορικὰ σιγῆλια πού ξεχωρίζουν τὴν ποιητικὴν του παρουσίαν στὸ λαμπροδῶνιο στερέ-

οἴημα τῆς σύγχρονης ποίησης. Τίς διακριτικὴς προβολὲς δίκαιες ἢ ἀδίκαιες θὰ τίς κρίνει; ἡ ἱστορία. Μήτε ἀρνείται κανεὶς τὴν ἀξία του, πῶς εἶναι ποιητὴς μὲ πλούσιο ποιητικὸ ταλέντο καὶ ἀναγνωρισμένο μέγεθος. Ἡ συνήθη αἰς γίνεαι πάνω σ' αὐτὴ τὴ μεγαλοσύνη ἂν εἶναι ὑπερβολικὴ ἢ ἔχει, ἔπειτα βέβαια ἀπὸ μιὰ σφαιρικὴ κριτικὴ θεώρηση ἔργου καὶ δημιουργοῦ. Τὰ τελευταία χρόνια ἐκτός ἀπὸ τὰ λιανοτάγουδα, δείχνει ἢ ἔχει μιὰ συγχωπαστικὴ ἀμετροπέπεια: Δείχνει ἢ ἔχει συγχωρητικὴ ἰσχυρὴ μοντέρνας γραφῆς: Εἶναι βέβαια ἔνας μετακατοχικὸς καὶ τίμος ἀγωνιστής. Κανεὶς δὲν θέλει νὰ τοῦ καταγραφῆται τὸ δίκιο του. Εἶναι ἕμως ἔνας ὑψηλοφρονῶν ἰδεολόγος πρὸς πολλὰς φορές ὑποστηρίζει ἀ-

πὸ τὰ ἐντελῆς τῶν τιμῶν του τίς ἀξίες: φιλομά, λευτεριά, ἀνεξαρτησία κλπ. Ἐπιθυμοῦμε, τὸ ἔργο του κάποτε νὰ ξεφύγει ἀπὸ μιὰ δομιστικὴν εἰλίε καὶ ἂν ἔχει κολλετικὴν ἀξία, ἀνεξίτηλη, σφραγίδα νὰ διαμάχεται καὶ ἔνα καὶ δύο καὶ τρεῖς καὶ πάνω ζήτνες, αἰς φτάσει καὶ σὸ τελευταῖο χωριό, νὰ διδάσκαται σὰ σχολεῖα.

Ἄλλ' αἰς ἀφῆσθαι τὸν παλαιότερον χρόνον νὰ μιλήσει γι' αὐτό. Ὁ Γιάννης Κορδάτος γράφει στὴν «Ἱστορία τῆς Νοελληνικῆς Λογοτεχνίας»: «...Ὁ Ρίτσος μ' ἔλοπὸν ἔχει ἐπιβληθεῖ, ἀκούγονται καὶ ἐπικρίσεις γιὰ τὰ ποσεινὰ νόηματά του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ὑπάρχει κάποια ἀσάφεια σὰ σίχους του...»

Ἀντιστοιχείες, ἀποτιμήσεις καὶ προεκτάσεις

Συμπληρωματικὴς κρίσεις περὶ Βάρναλη,
Χατζῆ κ.δ. «ἀντιστασιακῶν»

Ἀγαπητέ μου φίλε Μάλαμα

Στὸ ἐξαιρετο περιοδικό σου —πού τὸ διακρίνει ἡ ἐντιμότητα πνεύματος καὶ ἡ μαχητικὴ τῆς ἀλήθειας— που ἡ ἐπανέκδοσή του μᾶς γέμισε χαρὰ καὶ μὲ τὴν ἀποστολή του μᾶς τίμησες: διόρθωσα ἀπ' τίς σφάλμας σου, τὸ σημεῖωμα, γιὰ τίς ἀποτιμήσεις τοῦ συγγραφέα τῆς «Φωτ.ός» — Δημ. Χατζῆ γιὰ τὸν Κ. Βάρναλη, καὶ αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ μιλήσω, μ' ὄλες τίς ἀντιστοιχίες καὶ προεκτάσεις. Πῶς δέχεται κι ἀνέχεται ἕνα περιοδικὸ σὰν τὸ «Ἄντι» νὰ φιλοξενεῖ ἀντιπνευματικὰ καὶ καθοπτικὰ κείμενα — ὅπως τοῦ Δ. Χατζῆ, καὶ μάλιστα γιὰ πνευματικὴ κι ἀγωνιστικὴ προσωπικότητα τοῦ ἀναστήματος ἑνὸς Βάρναλη, «Ἐ θ ν ι κ ὸ ς π ν ε υ μ α τ ι κ ὸ ς ἡ γ ἔ τ η ς δ ι ε θ ν ο ὺ ς ἀ κ τ ι ν ο θ ὸ λ ί α ς». (ὑπογραμμισμένο, στὸ κείμενο τοῦ Δ. Ν. Μέξη).

Χτὲς ἡ «Πανοπουδαστικὴ», μὲ ὑβριστικὴς δηλώσεις, γιὰ τοὺς ἀντιστασιακοὺς

Τοῦ Κώστα Χατζῆ

συγγραφεῖς καὶ τὰ κείμενά τους: κάποιου «συγγραφέα κατ' ἐπάγγελμα» (ἡ αὐτοαξιολογήση του). Δῆθεν ὀργισμένου, δῆθεν νεο-αντιστασιακοῦ, τοῦ Βασιλῆ Βασιλικοῦ! Καὶ κατ' ἄλλα «ἀριστεροφέρνητος δεξιῦ» (Νίκος Παπῆς).

Σήμερα τοῦ Δ. Χατζῆ, ἀπ' τὸ «Ἄντι», καὶ ἀναλογίζομαι ποιὸς ἔχει τώρα σειρά — καὶ ἀπὸ ποιὸ περιοδικό, προοδευτικὸ κώρο. Μήπως τὸ ἐπόμενο θῆμα ὁ «Ἀγγελος Σικελιανός (δὲν ἔμεινε κι' ἄλλος) πού θὰ —τόν— «ἀξιολογήσουν»...

Θάταν πολὺ φυσικό, ἂν ἔχουμε τέτοιου εἶδους σὲ ὕφος καὶ ἄθος ἀποτιμήσεις — ἀπ' τὴν ἀντίπερα ὄχθη. Τὴ δουλειά τους κάνουν. Νὰ μάχονται, ἔστω ἀπεληπμένα, κάτω ἀπ' τίς ξεθωριασμένες σημαίες τους, γιὰ τίς ξεφτισμένες αἰσθητικὴς ἀξίες καὶ ἰδέες πού πιστεύουν ἢ ἔχουν συμφέρον —σὰν κατεστημένο— νὰ ὑπερασπίζονται. Ἄλλὰ ἀπ' τὸ δικό μας κώρο, πῶς ἐξηγεῖται αὐτό, ποιὰ τὰ κίνητρα (δὲν ἀπορῶ — ἐρώτημα κάνω).

θέλω νὰ ξέρω —ἀπό περιέργεια— πῶς νοιώθουν αὐτοὶ καὶ ὅσοι τὸν χρῆσαν «πρόσωπο τῆς ἡμέρας»!...

Ἄλλὰ, πῶς βρέθηκαν πνευματικοὶ καὶ ἰδεολογικοὶ ἄνθρωποι — καὶ μαζί τους ἓνας ὁλόκληρος λαός, ν' ἀνακρῦξουν τὸ μεγάλο δάσκαλο κι' ὁδηγητὴ Κ. Βάρναλη — ΑΞΙΟ καὶ ΔΙΚΟ ΤΟΥΣ.

Νὰ τὸν τιμήσουν τόσο (λίγο πρὶν τὸ θάνατό του). Καί, τὸν συνόδευσαν στὴν τελευταία κατοικία του —πλήθος λαοῦ— σὲ μιὰ πρωτόφαντη γιὰ πνευματικὸ ἄνθρωπο κηδεῖα.

Νὰ ἐκφράζονται «πῶς ἡ πνευματικὴ προσωπικότητα τοῦ Βάρναλη ξεπερνάει πολὺ τὰ σύνορά μας καὶ μπορεῖ νὰ σταθεῖ στὰ καλύτερα ὀνόματα πού ἔχει νὰ δείξει ἡ παγκόσμια ἐπαναστατικὴ λογοτεχνία» (Δημ. Γληνός, «Ν. Πρωτοπόροι», Γ' 1935 — 1959). Καὶ πού ὁ Δ. Χατζῆς διαπιστώνει (ἔτσι αὐθαίρετα, μὲ πυθιακὸ χρῆσμο) τὴ «δυσκολία τῆς ἐπαναστατικῆς ποίησης τοῦ Κώστα Βάρναλη νὰ συνδεθεῖ μὲ κάποιο ὀργανικὸ τρόπο μὲ τὴν Ἑλλάδα» (μῆτε συγκεκριμένος, μῆτε πειστικὸς γίνεται).

Καὶ πού ἡ σύνδεση αὐτή, ἱστορικά, πνευματικὰ γίνεται ὅταν «Οἱ σοσιαλιστικὲς ἰδέες ἐμπνέουν τοὺς νέους λογοτέχνες καὶ τὴ νέα λογοτεχνία... στὴν ποίηση καὶ στὸ δοκίμιο ὁ Βάρναλης κάνει τὸ γενναῖο ἄλμα καὶ θέτει τὸ πρόβλημα τῆς ἀλλαγῆς μὲ τὴν ποιητικὴ σύνθεση «Τὸ φῶς πού καίει» (1922) — «Σκλάβοι πολιορκημένοι» (1927) — «Ὁ Σολωμὸς χωρὶς μεταφυσικὴ» (1925). (Ὁ Μ. Μ. Παπαιωάννου «Ὁ Ἑλληνικὸς σοσιαλισμὸς κ.λ.π.», «Πολιτικὴ Οἰκονομικὴ Ἔρευνα» Δεκ. 1965). Μπροστὰ δηλαδὴ πενήντα χρόνια.

Καὶ πού ὁ Δ. Χατζῆς βρίσκει ὅτι «μένουν ὑπαινιγμοὶ καθαρὰ θεματογραφικοῦ χαρακτῆρα», καὶ πῶς «δὲν εἶναι μιὰ ποίηση πού προέρχεται ἀπ' τὴς ἰδέες αὐτιές». Καί, ἀκόμα, «μένει θεματικὴ μοναχὰ χωρὶς λυρικὸ ἀντίκρουσμα»!...

Ὅμως, ἀκριβῶς «τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Βάρναλη, εἶναι ἰδὸ ἀπαύγασμα τῆς πλατύτερης καὶ μαζικότερης συνειδητοποίησης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος» (Μάρκος Γκιόλιας, ἡ «Ποίηση τοῦ Βάρναλη»).

Καὶ ὅπως ὁ Νίκος Παππᾶς ἐκφράζεται,

γιὰ τὰ δύο στοιχεῖα πού συνθέτουν «τὴν ποιητικὴ φυσιογνωμία τοῦ Βάρναλη». Τὸ ἓνα «ὁ ρεαλισμὸς» του. Τὸ ἄλλο — «β, ἀπὸ μιὰ σειρά ποιήματα λυρικά, μὲ οὐσιαστικὴ προβολή» — ἢ «τὰ ποιήματα αὐτὰ τὰ λυρικά... εἶναι δίχως ἄλλο τὰ καλλιτέρα», (Νίκος Παππᾶς «Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας» σελ. 134).

Καὶ ὁ Γερ. Γρηγόρης «τὰ βασικότερα χαρακτηριστικὰ τῆς τέχνης του εἶναι ὁ λυρισμὸς, ἡ σάτιρα, ἡ κοινωνικὴ κριτικὴ, ὁ ἀνθρωπισμὸς τόσο στὰ πεζὰ ὅσο καὶ στὴν ποίηση». Ἄλλὰ ὁ Δ. Χατζῆς θὰ ἐπιμένει (τὰ ξανατονίζω αὐτὰ) «χωρὶς τὸ λυρικὸ τῆς ἀντίκρουσμα», ἡ ποίησή του, δὲν συνδέεται «μὲ κάποιο ὀργανικὸ τρόπο μὲ τὴν Ἑλλάδα» (μόνο πού δὲν μᾶς λέει ποῖος εἶναι αὐτός... «ὁ ὀργανικὸς τρόπος»..).

Ὅσο γιὰ τὸ ὅτι «μένει θεματικὴ» ἢ «καθαρὰ θεματογραφικοῦ χαρακτῆρα» (ἐνῶ ἀκριβῶς τ' ἀντίθετο συμβαίνει στὴν ποίησή του— «Νὰ κοινωνικοποιεῖ τὸ συναίσθημα καὶ νὰ συναισθηματοποιεῖ τὴν ἰδέα») — αὐτὴ ἡ ἐκφραση εἶναι : φράση — ἀφίσσα, χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τῆς κριτικῆς τῆς ἀντίπερας ὁχθῆς, ἐναντίο : τῆς ἀντιστασιακῆς, κοινωνικῆς ποίησης (δὲν τὸμαθε ἀκόμα, φαίνεται, ὁ συγγραφέας τῆς «Φωτιᾶς»). Ἀμφιβάλλω ἂν ὁ Δ. Χατζῆς μελέτησε (μόνο θὰ διάβασε) τὸ ἔργο τοῦ Βάρναλη — γιατί ἂν συνέβαινε αὐτὸ δὲ θὰ ἐκφραζόταν ἔτσι αὐθαίρετα, ἐπιγονάτια, ἀνεδαφικά.

Οἱ δημιουργοὶ πνευματικοῦ ἔργου καὶ κοινωνικοῦ ἀγῶνα εἶναι γίγαντες καὶ ὁδηγητές, ὅπως ὁ Βάρναλης, Σικελιανὸς κ.ἄ. Ἐπικριτὲς καὶ ὑβριστὲς τῆς προσωπικότητας καὶ τοῦ ἔργου τους εἶναι οἱ οὐραγοὶ καὶ νάνοι : καὶ ἀνάλογες μὲ τὸ ἀνάστημα τους εἶναι εἴτε οἱ ἀξιολογήσεις, εἴτε οἱ δηλώσεις, εἴτε οἱ ἀποτιμήσεις τους. Τὸ ἀλάνθαστο αἰσθητήριο καὶ κριτήριο τοῦ ἀπλοῦ ἀνθρώπου — τοῦ λαοῦ (πρόσφατα δείγματα τοῦ ἔχουμε) — ξέρει καὶ νὰ ἐκτιμᾷ τοὺς πραγματικούς κι' ἀληθινούς συμπαραστάτες καὶ διαφωτιστές του. Ὅπως ξέρει νὰ ξεχωρίζει καὶ τοὺς ἀντίθετα ἀπ' αὐτοὺς...

Τὶ συμβαίνει λοιπόν; Ὅσοι μίλησαν, ἀναγνώρισαν, τίμησαν καὶ σεβάσθηκαν τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἔργο τοῦ Βάρ-

ναλη, σαν δάσκαλου κι' οδηγητή : είναι πράξεις οργανωμένης κλίμακας και κλάκας ανθρώπων. Δεν είναι άπορία — μά έρώτημα.

Τέτοιες περιπτώσεις, σαν, έναντιό των αντίστοιχικών και του μεγάλου Βάρναλη, δε θα πρέπει να περάσουν άπαράτηρες και δίχως καθολική αντιμετώπιση. Μάτε τυχαίο είναι, μάτε περιστατικό.. Στην πιο έμμεικη περίπτωση (αν δεν είναι άλλο..) είναι πνευματική και ήθική καθίζηση των φορέων κι' έκφραστών, τέτοιων τάσεων. (Ποτέ δε θα τον συγχωρέσουν, ακριβώς γιατί στάθηκε ό αντίθετός τους..).

Κανείς —μά κανείς, ποτέ— μά ποτέ, δε θα μπορέσει να μειώσει την αξία και προσφορά της προσωπικότητας και του έργου του ΑΞΙΟΥ και ΔΙΚΟΥ ΜΑΣ Βάρναλη

Στέκεται άπαροσάλευτος κι' άσφαρτος στο πιο γερό —κι' άπ' αυτόν τό γρανιτηβάθρο : στη σ ο υ ν ε ι δ η ο η του λαού μας. Πού γι' αυτόν άγωνίστηκε και έγραφε, ύπόφερε και πόνεσε —

μά στάθηκε δίπλα του μά αγάπη και πίστη.

Αυτή ή πίστη του ανθρώπου στον Άνθρωπο : γι' αυτό είναι ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ.

Για μάς είναι αυτός που γνωρίσαμε και ζήσαμε. Μάς φ'άνει τό έργο του.

Για τους άλλους : ός άσχοληθούν με τον Καθήη και τό Σεφέρη κ.ά., ή αν πάλι τους έξάντλησαν —ός ανακαλύφουν κάποιον άλλον, που να θυθοσκοπούν και να όφαλοσκοπούν κατά τό δικό τους γνωστό σε μάς— τρόπο.

Και, μέσα στην πάτομηκή σήραγγά τους, για να αξιοποιήσουν τους λαθυρίθους τους, «πρός ίδιον χρήσιν και ύφέλειαν»

(Μ. Αγγέλης)

29.5.75

Με χαιρετισμούς

Κ. Χατζής Θεσσαλονίκη

Υ ο τ ε ρ ό γ ρ α φ η σ κ έ φ η :

Τίποτε δε με ύποχρεώνει ν' άπαντήσω σε, τυχόν, κείμενο σχετικό με τό πιο πάνω αν δεν προέρχεται άπ' τις στήλες του δημοκρατικού θήματος «Ελεύθερο πνεύμα».

★

«Άγνωστοι ή άξιοι και σπουδαίοι:

Μέσα στις 191 χορηγίες των δικτατόρων τις φανερέ; βέβαια που αναγκάστηκε και από δικό μας άγώνα να δώσει: σε δημοσιότητα ό κ. ύπουργός πολιτισμού με τά όνόματα λογοτεχνών και άλλων καλλιτεχνών, που τις καρπώνονται, και έπειδή είναι ή δουλειά μας και χρέος μας να γνωρίζουμε τους άληθινούς δημιουργούς της λογοτεχνίας μας, περνώντας άπόνα κόσκινο έλους αυτού; τους έπιδοτούμενους, βρήκαμε μερικά όνόματα πρωτόειδωτα στη λογοτεχνία σαν τά παρακάτω, όμολογούμε ειλικρινά και ά; μάς συγχωρήσουν την άγνοιά μας για τά έργα τους ή ά; μάς βοηθήσουν να τά μάθουμε. Μήπως είναι: τά πατρικά όνόματα χωρίς τά μεγάλα τους

ψευδώνυμα: "Α; μάθει και ό κατμήνος ό λαός την τόση έπίδοσή τους, που τους κληρώνει από τά φτωχά βαλάντια της φορολογίας του:

Πετριτσόγλου Α. φιλότεχνος

Κερίετη Ν. λογοτέχνης

Βαρέιάνης Ν. λόγιος

Φλωράκης Δ. λογοτέχνης

Κατσούλης Γ. συγγραφέας

Χαλλιόρης Κ. λογοτέχνης

Μπίστης — Δικαίος Ν. λογοτέχνης

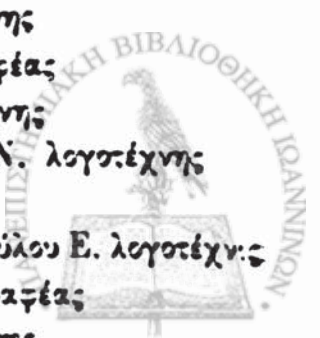
Φόρτης Β. συγγραφέας

Αιλιανού — Κυριλλοπούλου Ε. λογοτέχνης

«Αντζαχα Σοφία συγγραφέας

(Οικονόμου Ζ. λογοτέχνης

Μικραγιαννανίτης Γ. ύμνογράφος

Τὸ κατεστημένο τοῦ ἑλληνικοῦ κινηματογράφου

Πολὺ συχνὰ ἀκούγεται στοὺς κύκλους τοῦ Κινοῦ φωνὴ εὐτελῆς δικαιολογία ὅτι ὑπάρχει τάχατες μιὰ κατάσταση ἀναγκαστικῆς προσγειώσεως στὸ κατεστημένο, ἀφοῦ γρόνια τῆρα ὑπάρχει ἡ «χρονία ἀσθένεια» τῆς ἑλλειψῆς σεναρίων ποὺ μαστίζεῖ τὸν ἑλληνικὸ κινηματογράφου.

Φυσικὰ ἀπὸ μιὰ ἀποψη τῆς στενόμυαλης ἐξυπηρέτησης τῶν προσωπικῶν συμφερόντων ὀρισμένων διαφεντευτῶν καὶ κηνσόρων τῆς πνευματικῆς μιᾶς ζωῆς ποὺ ζοῦνε παρασιτικὰ στὶς ἀγῆες τῆς καγκελαρίας εἶναι σωστή. Ἡἄτανε «φάλτσο» ἂν οἱ ἐνδισαιτήμονες τοῦ κατεστημένου ποὺ γλείφουν κι ὑποτάσσονται τόσο εὐκολὰ νὰ μὴν θέλουν νὰ ὑπερασπιστοῦν — Ἡἄταν ἐντελῶς ἀδικο — τὰ συμφέροντά τους.

Κι εἶναι νὰ γελάει καὶ τὸ παρδαλὸ κατσίκι μὲ τὰ καιμίματά τους, προπαντὸς ἀκούγοντας τίς εὐτράπελες ἀπολογίες ποὺ δίνονται μόνον καὶ μόνον νὰ ὑπερασπιστοῦν τὴ γλοιώδη καὶ φιλήδονη φιλαυτία τους.

Παρόμοιες καὶ συχνὰ πανομοιότατες ὄλων οἱ δικαιολογίες, λὲς καὶ βγαίνουν ἀπὸ μιὰ πρέσσα καὶ μοιάζουν ὅταν τὰ δίδυμα. (Ἀλήθεια τί εὐτυχῆς συγκυρία καὶ σύμπτωση! :..)

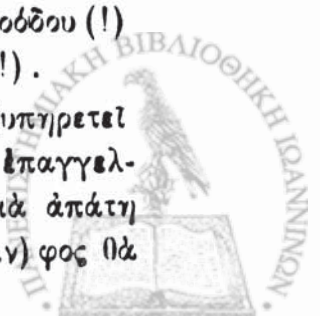
Φαίνεται πῶς οἱ ἐλλόγιμοι κύριοι ὑποτιμοῦν στὸ ἔπακρο τὴ νοημοσύνη τοῦ νεο-ἑλληνα (ποὺ ὅταν μιᾶς συμφέρει τὸν παριστάνουμε Ἡύρωπαλο — κι ὅποτε μιᾶς βολεύει τὸν θαφτίζουμε κάφρο ἢ ὀττεντόντο κατὰ πῶς μιᾶς βολεύει...) Εἶναι ἴδιον ἀσφαλές, ἢ χρυσὴ μετριοτήτης νὰρέσκειται καὶ νὰ ἱκανοποιεῖ τὴ μετριοτήτά της μὲ μέτρια κατασκευάσματα φκιαγμένα στὸ ποδάρι ἢ μὲ ἰδέες γραιμμένες στὸ πακέττο τοῦ τσιγάρου αὐτοστιγμῆς. Κι ὅλα αὐτὰ γιατί ὁὐκ ἀντέχουν νὰ συλλάβουν καὶ νὰ μεταδώσουν τὸ μήνυμα ποὺ φέρνουν ἕνα σωρὸ ἀξιόλογα — ἂν ὄχι καὶ συχνὰ ἀριστουργηματικὰ σενάρια ποὺ τὰ φυλάνε στὰ συρτάρια τους μερικοὶ ἄσημοι μιὰ ὀπισθόηποτε πιὸ ἔντιμοι θεμισουργοὶ ποὺ προτιμοῦν νὰ τὰ φάει ὁ σκιῶρος στὸ συρτάρι παρά νὰ τὰ εὐνουχίσουν γαλαντόμοι κατασκευαστὲς μὲς στὰ γρανάζια τῆς καγκελαρίας.

Κι' ὅλα αὐτὰ γιατί ἔχουν συναίσθησι τὴν εὐθύνης, ἐχτιμοῦν τὴ δουλειά τους, προτιμοῦν νὰναι παροπλισμένοι παρά νὰ διατηρήσουν μιὰ ἐπίπλαστη ἐπιφάνεια ποὺ στηρίζεται στὴ μεγάλη τῆς γλώσσα νὰ γλείφουν καὶ στὴν εὐλύγιστη μέση γιὰ νὰ σκίθουν.

Ἀπὸ τὴ μεριά της ἢ σαπίλα τῶν παραγωγῶν καὶ μιᾶς κλίμας κατασκευαστῶν ἐπειδὴ ὁὐκ τὰ θεωροῦν ἐμπορεύσιμα εἶδη εὐρείας καταναλώσεως τὰπορρίπτουν. Κατὰ τὰ ἄλλα «Στήθιεν καλῶς (!) Νίπτειεν τὰς χεῖρας ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας καὶ γινόμεστε κήρυκες καὶ ἡεματοφύλακες τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων (!)» Δὲν ὑπάρχει ντροπή. "Ἔτσι προσπαθοῦν νὰ βγαίνουν κι ἀπὸ πάνω λάδι, νὰ γίνονται καὶ τιμητές τῆς προόδου (!) «Ἀφεριμ» κι ὅλα πᾶνε καλὰ κι ἐμεῖς χειρότερα. Φίτοῦ νὰ μὴ ὀσκαθοῦν (!).

Συνήθως δικαιολογοῦνται. Μὰ οἱ δικαιολογίες εἶναι μιὰ ἀπάτη ποὺ ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τοῦ ὀργανωμένου τράστ κατασκευῆς ἀξιών καὶ μιᾶς εὐτελοῦς ἐπαγγελματικῆς φατρίας ποὺ ζεῖ κι ὑπηρετεῖ αὐτὴ τὴ σαθρὴ κατάσταση, εἶναι μιὰ ἀπάτη ποὺ ξεγελάει ἀκῆμα καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν τους. Ἄλλ' ὥς πότε ὁ ἑλληνικὸς κινῶνος θὰ πάει στὸν κατήφορο;

Φόρης Παροτίδης

Ἡ ἐλευθερία

+ Πρωτ. Γ. Πυρουνάκη

Ἵ) ἄνθρωπος εἶναι πρόσωπο ἐλεύθερο. Ἡ ἄρτια ζωὴ του καταξιώνεται μόνο στὴν ἐλευθερία.

Ἵ) Όταν γίνεται ἐπιβουλὴ στὴν ἀνθρώπινη ἐλευθερία, ἔτσι καὶ τοῦ ἐνός, ἡ μικροῦ λαοῦ, ἡ ἀνθρωπότητα κληρώνεται: καὶ ἡ ἀξία της κέρτα.

Ἵ) Όταν πρόσωπα παρατούντα: ἀπὸ τὰ δικαιώματά τους εἶναι θλιβερά ὄντα.

Ἵ) Όταν ἄλλοι κατακτείνουν ἢ περιδεύουν ἢ τυραννίζουν τὴν ἐλευθερία κολλῶν ἢ λίγων, μὲ ὅποια μέσα, ἀκλόκῃ ἢ ἐντειχνα, μὲ κλύσεις ἐγκειφάλων, ἢ δασακστήρια, ἢ καὶ σκοτειμούς, εἶναι ἀπαίσιμα κακούργα.

Τὸ χειρότερο πραγμα στὸν κόσμο εἶναι νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι: «εὐλάβειας καὶ πίστεως» ἀνελεύθεροι...

Χρέος στὸν ἄνθρωπο τὸ ξανακέρδιμα τῆς ἐλευθερίας του. Ἵ) ἀγώνια: γιὰ τέτοιο στόχο εἶναι ὑψίστη τιμὴ του.

Ἵ) Ὁσὲ κληθαινόντων οἱ ἔραστὲς τῆς ἐλευθερίας τόσο πιὸ γρήγορα θὰ ἔρθουν στὸν κόσμο οἱ καλύτεροι καιροί!

ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Γιὰ τὴν κόδορον

Ἡ τιμὴ καὶ ἡ σημασία της, πρὸς πρόσφῃ, ἀπὸ διδασκαλικὸ κόσμο, λαὸ καὶ ὀργανώσεις στὴν Ἰθάκη, ἀπεργία κείνας τοῦ λαμπροῦ δάσκαλου καὶ τιμοῦ ἀγώνιστῆ, Γιάννη Βαγενά στὴν Κοκκινιά, ἦσαν καὶ δίκαιη καὶ ἀξίωμα. Τὸ ἴδιον τῆς παιδείας στὴ χώρα μας, εἶναι γιὰ τὸ ἀγκάθια καὶ τριβόλια, κολλητρίδες καὶ παγίδες, φθοροποιὰ ζιζάνια καὶ ἔρπετα, πρὸ ἀναστίνουν ὄχι στὴν ἀνθρωπιά, πρὸ φῶς, στὴν ἐπιστήμη, ἀλλὰ, στὴν ξερὰ, πρὸ τέλμα, πρὸ σκοτάδι. Εἶναι γνωστὴ ἡ παρκομία γιὰ τὸ ἀνέστημα τῶν σαλιγκαρῶν καὶ τὰ γλοιώδη ἔχνη πρὸ ἀφήνουν πρὸ διάδο τους. Ἐν ἑμῶς, δὲν καθαρίζονται οἱ ἀγριότητες, τὸ χωράφι: δὲν κάνει: εὐρωστους, γλυκούς καρπούς. Κι: ὁ ἄνθρωπος εἶναι πρὸν τὸ σκαρτό, καὶ πρὸν τὸ δέντρο. Ἐναπύσσεται καὶ διαμορφώνεται: ἀνάλογα μὲ τὸν ἀγέρα πρὸ ἀναπνέει καὶ μὲ τὸ χῶμα, τῆ συστατι-

κή τρεφτὴ του. Οἱ γερὰ ὀργανισμοὶ στὴν παιδεία, πρὸ ἂν ἀντιμετωπίζουν μὲ θάρρος καὶ ἐπιστημονικὴ γνώση, χωρὶς προκαταλήψεις: τίς σύγχρονες ἀνάγκες τοῦ λαοῦ μας, δὲ θὰ προέλθουν ἀπὸ ἀνεπαρκεῖς καὶ ἀρρωστημένους ἐπιθεωρητές (γράψε καλύτερα χωροφύλακες καὶ τοποτηρητές) καὶ δασκάλους: τῶν δικτατορικῶν περιόδων τοῦ Μεταξά καὶ τοῦ Παπαδόπουλου τριπλάσια, τετραπλάσια, φωτισμένης. Ἄλλ' ὅς: πότε μπορεῖ νὰ τοὺς ἀνέχονται: αὐτοὺς οἱ ἡρωικοὶ μας Βαγενάδες; Οἱ μισροφιλόδοξοι καὶ ἀρχομανεῖς ἰθύνοντες, πρὸ ὅλα τὰ κάνουν, γιὰ νὰ γλείψουν ἕνα κόκκαλο ἔξουσιας, ἀγνοοῦν ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι: τὸ γλυκότερο πρῆμα στὴ ζωὴ τ' ἀνθρώπου ὅπως λέει καὶ ὁ Σωκράτης. (Ὁ ἕλληνας - εὐλόγοι καπυλοχρησπιῶν, ἐμφορεθικοφρόνοι πρὸ ἔχουν τὴν ἀίθησι, τοῦ γλοιώσου χαιμέντι, δὲν ξέρουν τί πρὸ νὰ κεί ἄνθρω-

πιστική και ισότιμη παιδεία. Τούς ἔχει φάνεται γαλθανίσει τὸ τσερέλο ἕνας καθηγητῆς Παντείου Παρασκευόπουλος, (γράφει καὶ τοῦ τέως μονάρχου ὑπηρεσιακός...) νὰ λένε τὸ περιβόητο: «ἄς μὴ γεννιόμαστε φτωχοί...» γιὰ νὰ ἔχετε νὰ σπουδάσετε καὶ νὰ ἴστε κι ἀπὸ ράτσα (!) Πάντως

ἔξω ἀπ' αὐτούς τοὺς σκοταδωφιστῆρες, ὁ λαὸς θὰ περιμένει τὴν ὥρα του, νὰ σταματήσει κάποτε, τὰ βραχυκυκλώματα γιὰ τὴν ἐξυγίανση καὶ τὴν προσοδευτική ἐξέλιξη τῆς παιδείας μας.

«Ἦ ἀμπέλι θέλει κλάδεμα καὶ τὸ σπαρτὸ βοτάνι.»

Οἱ Εἰσαγωγικὲς

Στὶς φετεινὲς εἰσαγωγικὲς θὰ διαγωνιστοῦν πάλι 65.000 νέοι καὶ νέες ἀπ' ὅλη τὴ χώρα. Ὅμως θὰ εἰσαχτοῦν μονάχα 15.000. Οἱ ἄλλοι τί θὰ γίνουν; Ὅσοι θέβαια δὲ θὰ στραφοῦν ἀναγκαστικά — γιὰ νὰ ἔβρουν μιὰ κάποια λύση στὸ ἐπίμαχο καὶ ζωτικὸ τους πρόβλημα — γιὰ κάθε εἶδους χωρ) κες, μετανάστες ἢ παπάδες... θὰ γυρίζουν ἀπογοητευμένοι κι ἀνεργοὶ μὲ τὴν πίκρα καὶ τὴν ἀβεβαιότητα παρέα, γιὰ νὰ λέν σὲ γλώσσα ρειμπέτικη καὶ ἤχο βα-

ρὺ στοὺς ἐχούμενους πατεράδες:

— Γέρο... ξηγήσου χαρτζιλίκι, γιὰ πρό, σουβλάκι καί... τζατζίκι...

Νὰ ζήσουν λοιπὸν τὰ ξεπερασμένα συστήματα τῶν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων καὶ τῶν ἀκαδημαϊκῶν πολιτῶν... πού ἐφάρμοσε πειραματικά ἐδῶ καὶ χρόνια ἢ Γαλλία, καὶ τὰ ἐγκατέλειψε, γιὰ τὴν ἐξέλιξη τὴν ὀργή καὶ τὴ μὴνι τῆς νεολαίας. Ὅμως ἐδῶ, ὡς πότε; «Ἐχει οὐρὰ ἢ ἀχλάδα πίσω καὶ κουμπιάζει παραπίσω».

Ὁ «ζωντανὸς νεκρὸς»

Ἐκλείσει σχεδὸν ἕνας χρόνος ἀπὸ τὴν καταρῆλα τῆς ἐξουσίας τῶν ἐξτρεμιστῶν τῆς Δεξιᾶς στοὺς τάχα διαλλακτικούς ἢ μετριοπαθεῖς καὶ συντηρητικούς της' μὰ στὴν παιδεία τὴν κατακατημένη, τὰ ἴδια πρόσωπα καὶ πράγματα, ἢ ἴδια ταχτική καὶ τὰ παλιὰ προγράμματα. Ἐξυγίανση, κοπραγεῖες, βιβλία, γλώσσες, προαγωγές, μέσα κι ἀνώτερα ἐκπαιδ. ἰδρύματα, πανεπιστήμια κλπ. ὅλα στὸν τόπο, σὲ ἀνθυπολειουργία. Γιατί λοιπὸν νὰ ὑπάρχουνε ναρκισσοισμοὶ καὶ βαυκαλίσματα; Γιατί διαμαρτύρονται πολλοὶ γιὰ ἀποχουνοποίηση, γιὰ σαλαμοφαγίας μέθοδες καὶ βήματα γελῶνας; Μὲ ποιὸν θὰ ἐπανδρώσει ἢ Δεξιὰ ἐναντὶ ὑποτίθεται «κεκαθαρισμένον» κρατικὸ μηχανισμό ἀν ὄχι μὲ στοιχεῖα συγγενικά ἀπὸ τὸ ἴδιο της τὸ σῶμα κι ἀπὸ τὸν ἴδιο της τὸ χῶρο; Ἦ περιμένουν νὰ φτιάσει ἢ γερόντισσα ἐξουσία μὲ ξεπερασμένο ἱστο-

ρικὸ ρόλο; Μήπως πρόγραμμα μεταρρυθμιστικό, ἀναγεννητικό; Ἐ ὄχι τέτιες πλάνες κι οὐτοπίες (!) Ὁ ρόλος της εἶναι νὰ μαντροφυλάει τὰ ντόπια καὶ ξένα καπιτάλια μὲ ἐλαφρὲς καὶ «γέλα με νὰ σὲ γελῶ» προσαρμοστικὲς παραχωρήσεις. Οἱ σοσιαλιστὲς πού ἔχουνε πρόγραμμα ἐφαρμογῆς ἀναμορφωτικὸ γιὰ σύγχρονη καὶ παραγωγικὴ παιδεία, ἄς μὴ γελιοῦνται. «Θέλει ἀρετὴν καὶ τόλμην ἢ ἐλευθερίαν». Ἦ γριούλα ἢ Δεξιὰ πού δὲν ἔπρεπε νὰ πάρει ἐξουσία μεταδικτατορικά... τὴν παιδεία τὴ θέλει καὶ λίγο παρασιτική, καὶ λίγο ψεύτικη, καὶ λίγο ἀναχρονιστική (!) Γιατί, ὅταν μορφωθοῦνε ὅλ' οἱ «Ἕλληνες... πεθαίνει ἢ γερόντισσα μὲ τὰ ξηροβιχικά καὶ τὰ σπαλέτα. Ἦ ὅτε ὁ «ζωντανὸς νεκρὸς» (ὅπως χαρακτήρισε τὴν παιδεία τὸ '17 ὁ Ἰλγνός) ἢ ἀναστηθεῖ, καὶ θὰ λυτρωθεῖ καὶ θὰ λυτρωθεῖ.

Τό σύστημα μονοτονίας

Ἀπό φωτεινούς και κορυφαίους εκπαιδευτικούς, λειτουργούς και διανοούμενους στην πρωτεύουσα, έγινε πριν από μήνες μία αξιόκαινη πρωτοβουλία και κίνηση, για την υιοθέτηση του μονοτονικού συστήματος στη δημοτική γλώσσα. Μία τέτοια κατάσταση της γλώσσας από τα ήλιθια παράστα που είχαν επιβάλλει τόσο άδικα στα γράμματά μας, οι γλωσσολόγοι και κυριολεκτικά κληρονομήματα (για το σκοτεινό, και την άγραμματοσύνη του λαού μας) επιβάλλεται να γίνει. Ἡ θέσπιση, μάλιστα κοινά, μοναχά, όπου είναι αναγκαία, θα καταργήσει τους γελοίους κανόνες των «πνευματικών» και θα απαλλάξει, θα λύτρωσει τη γλώσσα μας — και το λαό που θα

την καταχτήσει ευκολότερα — από τα υπερδύσπαραξικά και άχρηστα ορθογραφικά κυραφέξια των γραμμιάτων μας, που είχαν φορτώσει πριν από πολλές δεκάδες χρόνια οι άνοητοι έμφαλοσκοποι του λογιοκρατισμού. Δέν τους είχε συγκινήσει τότε καμιά φωνή και ανάγκη, λαού, μήτε εκείνη των αρχαίων μας σοφών σαν του Ἀνάχαρητι: «Νά κυραρχείς τη γλώσσα σου». Ἐμείς ακόμα σήμερα στον αιώνα της κατάρτησης των κληνητών... συγχίζουμε τα μυαλά μας με τις δαπείες και τις περισκομμένες!! Κι ο κακομοίρης ο λαός λέει: την έπιωδό του: «Με τάλαλα τα μπάλιαλα ζαλιζουμε το νού μας».

Ἡ ορθογραφία

Θά πρέπει: τέλος πάντων κάποτε, δλοι οι ταλαίπωροι με τη διγλωττογλωσσία Ἑλλήτνες, να μάθουν απλά και καθαρά να μιλούν και να γράφουν τη ζωντανή, δημοτική μας γλώσσα. Ἡ ορθογραφία είναι: πιστό γράψιμο, άνετο διάβασμα, πλήρη, κατανόηση. Και είναι: προπάντων κατάρτησι της περιπέλοχης και απλοποιήσι των κανόνων, τέλεια εκμάθηση και ευεργετική χρήση. Πρέπει: να κινηθούν και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις και τα μέσα για μία απλή και σύγχρονη ορθογραφία, τα ανώτερα στελέχη της παιδείας μας σε συνεργασία και με τις διοικήσεις των λογοτεχνικών σωματείων. Ποιόν περιμένουν, την κοιμώμενη στη μακαριότητα των μαραιμένων δαφνών της μεταπολεμική μας Ἀκαδημία; Στη Θεσ) νίκη έγινε από τις 16 ως τις 19 Ἀπρίλη ένα πρώτο Συμπόσιο για τη δημοτική μας γλώσσα, που οργανώθηκε από τη Μακεδονική

έταιρία «Τέχνη». Ἀξιόκαινη πρωτοβουλία.

Ἐσκοπός του Συμποσίου να διερευνηθούν τα προβλήματα που παρουσιάζει η δημοτική γλώσσα και οι τρόποι με τους οποίους θα κατοχυρωθεί, θα μιληθεί και θα μαθευτεί πιστά. Πρώτος εισηγητής ήταν ο κ. Ἀλέξης Δημαράς ο οποίος χαρακτηριστικά είπε: «Πέρα από κοίφους έλληνοχριστιανικούς συναίσθηματισμούς, είναι απαραίτητο να αναρωτηθούμε σε τί πράγμα αποδίδεται η έπιμονή στη διατήρηση της ιστορικής ορθογραφίας η του τριτονικού διπνευματικού συστήματος» και παρακάτω: «Ἐκφρασή της πρέπει να είναι: τα κείμενα έπίσημα η άνεπίσημα και διαλαλητής της: τα μέσα μαζικής επικοινωνίας» ενώ στο σχολείο μένει ο ρόλος να διδάξει απλώς τον κοινό αυτό γλωσσικό τύπο.» Ἀμήν και τότε!

Ἐκείνη ἡ θεατρικὴ ζωὴ καὶ κίνησις

«Ὁ ἐχθρὸς λαός»

Αὐτὲς τὶς μέρες ὁ διαπρεπὴς ἠθοποιὸς καὶ θιασάρχης Κώστας Καζάκος καὶ ἡ πρωταγωνίστρια Τζένη Καρέζη ἔδωσαν πρεμιέρα τοῦ νέου ἔργου τοῦ Ἰακ. Καμπανέλη μὲ τίτλο «Ὁ ἐχθρὸς λαός». Καὶ τούτη ἡ ἰδιόμορφη δραματικὴ καὶ σατιρικὴ παράστασις, ἀνήκει στὸ εἶδος τοῦ πολιτικοῦ θεάτρου. Σ' αὐτὸ πού ἔδωσε μὲ εὐσυνειδησία καὶ μαστοριά «σάρκα καὶ ὄστᾶ» τὰ τελευταῖα δύσκολα χρόνια στὴ χώρα μας, ὁ συγγραφέας τῆς «Ἀσπασίας» τῆς «Αὐλῆς τῶν θαυμάτων», τοῦ «Μεγάλου Τσίρκου» κ.ά.

Καὶ τὰ ἐνσάρκωσε δυναμικὰ καὶ εὐστοχα τὸ ζεῦγος Καζάκου — Καρέζη. Ἔτσι λοιπὸν καὶ «Ὁ ἐχθρὸς λαός» δίκαια συγκεντρώνει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴ συμπαράστασις τοῦ κοινοῦ, γιατί ἔχει μιὰ πρωτότυπη δομὴ στὰ δραματικὰ καὶ κωμικὰ σκίτσα πού ἀπεικονίζουν μὲ συναρπαστικὴ πειθὴ πρόσωπα καὶ ἐπεισόδια ἀπὸ τὴν πρόσφατη ἱλαροτραγικὴ ἔφταετία. Στὴν πλούσια αὐτὴ πολιτικοδραματικὴ σάτιρα τιμᾶται μὲ ἐπικομπρεχτικὴ διάρθρωσις ὁ ἀδούλωτος ἀγωνιστὴς λαός μας μὲ πρωταγωνιστὲς τοὺς Καζάκο — Καρέζη καθὼς καὶ στὴ σάτιρα ξεχωριστά, μὲ συμπρωταγωνιστὲς τὸ Β. Μπουγιουκλάκη, σπουδαῖο κωμικὸ στὸν καίριον καὶ πιστὰ ἀφομοιωμένον ρόλον τοῦ πράκτορα τῆς ΣΙΑ καὶ δικτάτορα Γ. Παπαδόπουλου, τὸν Σπ. Καλογήρου στὸ ρόλον τοῦ ἀφεντικοῦ Ἀμερικάνου, τὸν Γιάννη Εὐδαίμωννα (Βασιλιᾶ) τὴν Ἀγνή Βλάχου (Βασίλισσα μητέρα), τὸν Κώστα Τσιάνο (σοφὸ), τὴν Ἀλίκη Ἀλεξανδράκη (μονόφθαλμη ζητιάννα), τὸν Νίκο Κάπιο, τὸν Τερζᾶ κ.ά. Ὅλοι οἱ καλλιτέχνες μὲ ὑπέροχα προσαρμοσμένη μουσικὴ τοῦ Θεοδωράκη, συντελοῦν μὲ ἐπιτυχίαις σ' ἓνα ἐξαίρετον καὶ ἀναπαραστατικὸν ἀπὸ τὰ πρόσφατα γεγονότα σύνολον, πού κρατᾷ ψυχαγωγόντας σὲ ἀφύπνησι καὶ ἐγρήγορσι τὶς συνειδήσεις, ἀποδείχνοντας ὅτι ὅσο κι ἂν τὰ γεγονότα νωπὰ καὶ ἀκαταστάλαχτα δὲν εἶναι σὲ θέσιν βιαστικὰ νὰ μᾶς δώσουν ἀληθινὴν ἱστορίαν, ἐν τούτοις, μᾶς δημιουργοῦν ἓνα σοβαρὸν καὶ ἔξοχον πολιτικοκοινωνικὸν θέατρο.

* ★ *

Ἀντιθεατρικὲς ἀπόπειραι

Ὁ Ν. Χατζίσκος καὶ ἡ Τ. Νικηφοράκη, ἐκλεκτοὶ ἐρμηνευτὲς τῆς πρόζας, καὶ μὲ πολὺχρονη θητεία στὸ θέατρο, ἔπασαν πάλι τούτ' τὴν ἀνοιξὴ ἴσως σὲ γκάφα καὶ ἀτυχία πειραματιζόμενοι στὸ «Κάβα» ποιητικὰ μονόπρακτα τοῦ Γιάννη Ρίτσου, παρασυρμένοι ὡς φαίνεται ἀπὸ

τήν καλή ποιήσή του και τὸ υπερτιμημένο ὄνομά του. Βέβαια ὁ Ρίτσος εἶναι κατὰ γενική ἀναγνώριση ἕνας θαρῶς ποιητής. Δὲν ἔχει ἀποδείξει ὅμως πῶς εἶναι θεατρικός συγγραφέας. Καὶ ἄλλο ἢ ποίηση, διαφορετικὸ πρᾶμα τὸ θέατρο. «Ἄλλα τὰ μάτια τῆς ἀλεπούς, ἄλλα τῆς κουκουβάγιας». Ὁ ἔξοχος ποιητής δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ πλάσει θεατρικὰ πρόσωπα. Ἔχουμε τὴ γνώμη πῶς οἱ «σονάτες» καὶ ἡ «Ἑλένη» του δὲν γίνονται θέατρο. Οὔτε ὁ ἥρωας «Γρηγόρης Αὔξεντιου» μὲ μοντάζ, ντοκουμαντέρ καὶ στίχους δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κακοποιεῖται σὲ τέτιες διαστάσεις, παλινδρομήσεις καὶ παραλλαγές, οὔτε νὰ διαστρέφεται ἢ πραγματικὴ ψυχολογικὴ του κατάσταση τὶς τελευταῖες ὥρες του, πού ὁ Ρίτσος καὶ ὁ Χατζίσκος τὸν διαστρέβλωσαν καὶ τὸν ἀναπαράστησαν ἀντιφατικὸ, ὑπαναχωρητικὸ, ἄστατο μὲ μιὰν ἀπαράδεκτη ἐσωτερικὴ διαπάλη συναισθηματικῶν μεταπτώσεων. Μήπως ὁ ποιητής ἀποπειράθηκε σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ Ἀριστοτέλη, νὰ δώσει ποιητικὴ προέκταση φαντασιοκοπικὴ, ἀντίθετα μὲ τὴν ἀληθινὴ πού ψευτίζει καὶ μειώνει τὸν ἥρωα Αὔξεντιου τὶς τελευταῖες ὥρες καὶ στὴν πράξη αὐτοθυσίας; Τέτιες ἀπόπειρες κι ὑπερβολές ἀφήνουν ξένο κι ἀσυγκίνητο τὸ θεατὴ, δὲν πείθουν κανένα.

Μιά ποίηση ὅταν δὲν εἶναι κομμένη σὲ αἰσθητικὰ μέτρα θεάτρου, δὲν εἶναι ἀπλῶς καταδικασμένη σάν ἐκφραση στὴ σκηνή, ἀλλά, ἐμπαίζει τ' ὀρθόδοξο, τ' ἀληθινὸ καὶ σωστὸ θέατρο. Αὐτὸς ὁ ποιητικὸς λόγος δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὸ θεατρικὸ λόγο. Τὸ θέατρο θέλει ἀλήθεια ζωῆς, ἀλλά κι ἀληθοφάνεια. Εἰκονολεκτικὲς ρητορίες δὲ μπαίνουν στὸ πνεῦμα, οὔτε στὸ αἷμα τῶν γνήσιων λαϊκῶν μας ἡρώων. Καὶ θεωρεῖται κι ἀνευλάβεια νὰ παραχαράζονται στὴ σκηνὴ ἱστορικὰ πρόσωπα καὶ ὑπέροχοι λαϊκοὶ ἥρωες σάν τὸν Αὔξεντιου, πού στάθηκαν τόσο ἀποφασιστικοὶ στὴν αὐτοθυσία τους, γιὰ τὴ λευτεριά τοῦ λαοῦ μας. Κάνουμε κριτικὴ, ὄχι γιὰ νὰ μειώσουμε τὸν ποιητὴ αὐτὸς καθ'αυτὸς δὲν μειώνεται. Ἄλλά, γιὰ νὰ μὴ δυσαρесеῖται καὶ ταλαιπωρεῖται τὸ θεατρόφιλο κοινὸ, καὶ νὰ μὴν ὑποτιμιέται ἡ νοημοσύνη του, ἀπὸ ὅποιες φιλοδοξίες, καλοπροαιρέσεις καὶ πειράματα συμπαθέστατων σκηνοθετῶν καὶ θιασαρχῶν.

• ★ •

Τρία μονόπραχτα στὸ Θέατρο Τέχνης

Ὁ Κ. Κούν μὲ σκηνοθέτη τὸ Γ. Λαζάνη, δίνει τὸ φετινὸ καλοκαίρι τρεῖς μονόπραχτες ἑλληνικὲς κωμωδίες τοῦ περασμένου αἰῶνα. Τὴν «Κόρη τοῦ παντοπώλου» τοῦ Ἀγγ. Βλάχου, τὸ «Θάνατο τοῦ Περικλέους» τοῦ Δ. Κορομηλά καὶ τὴ «Βεγγέρα» τοῦ Ἡλ. Καπετανάκη. Ἡ κλιμάκωση τῆς ἀξίας τῶν ἔργων εἶναι ἀνάλογη. Ἄλλὰ ἡ σκηρικὴ τους ἐπιτυχία σάν ἐρμηνεία καὶ παράσταση ἐξαιρετὴ, γιὰτὶ συντελοῦνε μαθητὲς τοῦ μεγάλου θεατροδόσκαλου Κούν, καὶ δυναμικοὶ τυ-

πίστες ἠθοποιοὶ σὰν τὸν Γ. Ἀρμένη, τὴν Ἀννίτα Σαντοριναίου, τοὺς Χρυσικάκο, Δεγαίτη, Κοῦρο, Βαμβακᾶ, Μουστάκη κ. ἄ., μὲ τὴ φροντίδα τῆς σκηνικῆς διδασκαλίας τοῦ διαπρεπῆ Λαζάνη. Ἡ «Βεγγέρα» τοῦ Καπετανάκη, ὑπερέχει τῶν δύο ἄλλων, γιατί δημιουργεῖ μιὰ πολὺ εὐχάριστη κωμικὴ ἀτμόσφαιρα, μὲ ὀλοκληρωμένους χαρακτηριστικούς τύπους, πού εἶχε διαμορφώσει ἡ ἀνοδο τῆς ἀστικῆς τάξης ἐκεῖνα τὰ χρόνια στὴ χώρα μας.

Ἡ σάτιρα αὐτῶν τῶν ξιππασμένων κι ἄλλοπρόσαλων χαρακτήρων, εἶναι λεπτὴ, σαρκαστικὴ, σὰ νὰ βαστάει ξυράφι κάτω ἀπὸ βελούδινο γάντι. Γυρίζοντας 100 χρόνια πίσω, ὁ θεατῆς ἀπολαμβάνει τὰ κοινωνικά καὶ γλωσσικά ἤθη τῆς ἐποχῆς καὶ τὴ γελοιοποίηση τῶν ἐξημμένων ἀστῶν, τῆς καθαρεύουσας, καὶ τῶν συνηθειῶν τους. Γιαυτό, οἱ θεατρόφιλοι θὰ χαροῦν καὶ θὰ διδαχτοῦν πολλὰ.

Ἐπαρχία ρος

Ἄσπρὸ θίασοι πῆραν τὸ Πάσχα «παγανιά» τὴ συμπρωτεύουσα Θεσσαλονίκη, γιὰ τὸ ψωμάκι τους ! Στὴν Ἀθήνα εἶχαν πιά ἐξαντληθεῖ τὰ περιθώριά τους. Ὅταν τὰ θέατρα ἔρχονται σὲ τέτιες ἀνάγκες στὴ μεταδικτατορικὴ πατρίδα μας πού δὲν ἐφαρμόστηκε κανένα πρόγραμμα ἀλλαγῆς στὶς τέχνες καὶ στὰ γράμματα, ἡ λειτουργία τους γίνεται παραθεατρικὴ κι ἀξιολύπητη.

* ★ *

Ὁ Μυράτ μὲ τὴ γυναίκα του Ζουμπουλάκη, φαίνεται ὅτι ἀπὸ τὴν πολλὴ δουλειὰ στὸ θέατρό τους ...στράφηκαν πρὸς τὴν ἐργατικὴ ἐστία τῆς Γερμανίας μὲ λίγα ἔξοδα καὶ δυὸ ἠθοποιούς...

* ★ *

Πολλοὶ ἄνεργοι νέοι ἠθοποιοὶ πού δὲν πρόφτασαν νὰ χαροῦν καὶ νὰ χορτάσουν πραγματοποιημένο τ' ὄνειρό τους στὴ σκηνή, νὰ δώσουν τὸν καλλιτεχνικὸ καὶ δημιουργικὸ ἑαυτό τους στὸ θέατρο γιὰ τὴ διαπαιδαγώγηση καὶ τὴν ψυχαγωγία τοῦ λαοῦ μας, ἀπογοητεύτηκαν ἀπὸ τὰ πρῶτα τους βήματα, κι ἄλλαξαν ἐπάγγελμα, γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὸ φάσμα τῆς ἀναδουλειᾶς τῆς μικρομισθίας καὶ τῆς πείνας.

Χαῖρε «ἐλεύθερο ἑλληνικὸ θέατρο», πού οἱ φορεῖς σου εἶναι σχεδὸν πάντα σκλάβοι στὰ οἰκονομικὰ δεσμά τους !...

* ★ *

Ὁ ὑπουργὸς πολιτισμοῦ κ. Τρυπάνης ἴδρυσε τελευταῖα ἓνα θεατρικὸ θίασο τὸ «Ἄρμα Θέσπιδος» ἀπὸ δική του πρωτοβουλία, ὅπως ἔγραψε ὁ Τύπος. Εὐχόμεστε πρκοπή στὸ «ἄρμα» του. Ἀλλὰ μαθαί-

νομε πώς δέ συμβουλευτήκε τούς μόνιμους διευθυντές τοῦ ὑπουργείου του, καί τούς ἀνάθεσε ἄλλες ἀρμοδιότητες. Νά ἴναι καλός οἰωνός λέτε, πού ὁ κ. Τρυπάνης ἔβαλε ...φουρνέλο στόν κ. Κουρνούτο ;

• ★ •

Ἡ γνωστή καλλιτέχνηδα κ. Ἀσπασία Παπαθανασίου δημιούργησε θίασο τραγωδίας μέ πρωταγωνιστή τόν ἐκλεκτό ἠθοποιό Γιώργο Χριστόπουλο, καί ἄλλα δυναμικά στελέχη, καί θά περιοδεύσει στίς ἐπαρχίες. Τή συνοδεύουν οἱ εὐχές καί τὰ συγχαρητήριά μας.

• ★ •

Ἡ κρίση

Τό θέατρο τελευταία, στή χώρα μας, περνάει μιὰ σοβαρή οικονομική κρίση, κι ἔχει διαπιστωθεῖ κάποιος ἀνάλογος ξεπεσμός του. Αἰτία τούτου δέν εἶναι μόνο οἱ δύσκολες συνθήκες πού ἀντιμετωπίζει ὁ λαός, γιατί σέ κάθε κατάσταση τό θέατρο πού μιλάει στήν ψυχή του τό ἀποζητᾶ, τό ἴνε θρέφει.

Ὅμως στήν κάποια του καθήζηση καί ἀποξένωση ἀπό τό σοβαρό κοινό, συντείνει ἡ προχειρότητα ἐπιλογῆς ἔργων (γράφει πολλές φορές ἔκτρωμάτων), ἡ ἀθλιότητα τῶν ρεπερτορίων, πού ὑπεύθυνοι εἶναι πῶτερο οἱ θιασάρχες καί οἱ θεατρῶνῆδες. Τά λογῆς ἀπαίσια κατασκευάσματα ὑποτιμοῦν τή νοημοσύνη τοῦ θεατρικοῦ κόσμου καί σέ τελευταία ἀνάλυση, τόν ἐξαπατοῦν. Ἐχει λοιπόν πολύ μειωθεῖ ἡ συναίσθηση εὐθύνης σέ ἰθύνοντες τοῦ θεάτρου μας καί ἄς μὴ κακοφαίνεται σ' αὐτούς ἡ ἀποχή τοῦ κοινοῦ καί ἡ περιφρόνησή του ἀπό τέτλια φτηνά καί ἀχρηστα θεάματα. Ὅ,τι κάνουν λαθαίνουν, καρδιά ἄς μὴ τοὺς πονάει». Ὁ λαός ξέρει καί τιμᾶει, ἀλλά ξέρει καί τιμωρεῖ.

• ★ •

Τό ἐθνικό

Τό ἐθνικό θέατρο, ἀπό πέρυσι ὡς φέτος δέν ἔκανε σχεδόν τίποτα. Γιά νά δικαιολογήσει τήν πολυέξοδη ὑπαρξή του σέ θάρος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀνέβασε ἔργα πειραματικά σάν τό «Βασιλιάς Ἰμποῦ» κ.ἄ. πού κόστισαν πολλά ἔξοδα καί τό ἀποτέλεσμα γιά τό κοινό μηδαμινό. Οἱ ἰθύνοντες του ὁμως βραβευμένοι κι ἀπό τή δικτατορία, νά μὴ μᾶς πάρουν ἀπό μάτι, καλά τό πᾶνε τό θιολάκι τὰ παιδιὰ «τά φιλαράκια τὰ καλά» γιατί τό ἀληθινό, τό σωστό θέατρο, ὅπως εἶπε κι ὁ Μπ. Σῶ, εἶναι «κέντρισμα γιά ἀφύπνιση τῆς συνείδησης ὁδηγός κοινωνικῆς ἀγωγῆς, ἄμυνα ἐνάντια στήν ἀπόγνωση καί στό σκοτάδι, ναός ἐξύψωσης τοῦ ἀνθρώπου». Καί τὰ πολιτικά μέτρα τῶν παιδιῶν καί τῶν ἔργων, εἶναι κομμένα στή γνωστή ταχτική τῶν «ἐθνικῶν συμφερόντων» καί μάλε θράσε.

Τὰ βραβεῖα θεάτρου

Κάθε χρόνο γίνεται ἕνας κρατικός διαγωνισμὸς θεάτρου. Ἡ κριτική ἐπιτροπή ἀλλάζει ἀνάλογα μὲ τὶς προτιμήσεις ὑπουργῶν πολιτισμοῦ καὶ διευθυντῶν τοῦ ὑπουργείου. Τὰ διάφορα μέλη (κριτὲς τῶν ἔργων ποὺ ὑποβάλλονται). "Ὡς τώρα ἔδειξαν κάποια ἀνεπάρκεια σχετικὰ μὲ τὴν αἰσθητικὴ ἀντίληψη, καλλιέργεια καὶ προώθηση τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Στὴ μόνιμη ρεπερτοριακὴ κρίση, ὡς ἀναφορὰ τὸ ἑλληνικὸ θέατρο, ὁ διαγωνισμὸς αὐτὸς δὲν πρόσφερε σχεδὸν τίποτα μέχρι σήμερα. Μερικὲς ψευτομοντέρνες τάσεις καὶ προτιμήσεις τῶν κριτῶν μόνο στὸ πρωτοπορειακὸ θέατρο.

Ἀποδείχτηκε ἀπ' αὐτοὺς περιφρόνηση ἢ ὑποδιέστηρη μοίρα στὸ κλασικὸ, τὸ ἱστορικὸ καὶ ρεαλιστικὸ εἶδος θεάτρου. Παράλληλα ὁ διαγωνισμὸς πάσχει ἀπὸ τὴ θάση τῆς ὅλης διαδικασίας του. Ἐπικρατοῦν ἀκόμα οἱ τσακωνικές» μέθοδοι. Νὰ σκεφτεῖ κανεὶς πῶς τὸ ἔργο ποὺ θὰ βραβευθεῖ, ἢ ὅσα βραβεύτηκαν ὡς τώρα, σχεδὸν κανένα δὲν ἀνέβηκε στὴ σκηνή, ἢ ἂν ἔχουν ἀνεβεῖ δυὸ - τρία πειραματικὰ στάθηκαν δῶρο - ἄδωρο καὶ γιὰ τὸ θεατρόφιλο κοινό, καὶ γιὰ τὴν παραπέρα δημιουργικὴ ἀμιλλα τῶν θεατρικῶν συγγραφέων. Καὶ νὰ μὴ ξεχνᾶμε, ὅτι ὁ ὄρος τῆς ἀμοιβῆς γιὰ τὸ δημιουργὸ εἶναι μηδαμινός. Τὸ χρηματικὸ ἔπαθλο τοῦ βραβείου προσφέρεται στὸ θιασάρχῃ ποὺ θ' ἀναλάβει ν' ἀνεβάσει τὸ τυχόν βραβευθὲν ἔργο. Ἔτσι γίνεται ἕνας ἐμπαιγμὸς μὲ τὸ «παίξε - γέλασε καὶ ἡ δουλειὰ στὸν τόπο». Ἀλλά, ἡ κακὴ ἀρχὴ δόθηκε κι' ἐδῶ στὰ χρόνια τῆς αὐθαιρεσίας. Δὲ λησμονοῦμε τὰ σκάνδαλα μὲ τὰ ἔργα τοῦ Β. Κατσάνη (Ἄτρείδες) τοῦ Ν. Παπαγεωργίου κ. ἄ. Ὁ σοφὸς Μένανδρος εἶχε πεῖ ἕνα λόγο πῶς «ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἔχουν ἱερὸ καὶ ὄσιο, φτάνουν στὸ ζενίθ τῆς ἀναίδειας καὶ τῆς ἀδικίας.

ΕΡΓΟ ΤΟΥ Α. ΜΑΛΑΜΑ ΚΕΡΔΙΣΕ ΕΦΕΤΟΣ ΔΥΟ ΒΡΑΒΕΙΑ

Τὸ ἀπὸ 515 σελίδες ἔργο τοῦ δ) ντοῦ μας «ΕΛΛΑΔΑ» (Περιήγηση - Μορφές καὶ εἶδη) κέρδισε ἐφέτος δύο βραβεῖα: 1) Τὸ Α' βραβεῖο τῆς Ἑνωτῆς Συγγραφέων καὶ Δημοσιογράφων Τουρισμοῦ καὶ 2) Α' βραβεῖο Πεζογραφίας τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Λογιστεχνῶν ποὺ ἀθλοθέτης του εἶναι ὁ συγγραφέας Γεώργιος Τσάκαλος.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ τὸ νέο βιβλίο τοῦ Φ. Γελαδόπουλου 13η Μεραρχία τοῦ ΕΛΑΣ (τὰ ἐφόδια καὶ ὁ κουβαλητής). Ἐνα ἀξιόλογο ἔργο μὲ αὐθεντικὰ στοιχεῖα καὶ ἱστορικὲς φωτογραφίες ἀπὸ τὴν ἀτίμητη ἐπισκοπία τῆς Ἑθνικῆς μας Ἀντίστασης.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ἀπὸ τὸν Ἑκδοτικὸ Οἶκο GUTENBERG τὸ πολιτικοῖστορικὸ βιβλίο τοῦ Στέργιου Βαλιούλη μὲ τίτλο: Πολίτης Β' Κατηγορίας. Ἐνα σπουδαῖο ἔργο μὲ βιώματα, ντοκουμέντα καὶ φωτογραφίες ἀπὸ τὴν ἀγωνιστικὴ ἱστορία τοῦ γνωστοῦ συγγραφέα, πρῶην ἀξιωματικοῦ τοῦ ἀλβανικοῦ πολέμου καὶ ἐπιτελικῦ τοῦ ΕΛΑΣ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Σελίδες 391.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ

Για τὸ νόημα τῆς Ἐλευθερίας

Ἐπειδὴ, ἡ λέξις ἐλευθερία, ὅταν ἀγαθὸ πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει πολὺ κακοποιηθῆι καὶ τὸ νόημά της διαστρεβλώνεται: συστηματικὰ καὶ ἀνάλογα μετὰ τὰ οικονομικὰ συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν πᾶντο στῶνς οικονομικὰ ἀδύνατους καὶ ὑποδουλωμένους, παραθέτομε λίγες ἐρητηνευτικὰς ὁρολογίας ἀρχαίων καὶ νεώτερων φιλόσοφων, γὰρ νὰ μάθουνε καὶ ὅσοι ἀνίδεκοι, ὑποκριταί, καὶ κἀπὶ ἄλλα ἐκμεταλλευταί, καὶ ἐρῶντοια διαστύρουνε τὸ νόημά της καὶ τὴ σημασίαν της καὶ ἀλωνίζοντες τὸν κόρηον, πατρῶν ἐπί πτωχιάτων, μετὰ τὸ πρόσχημα καὶ τὸ λάδωρό της, ἐμπαιζόντες τοὺς ἀφελεῖς καὶ τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους, πρὸς μεταξὺ τους, πάντοτε ἦσαν λεύτεροι καὶ ἐκμεστρηεύσαν ὁ ἑνας τὸν ἄλλονε τοὺς πόνους, τοὺς κατηνίας, καὶ ὅλα τὰ θάτανά του. Τί: καλεῖται λοιπὸν ἐλευθερία; ἂς ἀφῆσομε νὰ μιλήσομε νὰ μιλήσομε λίγοι ἀπὸ τοὺς θετεράνοιας της φιλοσοφίας σκέψης μετὰ τὴ δική τους ἀντιπροσωπευτικὴ — ἀνάμετα στῶνς αἰῶνας — ἀντιλήψη καὶ κρίσις: Ἐλευθερία λέγει ὁ Περὶ τὸν ὄροσ εἶναι: ἡ συνείδησις.

Ὁ Εὐραπίδης: ἡ ἐλεύθερη γλώσσα.

Ὁ Πλάτων: ἐλευθερία ἐν δημοκρατία.

Ἀπόστολος Παῦλος: ἡ ἀγάπη τοῦ κλησίον.

Ἀπόστολος Ἰωάννης: ἡ ἀλήθεια.

Ἰλιος Λένιν: ἡ κατανόησις της ἀνάγκης.

Ἀδὰς Λαμεναί: τὸ φωνὴ τοῦ λαοῦ.

Λακωντέρ: ἡ ὑπερίσχυσις τοῦ δικαίου.

Κοραῖς: ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ χρηστοσύνη.

Ι. Σίλλερ: ἡ χώρα τῶν ὀνειρών.

Ἐμερσον: ἡ σοφία.

Ζάν Πωλ - Μαρά: τὸ θάρος.

Ε. Χάινε: ἡ θρησκεία της ἐποχής.

Γιάσπερ: ἡ γνώσις.

Ἄν. Φράνκ: ἡ ἀνεξαρτησία της σκέψης.

Σ. Τζούστ: οἱ λίγοι νόμοι.

Ἐυανῶνδ: ἡ εὐθέως συνειδημένη μετὰ τὴν οικονομικὴ διοίκησις της κοινωνίας.

Κ. Μάρξ: ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ἐξωτερικὰς δυνάμεις καὶ ἡ ἐν χερείᾳ του νὰ διαθέτει καὶ νὰ ὀργανώνεται τὴς δυνάμεις του δυνάμεις ὅταν κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς.

Ζ. Π. Σάρτρ: ἡ αὐτονομία στὴν ἐκλογὴ.

Α. Τόνημη: ἡ συγχώνωσις καὶ ἡ ἐξίπωση τῶν ἠθικοπνευματικῶν ἀγαθῶν στὴν ἰσοτιμία καὶ δίκαιη οικονομικὴ διάρθρωσις της κοινωνίας.

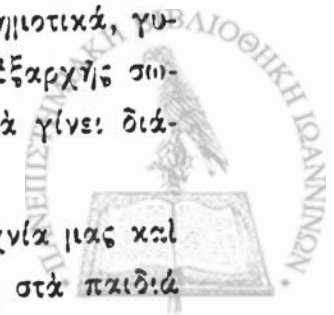
Ρ. Γκαρωντ: ἡ κοῦφια λέξις γὰρ τὴν οικονομικὴν σκλαβιά τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἀδύνατων.

Οἱ νέοι μας καὶ ἡ Λογοτεχνία

Εἶμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ δημολογήσουμε τούτη τὴν πικρὴ διαπίστωση: Ἐὖν τελευταῖο καιρὸ στὴ χώρα μας, οἱ περισσότεροὶ νέοι δὲν μελετοῦν λογοτεχνία. Ἔχουν ἀφοσιωθεῖ σὲ μελέτες πολιτικῶν βιβλίων. Εἶναι ὀβεία καὶ ἡ ἡλικία μὲ τὴν ἰδεολογικὴν περιέργειαν, τὴν ἀνησυχίαν καὶ τοὺς προβληματισμούς. Μὲ γαίαν τους μὲ χαρὰ τους. Ἐκτιμῶμε βαθιὰ τὴν θέσιν καὶ προτιμήσεις τῶν νέων. Ὅμως, ὅσο κι ἂν κυριαρχεῖ πάντως τους ἡ πολιτικὴ, τὰ ἴδια τὰ προοδευτικὰ ἰδεολογικὰ ρεύματα, ἀπαιτοῦν καὶ ἐπιτάσσουν τὴν ἴδια ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν καὶ στὴν ἀληθινὴ λογοτεχνία καὶ δὲν τοὺς συγχωροῦν ἀδιαφορία ἢ περιφρόνησιν σ' αὐτή. Ἄν οἱ πολιτικὴς μισοσύρες καὶ οἱ κακομεταφράσεις ἐπαναστατικῶν ἢ ἄλλων πολιτικοφιλοσοφικῶν βιβλίων ποὺ διαβάξουν, ἀποτείνονται στὴν ψυχρὴν λογικὴν καὶ τὴν προβληματίζουσαν, τὸ καλὸ λογοτεχνικὸ ἔργον, μιλάει στὴν καρδιά τους καὶ διεγείρει τὸν συναίσθηματικὸν τους κόσμον. Γιατί, ἂν ἡ λογοτεχνία — ὅπως εἶπε τὸν 16ο αἰ. καὶ ὁ Ροντέλφο Ἀγκρίκολα — διδάσκει, συγκινεῖ καὶ εὐφραίνει τὸ ἀναγνωστικὸν τῆς κοινῆς, ἐμεῖς προσθέτομε πῶς: τὸ λυτρῶναι τὸ ἀναγεννᾶ, τὸ διαπαιδαγωγεῖ, δλοκληρώνει τὴν μὀρφωσιν καὶ τὴν καλλιέργειάν του, τοῦ δίνει ἐφόδια γνώσεων, ἠθικῆς ἀντοχῆς καὶ πάλης, τοῦ χαρίζει ὑπέροχην εὐτυχία. Λιμάνι εὐτυχίας, βρίσκει τὴν τέχνην καὶ ὁ Σταντάλ. Ὅλα αὐτὰ τὰ ὀφελήματα δὲν προκύπτουν ὀβεία ἀπὸ τὴν φτωγίαν, τὴν κοινότητα, τὴν ψεύτικην, τὴν κατώτερην λογοτεχνίαν, ἀλλὰ, ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν, τὴν εὐριστὴν, τὴν ἠθοπλαστικὴν καὶ ὑποδειγματικὴν τέχνην. Π.χ. πόσες ἐπαναστατικὴς συνειδήσεις δὲν διαμόρφωσαν ἔργα νεοκλασικῶν, ὅπως οἱ «Ἀθλοῖ» τοῦ Β. Οὐγκώ, «Ἡ Μάνα» τοῦ Μ. Γκόρκυ, ὁ «Ὀλιβερ Τούστ» τοῦ Ντίκενς, τὸ «Ζερμινάλ» τοῦ Ζολᾶ, «Ἐὶ Μοναστήρι: τῆς Πάρμας» τοῦ Σταντάλ, «Ὁ Μπαρμπα - Γκοριό» τοῦ Μπαλζάκ, ὁ «Πέτρο Μπάλλα» τοῦ Ἀλιάντο, «Ἐὰ Σταφύλια τῆς ὀργῆς» τοῦ Στάϊμπενκ, «Ἡ Πελίνα» τοῦ Χάμισουν κ.ἄ., χωρὶς προσωπικὴν ἐπιρροὴν καὶ στάσιν τῶν δύο τελευταίων ποὺ πέθαναν ντροπιασμένοι καὶ ταπεινωμένοι. Ὁ Ἀμερικάνος μὲ τὸ «ζήτημα ὁ πόλεμος στὸ Βιετνάμ» καὶ ὁ Νορβηγὸς ποὺ ἔγινε θιασώτης τοῦ Χίτλερ. Ἐμεῖς, ἔχουμε καὶ τὴν σύγχρονην ἑλληνικὴν ἐπαναστατικὴν καὶ ἀντιστασιακὴν λογοτεχνίαν ποὺ δὲν εἶναι λιγότερον ἔξοχον ἀπὸ ἄλλων λαῶν. Γιατί λοιπὸν πολλοὶ νέοι μας νὰ μὴ διαβάξουν λογοτεχνία, ποὺ περιέχει ὄλα τὰ στοιχεῖα, γιὰ μιὰ πλατιὰ εὐρυμιάθειαν, μιὰ δλοκληρωμένη μὀρφωσιν; Οἱ ἔμποροι ἐκδότες κακομεταφράξουν καὶ ἐκδίδουν πρόχειρα πολλὰ παρεμφερῆ πολιτικοθεωρητικὰ βιβλία, μὲ ἀλλαγὰς τίτλων, μὲ εὐσχημὴς μαλιφακτούρες, γιὰ νὰ ἐκμεταλλεύονται κατὰστάσεις καὶ νὰ χρηματίζουσαν. Μὰ οἱ νέοι μας πρέπει ν' ἀρκοῦνται σὲ μέτρα ἄριστα. ὀβεία, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα αἷτια ποὺ συντελοῦν στὴν ἀδιαφορίαν τῆς λογοτεχνίας. Ἐνὰ ἀπ' αὐτὰ, εἶναι καὶ ἡ μορφωτικὴ ἀνεπάρκεια πολλῶν δασκάλων σὲ δημοτικά, γυμνάσια, πανεπιστήμια, πρὸς τὰ βιβλία γενικὰ. Ἐὶ ζήτημα δὲν τίθεται ἔξαρτῆς σι- στά: — γράφει ὁ Παπανοῦτσος — καμιά μάλιστα δὲν ἀρκεῖ μόνον τῆς νὰ γίνεῖ διάθεσι. Κάποιος πρέπει νὰ χειραγωγήσει σ' αὐτὰ τὰ γυμνάσια».

Καὶ πρῶτοι ὀφείλουν οἱ δάσκαλοι, ν' ἀποτιμήσουν τὴν καλὴν λογοτεχνίαν μας καὶ νὰ μεταδώσουν τὴν ἀγάπην στὰ βιβλία, καὶ τοὺς γλυκοὺς καρπούς τῆς στὰ παιδιὰ μας.

Ἦθη καὶ ἔθιμα

Τὰ ἦθη, καὶ ἔθιμα τοῦ λαοῦ μας, ἔχουν βαθεῖς καταβολές καὶ μακριὰ παράδοξη. Τὰ λαϊκὰ πανηγύρια τὰ τελευταία χρόνια ἀτόνησαν πολύ. Ἐνῶ παλιότερα σὲ κάθε τυραννικό ζυγό, ὁ λαὸς μας εἰδειχνε μὴν αὐτοδύναμη ἠθική δύναμη, νὰ ξεπερνᾷ τις δυσκολίες καὶ νὰ τὰ συνεχίζει. Στὰ μεταπολεμικὰ ἡμῶς χρόνια, μὲ τὰ διάφορα στοιχεία ξένων καὶ νόθων πολιτισμῶν ποὺ μπήκαν στὴ χώρα, καὶ μὲ τὰ τραγικὰ στοιχεία τοῦ ἀγῶνα ἐναντία σὲ κάθε δουλικὴ του μοίρα, ὁ λαὸς ἔκανε καὶ κάνει μεγάλες προσπάθειες νὰ συγκαταστήσει ὄρισμένα ἀπ' αὐτά. Ἐίναι τὰ ἔθιμα ἑκεῖνα ποὺ προσφέρουν τὴ χαρὰ στὴν ἐμάδα, στὸ σύνολο, καὶ δείχνουν μὴν ἀδολτὴ καὶ ἰδιομόρφτη, στὶς ἔθνικὲς κληρονομίαις μας διακωνιστικὴν ὑπόστασι. Ἡ κάθε ἐπιτυχία βέβαια ἐξαρτεῖται ἀπὸ τις οἰκονομικὰ συνθήκας, καὶ ἀποδειχνεται δυσανάλογη. Τὰ ἔθιμα εἶναι μιμητικὰ καὶ αἰσθητικὰ ἀπολαύσει. Ἐίναι ψυχικὰ ἀνάγκες καὶ συνθέσεις γενεῶν, ποὺ μὲ τοὺς νέους καιροὺς καὶ τὰ νέα ἦθη... παίρνουν τὴν «κατοῦσα». Ἀλλαγές καὶ ἐπιδράσεις μὲ σύγχρονες μορφές καὶ μέτρα ψυχαγωγίας, δὲν ἔχουν ἴσως τὴν παλιὰ ἀγνή, καὶ φυσικὴ διάθεσι, κοινωνικῆς ἀγάπης, στὰ ἄτομα καὶ δὲν σφουγγατοῦν ὅπως πρῶτα τοὺς δεσμούς τῆς φιλίας καὶ συγγένειας. Ἡ ἐπιβολή, τῶν προσωπικῶν βλέψεων καὶ τῶν δουλοχρηματικῶν ἐπιδιώξεων, στάθηκε σχεδὸν καταλυτικὴ γιὰ τοὺς πολλούς. Ὅμως τὸ ἄτομο, σὴν κοινωνικὸ ἀπὸ τὴ φύση του, ὅπως ἐζητεῖ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἐπικροτεῖ καὶ ὁ Καίριος, διψᾷ ἐπιστροφὴν στὶς ρίζες του. Κουράζεται νὰ μοχθεῖ στὰ ἄχαρὰ καὶ δουλικὰ μαγγανοπήγαδα, ὅσο καὶ ἂν ἀπορροφῆται καὶ πλανιέται σὲ μηχανιστικὰ κυκλώματα τοῦ νεοπλουτισμοῦ καὶ τοῦ συγχρονῶ ἀτομικισμοῦ. Τὰ ἄτομα στὴν ἐποχὴ μας ἀπομονώνονται καὶ κλῆττον. Τυφλώνονται καὶ δὲ βλέπουν τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς ζωῆς. (Ὁ Γκαίτε εἶχε γράψει πῶς: «τὴ ζωὴ εἶναι ὠραία, ὅπως καὶ ἂν ἔρχεται». Μὴ αὐτὴ τὴν πρῶτὴ τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τὴν ἐπιστροφὴν στὰ γνήσια λαϊκὰ μας ἔθιμα, ἃς τρέφονται οἱ ψυχές τῶν Ἑλλήνων ὅπου καὶ ἂν βρίσκονται. Καὶ ἃς κρατοῦν ἀναγκασμένως τις λαμπάδες ἀπὸ τις φιλότητες, φιλόξενες καὶ πασιχарες παραδόσεις τοῦ λαοῦ μας, γιὰ τὴν εὐδαιμονία τῶν ψυχῶν καὶ τὴν καλλιέργεια τοῦ μακραίωνου κοινωνικολαϊκοῦ μας πολιτισμοῦ. (Ὁ λαὸς μας εἶναι ἔξυπνος, ὠραίος καὶ δυνατός. Φτάνει νὰ ἐνώνεται καὶ νὰ νιώθει τὴ δύναμή του. Χρειάζονται παντοῦ καὶ πάντα, εὐγενικὲς πρωτοβουλίας, ὁργανωμένως ἐνέργειες μὲ πραγματικὰς δημοκρατικὰς βάσεις, μὲ σεβασμὸ καὶ ἱεράρχησι, ἀξιών καὶ ταλεντοῦχων δυνατοτήτων. Γένοιτο.

* * *

Μία ἔκθεσι

Στις 7—4—75, ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τῆς πανελληνίως καλλιτεχνικῆς ἔκθεσης στὸ Ζάππειο. Ὑποβλήθηκαν εἰς αὐτὴ 4.032 ἔργα 1552 ζωγράφων. Ἡ ἐπιτροπὴ ἔκανε αὐστηρὴν ἐπιλογὴν, καὶ ἐνέκρινε μόνον τὰ 975 ἔργα 663 καλλιτεχνῶν, σχετικὰ, ὀψιμῶς αἰσθητικῆς στάθμης. Ἔτσι ἔπρεπε. «Οὐ πάντες ὄρνιθες ὀνήσιμοι». Τὸ γεγονός τοῦτο, μαρτυρεῖ τὴ φύση καὶ τὴν τάση τῆς ταλεντούχας καὶ ποιητικῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, ποὺ λάμπει διακριτικὰ, ἀπὸ τὴν ἀρχαία μας παράδοξη, στὸ καλλιτεχνικὸ στερέωμα τῆς οἰκουμένης. Ἔτσι, καὶ οἱ σημερινὲς γενιές, συνεχίζουν ἀπὸ τὴν πα-

τρικὴ φυσικὴ τους κληρονομία τῆ δημιουργικὴ τους πορεία. Γιαυτὸ ἐπιβάλεται νὰ θυμούμαστε καὶ ν' ἀκολουθᾶμε καὶ τὴν προοδευτικὴ ἀρχὴ τοῦ «ἀφείστε ὅλα τὰ λουλούδια ν' ἀνθίσουν κι ὅλα τὰ πουλιὰ νὰ κελαηδίσουν.» Δίκαια χαρακτηρίζουν οἱ ξένοι τὸ λαὸ μας, λαὸ τῶν μουσῶν καὶ τῶν τραγουδιῶν. Ἔτσι καὶ στὶς τραγωδίες καὶ στὰ θάνατα, ἢ κάθε μοῦσα γίνεται θεραπεινίδα τοῦ λαοῦ μας.

* ★ *

Ἡ τριπλὴ σημασία τῆς Πρωτομαγιάς

Ἡ κοσμοτιμημένη καὶ πολυδοξασμένη μέρα τῆς Πρωτομαγιάς, ἔχει τριπλὴ σημασία γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας. 1) Γιορτάζεται ἀπὸ τοὺς ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου, γιατί, συμβολίζει τὴ ματωμένη ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, τὶς πρῶτες ἐξεγέρσεις καὶ ἐπαναστάσεις τῶν ἐργατῶν γιὰ τὰ δίκαιά τους, ὅπως, ἢ αἱματηρὴ ἀπεργία τοῦ Σικάγου, ποὺ πέτυχε νὰ καθιερώσει τὸ 8ωρο ἐργασίας τὴν 1η Μάη τοῦ 1886, γιατί, πρῶτα οἱ κεφαλαιοκράτες τοὺς ἀπομυζοῦσαν 16 ὥρες τὴν ἡμέρα, καὶ τοὺς στράγγιζαν κάθε ἰκμάδα στὸ βαρὺ κι ἀπλήρωτο μόχθο. Εἶχαν βέβαια ἐπιδράσει προγενέστερα ξεσηκώματα τῆς ἐργατειᾶς, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ Μάντσεστερ, τὸν Αὐγούστο τοῦ 1819, ὅπου οἱ τότε κατεστημένοι τὸ ξπνίξαν στὸ αἷμα, καθὼς κ.ἄ. Ἔτσι, καὶ ἀφοῦ ἡ κόκκινη σημαία τοῦ προλεταριάτου κολύπησε κι ἔβαψε, καθιερώθηκε, νὰ γιορτάζεται σὲ διεθνή κλίμακα καὶ ἀπὸ συναίσθημα ἀλληλεγγύης γιὰ τὴ μεγάλη θυσία τῶν ἀγωνιστῶν καὶ μαρτύρων ἐκείνων. 2) Ἡ ἄλλη σημασία ποὺ πῆρε ἡ γιορτὴ τῆς Πρωτομαγιάς, εἶναι: ἢ ψυχικὰ ἀναγκαία καὶ στενότερη ἐπαφὴ τῶν ἀνθρώπων μὲ τὴν ἀνθισμένη φύση. Αὐτὴ τὴ μέρα, οἱ ψυχὲς ἀναβαφτίζονται κι ἀναγεννιοῦνται μὲ τὰ σπαρτά, τὰ βλαστημένα γύρω δέντρα, τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ζῶα στὴ μοσχολίβανη λουλουδιασμένη γῆς. Γιορτὴ τῆς αἰώνιας ἀνοιξῆς τῶν ψυχῶν, γιορτὴ καθολικῆς κοινωνικῆς χαρᾶς, γιορτὴ τῶν μύρων τῆς ἀναγεννήτρας φύσης. Καὶ 3) Στὴ χώρα μας πῆρε καὶ μιὰ τρίτη σημασία, ἀντιστασιακοῦ χαρακτήρα, ἀπὸ τὴ μεγάλη θυσία τῶν 200 παληχαριῶν στὸ Σκοπευτήρι τῆς Καισαριανῆς τὴν Πρωτομαγιά τοῦ 1944. Ἐκεῖ, οἱ ἀπαράμιλλοι κι ἀθάνατοι ἔθνικοι ἥρωες, ἀπλὰ κι ἐργαζόμενα παιδιὰ τοῦ λαοῦ, ἔστησαν περὶφανα τὸ χορὸ τοῦ θανάτου, σὰν ἄλλο χορὸ τοῦ Ναλόγγου, καὶ μὲ πρωτοχορευτὴ τὸν Ναπολέοντα Σουκατζίδη. Ἔτσι, ταπείνωσαν τοὺς ἐκτελεστὲς καὶ τοὺς δῆμιους τοῦ Χίτλερ. Θυσίασαν μὲ ἀπόλυτη συνειδότηση τοὺς ζηλευτοὺς Ἀπριλιάρχιδες τοῦ ἀνθισμένου βίου τους, γιὰ νὰ ζήσουν οἱ Ἕλληνες ἐλεύθεροι, καὶ γιὰ τὰ πανανθρώπινα ἰδανικά τῆς εἰρήνης, τῆς ἀνθρωπιᾶς καὶ τῆς προόδου. Δίκαια λοιπόν, τὴ μέρα αὐτὴ, ἔλ' οἱ πατριῶτες στρέφουν τὴν προσοχὴ καὶ τὴ μνήμη τους, γιὰ αἰώνια τιμὴ κι εὐγνωμοσύνη στοὺς διαχόσιους ἔθνομάρτυρες τῆς Καισαριανῆς.

* ★ *

Ἐπιστήμη, ἠθικὴ καὶ δόγμα

Εἶπε ὁ Παλαμᾶς κάποτε ὅτι «ἡ ἐπιστήμη ἤρθε νὰ συντρίψει τὰ εἰδωλα, καὶ ἔγινε ἡ ἴδια ταμπού». Ἡ ἀπαντούσαμε σήμερα στὸ μεγάλο ἔθνικό μας ποιητὴ ὅτι: Ἡ ἐπιστήμη δὲ γίνεται ποτὲ ταμπού καὶ εἰδωλο, γιατί, εἶναι ἡ ἴδια ἐξελισσόμενη καὶ πειραματιζόμενη. Εἶναι ἡ μεθοδολογικὴ ἐριμηνεία καὶ ἀνατομία τῆς κίνησης τῶν φαι-

νομένων. Γιαυτό, ἄς μὴ πλανηθῶνται ὀρισμένοι ἰδεαλιστές. Μονάχα ὁ ἰδεαλισμὸς διαμορφώνει δόγματα καὶ ἐπιζητεῖ οὐτοπικά τὸ στατικό καὶ ἀπόλυτο μὲ κοινοφθαλμοσίνη ἀδικοαιολόγητη. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι: λογικὴ μέθοδος πραγματιστικὴ καὶ ἐριτηνεῖα οὐτοπικὴ πάνω στὴν ἐξέλιξη τῆς ζωῆς τῶν εἰδῶν καὶ τῶν συστημάτων. Αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀσπάζεται καὶ νὰ ἐγκολπώνεται ὁ κάθε σύγχρονος πολίτης, γιὰ ν' ἀπαλλάσσει τὸν ἑαυτὸ του ἀπ' ὅποιες δυσειδαιμονίες, προκαταλήψεις καὶ βεβαιότητες. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φύση πρέπει νὰ ἐξετάζονται ἐνιαία σὰν ἐνεργητικὲς ἐξελισσόμενες μορφές. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἀποσπῶμε τὴν αἰσθητικὴ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν ἠθικὴ, ἀπὸ τῆς πρακτικῆς ἀνάγκης τοῦ ἀνθρώπου ὅπως θέλουν ἰδεαλιστὲς φιλόσοφοι σὰν τὸν Κάντ καὶ τὸν Σέλιγκ.

• * •

Ἐντιθέσεις καὶ μεταβολές

Χαίρε πορτογαλικὲ λαέ, καὶ λαέ τῆς ὧς τὰ χιτὲς θεοκρατικῆς φεουδαλικῆς τοῦ Χαλὲ Ἀβυσσηνίας, ποὺ ἀνατρέψατε τὰ μεταϊωνικά σας καθιστώτα... Καλὴ σας προκοπὴ στὰ καινούργια. Πάντοτε «ἡ διαλεκτικὴ ἀναγνωρίζει: τὶς ἱκανοποιεῖς σὰν ἀναγκαιότητες» γράφει ὁ Πολιτάρ. Ἀλλὰ, καὶ ὁ Μάρξ λέγει: «Οἱ μεταβολὲς προκαλοῦνται ἀπὸ μὲ ἐσωτερικὴ πάλιν ἀνάμειξη στὰ στοιχεία τῆς συντήρησής καὶ τῆς προόδου». Αὐτὲς ἐξατφαλίζουν ἄλλωστε, καὶ τὶς ριζικὲς ὀικονομικὲς ἀλλαγές ποὺ ἴσως στερεώνονται καὶ ἡ λύτρωσις τῶν λαῶν. Γιαυτό ἡ διαπίστωσις, εἶναι: πὺς μόνος ὁ λαϊκὸς ἐπαναστάτης ἀλλάζουσι ἀπὸ ριζιμοῦ τὴ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου. Τί θὰ ἔλεγε πάνω σ' αὐτὰ ὁ ἀνεμολοῦρας προφετοράκος ἀντικμμουνιστικῶν σχολῶν καὶ τῶν ἐπίορκων ρισκίντων τεσσάρων ἀδερφῶν; Αὐτός, (νὰ μᾶς ἄκαλοῦγγιᾶξει!) τὴ νύχτα πῆγανε νὰ μᾶς τὴν κᾶνε: μέρα, καὶ τὴν ὄδυνηρὴ, σπύρωσι, πασίχαρη ἀνάστασι, τὸ σχέδιο τοῦ Νέου Πρωιθῆα καὶ τὴ δικτατορία τ' ἀποκαλοῦσι «ἐπανάστασι» καὶ τὸν ἑαυτοῦλη του «διαλεκτικό»... γιὰ νὰ λαλεῖ τὶς μπαλαφάρες τοῦ κάθε Παρασκευῆ «τῶ καιρῶ ἐκείνω» ἀπὸ τὸ χαζοκοῦσι τῆς Τ.Ν. (ὅμως τῆς ἐποχῆς τοῦ «Ἑλλάς Ἑλλήνων...» ὁ προφήτης Σοφονίας θὰ ἔλεγε: «Οἱ κριταὶ αὐτῆς, λύκοι τῆς ἐσπέρας!!».

~~~~~

Μιά διάλεξη

Τοῦ Θ. Λούλη

Στις 27 τοῦ Μάη, ὁ προδευτικὸς διανοούμενος καὶ ἐξαιρετὸς πολιτευτῆς (ὁ μόνος καὶ ἄξιος ἀπόγονος τῆς ἀγωνιστικῆς οἰκογένειας τῶν Λούληδων) Θεμιστοκλῆς Ἀλ. Λούλης, ἔδωκε διάλεξιν στὸ πνευματικὸ κέντρο Ἑπειρωτῶν Κλεισθένους 15, μὲ θέμα: «Ὀικονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ἑπείρου καὶ ἀναβίωσις τῆς ὑπαίθρου τῆς μὲ πρωτοβουλία τῶν Ἑπειρωτῶν». Τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ ἐμπεριστατωμένη ἐμιλία τοῦ χειροκρότησε πυκνὸ ἀκροατήριον καὶ πολλοὶ πῆραν μέρος στὴ συζήτησι ποὺ ἀκολούθησε. Τὸν ἐμιλητὴ προσφώνησε ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Πανεπειρωτικῆς (Ὀμοσπονδίας καὶ Δ)ντῆς τῆς ἐφημερίδας «Θεσπρωτικὰ Νέα» κ. Κ. Γκόρτσος.

Ἀπό τὴν ὑποδοχὴ τοῦ περιοδικοῦ μας

Μερικὲς κρίσεις γνώμες & εὐχὲς πνευματικοῦ κόσμου γιὰ τὴν ἐπανεκδόσὴ του

Ἀγαπητέ μας Λάμπρο Μάλαμα,

Πήραμε τὸ ἀληθινὰ «Ἐλεῦθερο Πνεῦμα» σου καὶ τὸ διαβάσαμε μονορούφι ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Ἐπὶ τέλος! Ἀναπνέεις καθαρὸν ἀέρα! Κι ἐγὼ κι ὁ Νίκος κμακρόνομα τὴ λεβειτιά σου πού, ὅπως στὶς παλιὲς εἰκόνας, ἀστράφτει σάν τὸ σπαθὶ τοῦ ἀρχάγγελου μέσα σ' ἓνα κόσμο ἀκάλυπτων συμβιβασμῶν, συναλλαγῶν, συνασπισμῶν, προβολῶν καὶ ὀργανωμένων συμφερόντων.

Δὲν ἀμφισβάλουμε πῶς ἡ ὀργανωτικὴ καὶ ἀγνή παρουσία σου στὸ γαμάτο σύγχρονο στίβο τῆς σύγχρονης πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ πολυπαθοῦ τόπου μας, θὰ προκαλέσει ἰσχυρὲς ἐκρήξεις κάτω ἀπὸ πολλοὺς «θρόνους», ἀλλὰ καὶ φόβο πολὺ σὲ ταχυδακτυλουργοὺς, μισοκόβρους, ἔρπετά, τρωκτικά, ταλάληδες καὶ κωδωνοκροστέρ.

Ἕνα τέτοιο ὀργανὸ ὄργανο κἀκάρως χρειάζεται αὐτὴ τὴ στιγμή, ἡ χώρα μας. Εἶναι μάταιη καὶ ἀχρηστὴ πολυτέλεια τὰ «περιοδικά» πού ἔχουν ἡ πού θὰ εἶχαν σκοπὸ τους τὴν ἀτομικὴ καὶ γενικώτερη προβολὴ αἰθνητικῶν προβληματισμῶν καὶ ἐπιθεξίων πνευματικῆς καλλιέργειας καὶ ἐμβρίθειας. Ἔχουν τόσο πολλὴ φευτσίση, θολώση καὶ ἀνακατωθεὶ τὰ ἴθνη μας καὶ τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ πνευματικὸ κτεροσχημένο, ὥστε δὲ μπορεῖ πιά κενεὸς νὰ ξεχωρίσει εὐκολὰ τὸ φέμα ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, τὴν ἐντιμότητα ἀπὸ τὴν παλιανθρωπικὴ καὶ τὸ λαθροχειρικὸ δημιοῦργημα ἀπὸ τὸ ἀλόγουτο γνήσιο.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι πῶς αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀκούσθηκα, γενικὰ καὶ ἐπικαιρικὰ ἀναγκαζία φωνὴ ἔρχεται πάλι, σάν ἄλλοτε, ἀπὸ τὴν ἐπαρχία, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν Ἠπειρο, παλιὰ ἀριστοκρατικὴ ἑπαρχία καὶ ἐστὶ πνευματικῆς ἐλληνοκρίσεως.

Σὲ βλέπουμε σάν ἓνα λαλὸν ἀγωνιστὴ τοῦ '21. Σὰν ἀκριτικὸ κοιταρομάγο. Μονάχα πού ἀντισηφῆναι ἡ κοίτη, κρατῆς πένητα.

Παιδί τοῦ Λαοῦ μας, ἀποστολῆκατο καὶ ἀποδομητοῦργητο, ἀγνὸ, ἀπλὸ καὶ καθάριο σάν ἰστομεῖο τῆς ἐλληνικῆς φύσεως, ἀδιδάκτατα ἡλικιὰ, ἐπιμονα φιληργα καὶ ἀποδοτικὸ, ἀκούσθηκατο κι ἀλοῦθηκατο, μὲ τὴν Ἑλλάδα ἐπάκρη καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀθροῦπου μὲς στὴν καρδιά σου, νὰ

εἶσαι βέβαιος, παληκάρι μου, πῶς δημιουργεῖς κίβλας στὰ Γράμματά μας καὶ στὴν κοινωνία μας, μιά ἰδιότυπη προσωπικότητα πού ἔρχεται κατ' εὐθεῖα ἀπὸ τὶς ρίζες τῶν ὑγιεινῶν ἐθνικῶν καὶ ἀνθρωπιστικῶν παρὰβσεων καὶ τῶν πιδ ὑπραλέων παρὰδειγμάτων.

Ἰστέρα ἀπ' ὅλα αὐτά, εἶναι μοιραῖο, στὸ θυελλώδες σου πέρασμα νὰ παρκαμερίζουν ἀπὸ προφύλαξη οἱ «μὴ μου ἄπτου»... Φυσικὸ εἶναι ἀκίμα νὰ συναντήσεις κάθε εἶδος ἀντίδραση. Ἐξοῦ, τράβα τὸ ὄρμη σου. Ὅσοι διατηροῦν ἔστω κι ἓνα σπειρὶ καθαρότητας καὶ ἀξιοπρέπειας θὰ ἔναι μαζί σου.

Μὲ μητρικὰ καὶ πατρικὰ αἰσθηματα

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΓΜΗ - ΠΑΠΙΑ

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΙΑΣ

Ποιητὲς — Ἀθήνα

«Κύριε Μάλαμα, Σὲς εὐχαριστῶ καὶ Σὲς συγχαίρω γιὰ τὸ πραγματικὸ «Ἐλεῦθερο Πνεῦμα Σας».

ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Συγγραφέας — Ἀθήνα

«...Χαιρετίζουμε τὴν ἔκδοσὴ μὲ κάθε ἐγκαρδιότητα, τοῦ ἐλπιδοφόρου περιοδικοῦ «Ἐλεῦθερο Πνεῦμα». Ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὶς γενναϊότερες φωνὰς τῆς λογοτεχνίας μας...»

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΙΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Συγγραφέας — Ἀθήνα ΓΕΝΕΑ 26 - 6 - 75

«...Σὲς συγχαίρω ἐγκάρδια γιὰ τὸ «Ἐλεῦθερο Πνεῦμα». Ὅλα τοῦ ὑπέροχα. Εἶναι θαυμάσιο!...»

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΓΛΑΗΣ

Λογοτέχνης — Ἀθήνα

«Σὲ συγχαίρω θερμὰ γιὰ τὸ «Ἐλεῦθερο Πνεῦμα». Εἶδομαι νὰ μακροημερεύσει...»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ

Βουλευτὴς — Γεν. Γραμμ. ΕΚΝΔ

Θερμὰ συγχαρητήρια γιὰ τὸ «Ἐλεῦθερο Πνεῦμα» σου. Θαυμάσιο. Μπράβο σου!..

ΜΙΧ. ΣΤΑΦΙΛΑΣ

Συγγραφέας — Λάρισα

«Φίλε κ. Μάλαμα,

Δίδωσα με πολλή χαρά το 1ο τεύχος του περιοδικού σου και ευχαριστήθηκα διάφορα το «Ελεύθερο Πνεύμα» σου. Μπράβο σου!»

ΓΙΩΡΓΟΣ Χ. ΧΙΟΝΤΙΔΗΣ
Συγγραφέας — Βουλευτής

«...Φλοτερό, μαγκτικό, αγωνιστικό. Ό καλμός της αλήθειας και της ζωής, ή επισημοποιημένη, άγάπη στον άνθρωπο, έτσι καθώς εκλύεται και στο έργο σου, βρίσκεται και στο περιοδικό σου. Συνεχίζεις, με την ίδια πίστη, τον αγώνα σου, άποφασιστικός, άνακρόπαστα συνδεδεμένος με τους ήρωες στόχους σου. Μπράβο σου. Η πνευματική συνέπεια διαβρωματίζει βασικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας λογοτεχνίας που να υπερασπίζει το έθνος και την ελευθερία του. Σου εύχομαι κουράγιο και θάρρος και στην επόμενη σου έραση έργου σου».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΜΕΛΟΣ
Συγγραφέας — Άθηνες

Φίλε κ. Μάλαμα,

Θαυμάσια συγχαρητήρια για το περιοδικό σου και το θεαρό και δικό μας. Στις σελίδες του καταγράφεται ο όρθος λόγος και η αλήθεια. Η κριτική σας ρομφαία κατακαυματίζει την άρτηροσκλήρωση, διακαρπύει τους φουσκάρνους άροθάλκιους της χροσής μετριότητας, εκφονεί τολασίδικα τον επικήδειο της καλην-θροσικής.

Ταρακούντες τα λιμνάζοντα βράσματα νερό που μας κνίζαν οι άαθυμίες τους. Θάψματα τα σταράτα λόγια και την άρσενική φωνή που τράνταζε τους χέρσιους κίμους επί βετασι-στάδων ..

ΑΝΤ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Ποιητής — Άθηνες

«...Καιρό, και γρόνια, είγχιες ν' άποιοσσαι μια τρία φωνή στο χώρο των Γραμμάτων μας. Άν κάτι λείπει από τους λογοτέχνες (;) ως έποχης μας, είναι αυτό, άσφαλώς, το ήθος: οι ελάχιστες εξαιρέσεις δέν μας καρτηγορούν άρκετά για το μέλλον».

Είμαι κοντά σας: είμαι μαζί σας, κι αυτό θγαίνει, περισσότερο, από μια έξωθεν πίστη, ο' δ,τι: άνθρωπινό έχει μείνει έρθο: μέσα μας και γύρω μας.

Χαρά θα 'ναι 'ά κοκκωθών τα τεύχη του Ε.Π.»

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΕΛΩΝΗΣ
Λογοτέχνης — Έκπ)κός — Άθηνες

«Οδυσσοτικό κι έλκιδόφορο το «Ε.Π.». Δίξω το μήνυμα της άγάπης και της συμπάρσωσης στο καλύτερό σου άγώνα του Σίτσου και του μαχητή. Άληθινά ζωντανό περιοδικό, άρρωστικός λόγος, κολλήσιμες σελίδες, άρελίχτο φραγάλιο. Έτσι, με τέτια μεστή καρισχόμενα το περιοδικό Σου, θα κεί: μπροστά, και θα γίνει ο σημαιοφόρος κι ο μακαρέας της αλήθειας και της δικαιοσύνης...»

ΦΟΙΒΟΣ ΔΕΛΦΗΣ
Ποιητής — Έυχικό

«Είλικρινά θαυμάσιο το «Ελ. Πνεύμα» σου». ΒΑΣΟΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ
Συγγραφέας — Λάρισα

Χαιρετίζουμε με άπόδοξητο έθουσιακικό την επανέκδοση του μαχητικού περιοδικού «Ελεύθερο Πνεύμα» του κ. Λάμπρου Μάλαμα. Και σπαύουμε 'ά ευλόωουμε ότι είσθετουμε και προσπογράφουμε πολλά από τα καίσιμα του, που κηθουν πράγματι «αγωνιστική αλήθεια και κριτικό προβληματισμό». Θέματα κεντά, όπως: «Τ' άρνητικά στοιχεία στην κοίση του Σοφέρη», «Απόπειρες μεγάλων ή περί Δ. Καζή», «Οι χορηγίες και το φόντο» κ.π.ά. σχολιάζονται από την έπιτική γωνία της έγγυιαντικής εθικής και της άληθινής πολιτιστικής καλλιέργειας. Μπαρι το «Ελεύθερο Πνεύμα», όπως λεί: κι ο κ. Μάλαμα, «να φράζει τους έγαιτους της θουοθίας και εξαπολύουν από τα κολακίσιμα τάρταρα οι άρχιτρικλινιοί της άκαθροσικής και της καρδομανίας...». Έργο δύσκολο και άξιο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
Ποιητής — Άγιος

«Μ:ά άπύχητη των ήμερών μας έρθε γράμμη είλικρινείας».

ΦΙΛΙΠ ΣΜΙΑΕΥ
Δημοσιογράφος — Νέα Τόρχη

«Το «Ελεύθερο Πνεύμα» του Λάμπρου Μάλαμα, είναι ένα μαχητικό περιοδικό, με σταθερές θέσεις και στάση καλληκαρίσις στις άρχές, που πιστεύει. Ό Α.Μ. είναι πολύ γνωστός στην Ελλάδα, για τους άγώνες του και τη θέση του στα έλληνικά Γόδεματα. Τα καίσιμα του, τόσο μεστή, τα ώθει πάντοτε μια θόνημη αλήθηνή και μια άρετή, όχι και τόσο συνθηκομένη στις μάρες μας.»

ΝΑΙΑΣ Χ. ΔΕΦΟΥΣΗΣ
Συγγραφέας — Βόλος

«Φίλε μου κ. Μάλαμα πήρα τό περιοδικό σας και τό θαύμασα. Με συγκίνησε βαθιά και τό ποιημά σας για τόν αλτρηιόνητο σύντροφο τής ζωής μου...»

ΔΩΡΑ ΒΑΡΝΑΛΗ
Ποιήτρια -- 'Αθήνα

«Αγαπητέ Λάμπρο...»

Σέ διάβασα στό «Ε.Π.» και σέ χάρηκα δλό-
βαθα και για τίς πικρές αλήθειες πού λές και
για τή μαχητικότητα σου...»

ΤΑΣΟΣ ΖΑΗΛΙΑΣ
Συγγραφέας -- 'Αθήνα

«... Είναι δύσκολο νά βρω λόγια τά έκφρά-
σω τή χαρά μου και δέν υπερβάλλω νά πώ τόν
θαυμασμό μου, για τήν πνευματική παρηγοία
κι έντιμότητα πού διακρίνει κάθε σχεδόν γραμι-
μή από όλα ανεξαιρέτα τά κείμενα τοῦ «Ἐλ.
Πνεύματος». Σοῦ ἀξίζει ένα μεγάλο εἶδος, και,
ἐγώ τουλάχιστο σου τό φωνάζω ἀνεπιφύλαχτα!
Ἐδῶ και ἔμως, τά πνευματικά παλληκάρια τής
ἀξίας και τής ὁλμης σου νά κολλαπλασια-
σθῶν...»

Κ. ΚΟΚΟΡΟΒΙΤΣ
Ποιητής -- 'Αθήνα

«Μπράβο σου για τή δυναμική παρουσία τοῦ
περιοδικού σου. Ἐδῶ και σέ -- και ἡ βοηθή-
ση -- νά συνεχίσει νά «χτυπάει» τά τόσα
στραβά κι ἀνάποδα αὐτοῦ τοῦ τόπου...»

ΜΑΡΙΑ ΡΕΓΚΟΓ
ΛΟΓΚΑΣ ΘΑΝΑΣΣΕΚΟΣ

Συγγραφείς & Δημοσιογράφοι -- 'Αθήνα

«... Σέ συχαίρω για τήν ἐπανεκδόση τοῦ «Ἐ-
λευθέρου Πνεύματος». Ἐῶτε νά συνεχίσει ἀγωνι-
ζόμενο για τά δίκια τοῦ λαοῦ μας κι ἀγκαλά
και τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τῶν μηχανικῶν
ἐλμης τής ἀνθρωπότητας...»

ΣΗΓΡΟΣ ΜΟΥΣΣΕΛΙΜΗΣ
Λογοτέχνης -- Παραμυθιά

«...Οἱ διαλεγτοί, οἱ τολμηροί, εἶν' ἐκεῖνοι ποῦ
ἀνοίγουν ὁρμήους, πού στήνουν γαφύρια. Ὁ τί-
μιος πνευματικός ἀνθρωπος, εἶν' ἐκεῖνος πού
σχεδιάζει, πλάθει τ' ὄνειρο πού ἡ πραγματιώ-
σουν αὐτοί πού ἡ ῥθουν. Ἐῶτε ἀπ' αὐτούς
τός πού ἀγνούς ἔδηγητές, με τό «Ἐλευθέρο
Πνεύμα» εἶσαι και σέ, ἀδερφέ!...»

ΑΛ. ΠΑΡΑΦΕΝΤΙΔΟΥ
Συγγραφέας -- Θεοπόλις

«Φίλε κ. Μάλαμα,

Ἔλαβα τό «Ἐλευθέρο Πνεύμα» και τό ρούφη-
ξα τήν ἴδια κιόλας ἡμέρα. Ἐμένα κατάπλη-
κτος! Περιοδικό κοινωνικό στή βάση του, κριτι-
κό στήν τοποθέτησή του, ἐπικό μέσα στόν ἀγῶ-
να και στό πάθος και στήν πάλη νά ἀναγνωρι-
σθῶν οἱ πνευματικές ἀξίες οἱ ἀδικημένες ἀπό
τή σάπια μαφία ἐνός ἀμαρτωλοῦ κατεστημένου,
εἶναι ὅτι χρειάζεται για νά βοηθήσει τοῦς πολ-
λοῦς νά σκαφαλώσουν στήν ἀνηφόρα τής χει-
ραφέτησης, τής προόδου και τής αὐτογνωσίας.
Ἡ ὁρθότητα τῶν παρατηρήσεών του, τό φραγκέ-
λιμα τῶν «σαίνιων» τής λογοτεχνίας, ἡ προβολή
τῶν ἀξιών ἀλλά παραγνωρισμένων ἐργατῶν τοῦ
πνεύματος, ὁ ἰδεολογικός προσανατολισμός του,
ἡ παρουσία του στήν πάλη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ
για πολιτικές και κοινωνικές κατακτήσεις τοῦ
δίνουν τήν πρώτη θέση σ' ἀναρίθμητα ἔντυπα
πού ἀπειθῶνται στήν Ἑλληνική διανόηση και
γενικώτερα στόν ἀπαιτητικό ἀναγνώστη. Ἐῶ
τήν πολύπλευρη προσφορά του στό αἰτήματα τοῦ
καιροῦ μιας συχαίρω τό «Ἐλευθέρο Πνεύμα»

ΠΑΥΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Μεταφραστής - Συγγραφέας -- 'Αθήνα

«...Νά μαστιγώνεις πάντα τοῦς πνευματικούς
ραγιδῶδες και τά λογής ποιντικά τῶν γραφέ-
ων. Μή σταματάς. Ἐῶτε λεῦτερος, ἡραῖος και
σκληρός. Και νά 'σαι σίγουρος πῶς πάντα κάτι
μένει και προχωρεῖ αὐτός ὁ κόσμος...»

Γ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἱθσοποιός -- 'Αθήνα

Ἐῶ τό περιοδικό σου μπράβο!...»

Η. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ποιητής -- 'Αθήνα

«...Χάρηκα με τήν καρδιά μου τό «Ἐλ. Πνεύ-
μα» με τήν τόσο προσεγγιμένη ἔλη του και τά
καιρικά του σχόλια. Μπράβο σου! Νά 'σαι πάν-
τα καλά και νά μας δίνεις τέτοιες χαρές...»

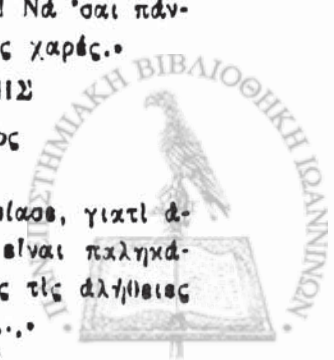
ΓΙΑΝ. ΜΟΥΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Συγγραφέας -- Βόλος

«...Ἐῶ «Ἐλ. Πνεύμα» με ἐνθουσίασε, γιατί ἀ-
ποδείχθηκε ὅτι ὁ δημοσιογράφος του εἶναι παληκά-
ρι. Και παληκάρι ἡ πει: νά λές τίς αλήθειες
και ν' ἀνοίγεις ὁρμήους προόδου...»

ΠΑΥ. ΠΑΥΣΙΔΑΣ

Πεζογράφος -- Ἱεράκλειο Κρήτης

«Χαιρετίζω το μαχητικό, άγνό και άβολο, τίμιο και άγωνιστικό «Ελ. Πνεύμα.»

ΜΙΝΩΣ ΑΡΙΤΡΑΚΗΣ
Καλλιτέχνης — 'Αθήνα

«Τολμηρό και δυναμικό το «Ελ. Πνεύμα» θγαλμένο από γενναία καρδιά και φωτεινό μυαλό.»

Ν. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
Ποιητής - μεταφραστής — Πολωνία

«Στό Λάμπρο Μάλαμα, στο Διευθυντή του θανμάσιου περιοδικού «Ελεύθερο Πνεύμα» με τα συγχαρητήρια και τις εύχές μου για μακρόχρονη και πάντα έτσι αξιόλογη, μαχητική παρουσία στον πνευματικό άγώνα μέσα στα ελληνικά γράμματα.»

ΓΕΩΡΓΙΑ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ - ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ
Ποιήτρια — 'Αθήνα

«Αγαπητέ κύριε Μάλαμα,

Έλαβα το περιοδικό σας και το «εκοκκάλισα» κυριολεκτικά. Θάμησα το θάρρος σας, τη μαχητικότητά σας και την ικανότητά σας να μαθαίνετε ότι συμβαίνει και να το ξεσκεπάζετε...

Χάρη σ' εσάς έμαθα πολλά, πού έπρεπε να ξέρω, και όμως άγνωστα. Σας εύχαριστώ.

Συναγίστα με το ίδιο πάθος τον ίδιο έρωχο. Οι κόποι σας — πιστάτες — δέν θά πάνε χαμένοι. Ο σκόρος πού σπάρνετε, κάποτε θά έλασθήσεται. Εύχομαι να μη άργήσεν, πολύ. Έμεις θά στυριξούμε την προσπάθειά σας με τον όβολό μας. Γράψτε με συνδρομητή' σέ πρώτη άσκαιρία θά σας στείλω την συνδρομή μου.»

ΤΙΝΟΣ ΑΛΑΣΑΚΗΣ
Ποιητής — Λάρισα

«...Μού άρεισε πάρα πολύ το τόσο άνδιαφέρον και προσθευτικό «Ελεύθερο Πνεύμα»...»

Μ. ΡΟΖΙΔΗ
Λογοτέχνισα — 'Αθήνα

«...Δέξου το θαυμασμό μου για τό «Ελ. Πνεύμα» μαζί κι ένα μεγάλο εύχαι!... Έμαθα τόσα πολλά διαβάζοντάς το και τόσα άποκαλυπτικά...»

Α. ΠΑΓΩΝΗΣ
Λόγιος — 'Αθήνα

«Δυνατό και σέ άγρήγορη τό «Ε.Π.». Σε συγχαίρω ειλικρινά.»

ΑΛ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Συγγραφέας — 'Αθήνα

«...Καταπληκτικό, δυναμικό, θαμμένο τό «Ελ. Πνεύμα»...»

Φ. ΓΕΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Συγγραφέας — 'Αθήνα

«...Υπέροχο, θαρραλέο, δυναμικό τό «Ελ. Πνεύμα».

Η. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ
Λόγιος — Πολύγυρος Χαλκιδικής

«Σας συγχαίρω θερμά...»

Α. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΔΗΣ — Η. ΦΥΛΛΗΣ
Ποιητής — 'Αθήνα

«Χαίρομαι τον πραγματικά ελεύθερο και σκευθροδόλο σου εισχαισμό, την έντιμότητα και την καληκαρία σου...»

ΦΙΩΡΗΣ ΠΑΡΟΤΙΔΗΣ
Ποιητής — Θεσσαλονίκη

«Σε συγχαίρω για τό θάρρος, τό μαχητικό πνεύμα και την άντικαμινική κρίση πού γαμίζον έλας τις σελίδες του «Ελ. Πνεύματος.»

ΧΑΡ. ΠΕΤΣΚΟΣ
Συγγραφέας — 'Αθήνα

«Σε συγχαίρω μ' έλν, μου την καρδιά για την καληκαρία σας, που κάνω στα πνευματικά και κοινωνικά ζητήματα της χώρας μας. Εύχομαι τη μακρομείρασή του σπτή πού είναι έξασφαλισμένη από τη λαθια κριτική σου σάψη και τη «συνείνεια» σου.»

ΕΓΑΓΓ. ΣΟΓΑΤΑΝΗΣ
Ποιητής — Θεσσαλονίκη

«Τό Ε.Π. ένομα και πράμα μιλάει στην καρδιά μας. Μας άκφράζει άπόλυτα με την καθαρή και έξοστερη κριτική του, με τη σπαράτη αλήθεια του.»

Χ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ
Ποιητής — Σάμιο

«Διαβάζοντάς το ένιωσα μεγάλη χαρά και παρρηφάνια.»

ΑΝ. ΠΑΡΓΑΣ

Λόγιος — Γαλάτιστα - Χαλκιδικής

«Τό Ε.Π.» ένα τίμιο και άγωνιστικό έθμα, έννα άκαστάσιμο λαμπριάτικο δώρο.»

ΔΑΦΝΗ ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ
Λογισα — 'Αθήνα

«...Τό «Ελ. Πνεύμα» είναι μεγάλη μου χαρά. Άν ποτέ χρειαστείς τη συνεργασία μου, είμαι στή διάθεσή σου...»

Γ. ΧΑΛΑΤΣΑΣ
Πεζογράφος — 'Αθήνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: «Ἑλλάδα καὶ ἑκπατρισιμένοι» Λ. Μάλαμα	Σελ. 65
ΠΟΙΗΣΗ: «Βαλκανικὴ Ἀνθολογία» Μετ. Ρίτας Μπούμη - Παππᾶ	» 67
Ρωσικὴ ποίηση: «Ρέκβιεμ» Μετ. Μίλιας Ροζίδη	» 69
Ἰταλικὴ ποίηση: «Τὸ ναρκωτικὸ τῆς Ἑλένης» Μετ. Φ. Δέλφη	» 70
Νεοελληνικὴ ποίηση: Ἀπὸ παλιῶς καὶ νέους ποιητῆς	» 70
ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ: «Ἡ λεπτὴ θέση τοῦ Σ. Χρυσόμαλλου» Ζ. Σκάρου	» 76
«Σοφία καὶ πείρα» Στέργιου Βαλιούλη	» 80
«Τὸ εἶδωλο τοῦ λαοῦ» Ἀντώνη Δελώνη	» 80
ΚΟΡΦΟΛΟΓΙΑ «Γιὰ τὴν ποιητικὴ δημιουργία» Μ. ἀπὸ ἰταλ. Λ. Μάλαμα	» 83
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ: Ἔρευνες καὶ μελέτες Ἰ. Λ. Μάλαμα	» 84
ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΙΘΩ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ: Γεγονότα μὲ τὴν πυθαγόρεια λογικὴ τῶν ἀριθμῶν ἀπὸ ἐπίσημες στατιστικῆς	» 89
ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΑ: «Βουλγαρία — Ρουμανία» Λ. Μάλαμα	» 90
ΜΟΡΦΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ: Ἀξιολογ. ἀπὸ Λ. Μάλαμα	» 98
οἱ Π. Χ. Χρονόπουλος, Τ. Ὀλύμπιος, Γ. Παναγουλόπουλος, Κ. Κοκρόβιτς, Θ. Μαλδογιάννης, Λ. Πετσίνης, Γ. Βελισσαρίου, Λ. Σανουδάκης, Θ. Ράπτης καὶ ὁ Κ. Ζαρούκας ἀπὸ τὴν Α. Παραφεντίδου.	
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ:	» 104
1) Ἡ ἐποχὴ μας. Διαστάσεις καὶ ὑπερβολές. Μεγέθη καὶ παραπροσβολές. Ὁ Ρίτσος ἀπὸ ἄλλες πλευρές. 2) «Ἀντιστοιχεῖες, ἀποτιμήσεις καὶ προεκτάσεις». 3) Ἄγνωστοι ἢ σπουδαῖοι; 4) Τὸ κατεστημένο τοῦ ἑλληνικοῦ κιν)φου. 5) Ἡ ἐλευθερία.	
ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: Σχόλια Λ. Μάλαμα	» 110
Γιὰ τὴν κάθαρση, οἱ εἰσαγωγικῆς, ὁ «ζωντανὸς νεκρὸς», τὸ σύστημα μονοτονίας, ἡ ὀρθογραφία.	
ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ: Σημειώσεις Λ. Μάλαμα	» 113
Ὁ «ἐγθρὸς λαὸς», ἀντιθεατρικῆς ἀπόπειρες, τρία μονόπραχτα στὸ Θέτρο Τέχνης, ἐπαρχία ρος, ἡ κρίση, τὸ ἔθνικόν, τὰ βραβεῖα θεάτρου.	
ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ: Σημειώματα τοῦ Λ. Μάλαμα	» 118
1) Γιὰ τὸ νόημα τῆς ἐλευθερίας, 2) οἱ νέοι μας καὶ ἡ λογοτεχνία, 3) γῆθη καὶ ἔθλημα, 4) μίλα ἐκθεση, 5) ἡ τριπλὴ σημασία τῆς Πρωτομαγιάς, 6) ἐπιστήμη, γῆθη καὶ δόγμα, 7) ἀντιθέσεις καὶ μεταβολές.	
ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΗΘΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ:	» 123
Διάφορες ἐπιστολές, εἰδήσεις καὶ περιεχόμενα.	

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΠΟΙΗΣΗ

- Θωμάς Αζλακάνου: «Ρίχθι» και «Ένατένησι».
Πάνου Φύλλη: «Λεβεντιά».
Φελλίτσι Μαστρογιάννη: «Τετράδιο ένός καλοκαιριού».
Έρικας Γερολυμάτου: «Ανάσκαρο φός».
Γιάννη Καραβίδα: «Μέρες της ιστορίας μας» (Ποίηση).
Παναγιώτη Ε. Κυριακού: «Από την κόλαση στη χώρα των αγγέλων».
Άλκιου Χρισστομιλάκη: «Διέξοδος», «Ψοδοστάλας».
Γεωργίας Δεληγιάννη — Αναστασιάδη: «Φλογισμένη Πολιτεία», «Ημερολόγιο 1967—1974».
«Ντόνα Ζοζιάνα» (Ιστορικό δράμα), «Κυκλώνας».
Αντιγόνης Γαλακάνη — Ηουρλάκη: «Οι Κοινοί της φυλής μας».
Κώστα Ζαρούκας: «Δεξιότητες».
Σαράντου Παυλά: «Ποιητικά Μνημόνιατα».
Στέλιου Γεράνη: «Ο Παιρταίς και οι ποιητές του», «Τά μικρά μου θαήματα».
Κώστα Άβραάμ: «Πέθανος Λόγος».

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

- Τάσος Ζάππας: «Ταράδες».
Δημήτρη Σταμίλου: «Μακρυγιάννης» (χρονικό μιας αποστολής).
Γιάννη Κίτου: «Η Βασιλεία των Κατωρίδων».
Σταύρου Ίωσ. Παπαδάτου: «Τό Πρώβλημα τού Άδάτου τού Άγιου Όρους».
Άγιλλία Λαζάρου: «Τά Έλληνικά κλοία στό Δόναθι».
Στέφανου Δ. Χατζημιχαλάκη: «Ένας Πεζοπόρος κι άλλα διηγήματα».
Κώστα Χαροσίλη: «Χαμόγελα της Ζωής», «Ίάσων χωρίς άρραναδτας».
Χαρλάμπτου Πέτρικου: «Τό άλλος τών άποριάτων», «Μία Ιστορία άπό τά Γιάνινα», «Πρό τού φοβερού έθιμου».
Μιχάλη Ποσειδώνη: «Έλλ. Συγγρ. Φιλοσοφία - Σημειώσεις».
Δημοσθένη Γούλα: «Ο Στρατηγός Ι. Α. Κων)νου».
Τάκη Άκριτα: «Άγιον Όρος».
Ήλεια Χ. Λεφόση: «Τό Μικρό Ίεπιακό».
Τάκη Χρ. Γιαννακόπουλου: «Ταξιδεύοντας» (έξοικ. Καλαβρύτων).

Τό «Έλευθερο Πνεύμα» πρός φίλους συνδρομητές

Τό «Ε.Π.» κάνει εύγενικό και τίμιο άγώνα. Άγώνα οικονομικής θωρίας και πολύτιμου χρόνου τού δημιουργού του άπό τό κέραιο συγγραφικό και λογοτεχνικό του έργο. Δέ στρεφέται παρά, στό θέση της πάλης για την άλήθεια και της κρίσης στά ιδεώδη της άθρωπιάς και της δικαιοσύνης. Γιαυτό έλπιδα και στήριγμα στην άν τιματώπιση τών έξόδων του, έχει μονάχα τούς γνωστούς και φίλους. Όσοι όμως δάν έπιθυμούν τό περιοδικό, μπορούν να τό επιστρέφουν όσοι πιστοί τό άγαθούν και τό θέλουν ή άποστολή της συνδρομής είναι άναγκασία και συνειδητή πράξη, είναι συμπάράσταση στό σκληρό και τίμιο πνευματικό μας άγώνα.

ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΕΠΙΠΛΑ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΒΡΑΣΕΛΗΣ - ΠΗΧΑΣ

Έξοπλισμοί Γραφείων Φροντιστηρίων Έξοχικών, Σεραπείων, Νοσημείων και άλλων Ίδρυμάτων & Καταστημάτων. Έγγύηση, Αισθητική όμορφιά Καλλιπής όδός Άννης Κομνηνής πλέφ.
27.679 Ίωάννινα.

«ΕΛΕ΄ ΞΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»

Έρευνα - Στοχασμός - Τέχνη - Κριτική
Ίδρυτής, Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β΄ έκδοτική περίοδο

Δ΄ χρόνος

17ο τεύχος

Ίούλης — Αύγουστος

Σεπτέμβρης — 1975

=====

‘Ηγέτες και Λαός

Στὰ μεταπολεμικά μας χρόνια, επικράτησε μιὰ θλιβερή κατάσταση στην πολιτική και πνευματική ζωή τοῦ τόπου μας. Δημιουργήθηκε και προκαλείται ἀπὸ ἡγέτες τοῦ ἀτομικισμοῦ, τῆς ἰδιοτελείας, τῆς καιροσκοπίας και τῆς κερδοσκοπίας. ‘Υπάρχουν βέβαια σ’ αὐτοὺς και εὐγενικὲς φιλοδοξίες νὰ ὑπηρετήσουν τὰ κοινά. ‘Αλλά, δὲ φτάνουν σὲ ἀγαθὰ και ἀντικειμενικά ἀποτελέσματα, γιατί, τὸ σύστημα τοὺς παγιδεύει και τοὺς φθείρει μὲ τὶς ἐγγενεῖς ἀντινομίες του. Γενικά διαπιστώνεται μιὰ ἀσυγχώρητη ἔλλειψη προσωπικῆς εὐθύνης ἀπέναντι στοὺς νόμους τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης και τῆς καθολικῆς προόδου. ‘Ο λαὸς μὲ τὶς ἀγωνιστικὲς του τάσεις και ἐπιδόσεις, στην πλειονότητά του, στάθηκε ἄξιος και τοῦ ἐθνικοῦ προορισμοῦ και τῆς προγονικῆς του ἱστορίας. Αὐτὸς γεννάει κάθε σοφία και δύναμη ἢ ἀξία και μορφή. ‘Ομως ὅλα αὐτά, οἱ ἀνευθυνο - ὑπεύθυνοι ἀκαθηλώνουν σὲ μόνωση, ἀποτελμάτωση, ἀδράνεια και ἀπονέκρωση. ‘Απὸ τὸ 1821, ἐπιπλέον, τὰ οἰκονομικά πλοκάμια τῶν ἰσχυρῶν. ‘Απὸ τότε μέχρι σήμερα μόνο τὰ πρόσωπα ἀλλάζουν, κ’ ἡ ἴδια μοίρα μᾶς βαραίνει. Καθυστεροῦμε. Μένουμε χρόνια πίσω ἀπὸ ἄλλους λαούς. Ντρεπόμαστε γιὰ πολλοὺς ἡγέτες μας· και ἀντίθετα, καυχόμαστε γιὰ τὸν πιότερο καλὸ λαὸ μας.

Οἱ ‘Ελληνες σ’ ὅλες τὶς ἐξορμήσεις τους γιὰ τὴν κατάχτηση τῆς λευτεριᾶς, ἀπὸ ντόπιους και ξένους τύραννους, στάθηκαν γενναῖοι και ἀξιοθαύμαστοι. Γιατί ὅμως νὰ πληρώνουν ἀκόμα τὰ κρίματα και τ’ ἀνομήματα πολλῶν ἀνάξιων και ἐπιτήδειων ἡγετῶν τους; Δὲν εἶναι ὁ λαὸς τὸ χῶμα και τὸ κλίμα πὸν τοὺς ἀναδείχνει. Γεννιοῦνται βέβαια ‘Ελληνες, ἀλλὰ μορφώνονται σὲ εἰδικὰ περιβάλλοντα, θρέφουν τὸ μυαλὸ και τὴν ψυχὴ τους μὲ τὴν ψευτιά, τὴν πλάνη, τὴ συκοφαντία, τὰ σάπια φροῦτα μιᾶς πανάθλιας προπαγάνδας ἀλλότριων σκοπῶν και ξένων συμφερόντων. Δὲν ἀποτάσσουν τὸν σατανᾶ τῆς ξενοδουλείας, και τὴς ὑποτελείας. Παρασταίνουν τοὺς ἄσσοις στην τέχνη τῆς πολιτικῆς χαρτοπαιξίας και φέρουν τὸ λαὸ σὲ ἀδιέξοδα νὰ τοὺς ἀναζητήσει, χωρὶς τὴ θέλησή του. ‘Ὡς τὰ χτές ἀφάνισαν τὸ ἐκλεκτότερο και δημιουργικότερο κομμάτι τοῦ λαοῦ, μὲ τοὺς ἔκτακτους νόμους και τὸ περιθώριο... Νόμους ἄδικους και ἐγκληματικούς, ἀπαυγάσματα μίσους τυράννων. Σὲ πλήρη ἀντινομία μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ρῆγα Φεραίου ὅτι: «νόμος ἐνοεῖται μόνον ἢ ἐλευθέρως ἀπόφασις ὅπου ἔγινεν μὲ τὴν συγκατάθεση ὅλου τοῦ λαοῦ». ‘Αλλά και νόμοι, ἐνάντιοι πρὸς τὴν λογικὴ ἐρ-

